

Брюксел, 10.4.2017 г.
COM(2017) 167 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2017 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

„Ефективните съдебни системи подпомагат икономическия растеж и защитават основните права. Ето защо Европа насърчава и защитава върховенството на закона.“¹

Тази роля на правосъдните системи на държавите членки, подчертана от председателя на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер, е от решаващо значение за гарантиране, че физическите лица и дружествата могат да упражняват изцяло своите права, за укрепване на взаимното доверие и за изграждане на благоприятна за бизнеса и инвестициите среда в рамките на единния пазар. Освен това, както подчерта първият заместник-председател на Европейската комисия Франс Тимерманс, ефективните правосъдни системи спомагат и за прилагането на правото на ЕС: *„Европейският съюз се основава на общ набор от ценности, залегнали в Договора. Тези ценности включват зачитане на върховенството на закона. Именно така функционира тази организация и именно така нашите държави членки гарантират еднакво прилагане на правото на ЕС в Европейския съюз.“²*

Ето защо подобряването на ефективността на националните правосъдни системи е установен приоритет на европейския семестър — годишният цикъл на ЕС за координиране на икономическите политики. Основните елементи за наличието на ефективна правосъдна система са независимост, качество и ефикасност. Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2017 г. (наричано по-нататък „Информационното табло“) помага на държавите членки да изпълнят този приоритет, като осигурява ежегоден сравнителен преглед на независимостта, качеството и ефикасността на националните правосъдни системи. Този сравнителен преглед помага на държавите членки да откриват потенциални слабости и възможности за подобрения и добри практики, както и тенденции във функционирането на националните правосъдни системи във времето. Освен това той е от решаващо значение за ефективността на правото на ЕС³. Когато прилагат правото на ЕС, националните съдилища действат като съдилища на ЕС и гарантират ефективното прилагане на правата и задълженията, предвидени от правото на ЕС. Поради тази причина в Информационното табло се проучва внимателно функционирането на съдилищата, когато прилагат правото на ЕС в конкретни области.

В изданието на Информационното табло за 2017 г. сравнителният преглед се доразвива и се разглеждат нови аспекти на функционирането на правосъдните системи:

- за да се разбере по-добре как потребителите осъществяват достъпа до правосъдната система, в него се проучва кои канали използват потребителите, за да подават жалби срещу дружества (например по съдебен ред, извънсъдебни методи), по какъв начин правната помощ и съдебните такси влияят на достъпа до правосъдие, особено за хора, изложени на риск от изпадане в бедност, каква е продължителността на съдебните производства и на производствата пред органите за защита на потребителите и какъв е броят на потребителите, които използват платформата за онлайн решаване на спорове (ОРС), която започна да функционира през 2016 г.;
- за да се проследи ситуацията по отношение на независимостта на съдебната власт в държавите членки, в настоящото издание се представят резултатите от ново проучване на нагласите на гражданите и дружествата; в него са показани нови данни относно предпазните мерки за защита на независимостта на съдебната власт;

¹ Реч за състоянието на Съюза от 2016 г., произнесена пред Европейския парламент на 14 септември 2016 г.: https://ec.europa.eu/commission/state-union-2016_bg

² http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-16-2023_en.htm

³ Вж. също така Съобщение на Комисията „Правото на ЕС: по-добри резултати чрез по-добро прилагане“, 13 декември 2016 г., 2017/C 18/02.

- в настоящото издание продължава да се проучва начинът, по който функционират националните правосъдни системи в конкретни области от правото на ЕС, които са от значение за единния пазар и за създаването на благоприятна за инвестициите среда. В него се представя първият преглед на функционирането на националните правосъдни системи, когато прилагат законодателството на ЕС за борба с изпирането на пари в областта на наказателното правосъдие. Освен това се проучва продължителността на производствата за налагане на временни мерки с цел предотвратяване настъпването на непосредствени вреди в определени области на правото;
- с цел да се изгради по-ясна представа за настоящото използване на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) в правосъдните системи, в настоящото издание се представят резултатите от проучване сред адвокати за това как комуникират със съдилищата и по какви причини използват ИКТ;
- тъй като стандартите относно функционирането на съдилищата могат да подобрят качеството на правосъдните системи, в настоящото издание се проучват по-подробно стандарти, насочени към подобряване на управлението на съдилищата, както и подобряване на информацията, която се предоставя на страните относно развитието на тяхното дело.

Тъй като това е петото издание на Информационното табло, в него се прави и обобщение на постигнатия напредък във времето.

Въпреки че все още липсват данни за определени държави членки, пропуските в данните продължават да намаляват, особено по отношение на показателите относно ефикасността на правосъдните системи. Ползотворното сътрудничество със звената за контакт относно националните правосъдни системи на държавите членки⁴ и с различни комисии и европейски съдебни мрежи обогати значително данните. Оставащите затруднения при събирането на данни често се дължат на недостатъчен статистически капацитет или на факта, че националните категории, за които се събират данни, не отговарят съвсем точно на използваните в Информационното табло. В много малко на брой случаи пропуските в данните се дължат на нежелание за принос от страна на определени национални органи. Комисията ще продължи да насърчава държавите членки с цел допълнително намаляване на тези пропуски в данните.

Какво представлява Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието?

Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието е сравнителен инструмент за информация, чиято цел е да помага на ЕС и държавите членки да подобрят ефективността на своите национални правосъдни системи, като им предоставя обективни, надеждни и сравними данни относно качеството, независимостта и ефикасността на правосъдните системи във всички държави членки. Информационното табло не представя едно-единствено общо класиране, а преглед на начина на функциониране на всички правосъдни системи въз основа на различни показатели, които са от общ интерес за всички държави членки.

С Информационното табло не се насърчава конкретен вид правосъдна система и всички държави членки се разглеждат на равна основа.

Какъвто и да е моделът на националната правосъдна система или правната традиция, на която тя се гради, своевременното извършване на действията, независимостта,

⁴ С оглед на изготвянето на Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието и за да насърчи обмена на най-добри практики във връзка с ефективността на правосъдните системи, Комисията поиска от държавите членки да определят две лица за контакт — едно от системата на съдебната власт и едно от Министерството на правосъдието. Тази неформална група провежда редовни заседания.

финансовата достъпност, както и лесният достъп до нея са сред основните параметри на всяка ефективна правосъдна система.

Основният акцент в Информационното табло се поставя върху споровете по граждански и търговски дела, както и върху административните дела, за да се подпомогнат държавите членки в усилията им да проправят пътя за една по-благоприятна за инвестициите, бизнеса и гражданите среда. Информационното табло е сравнителен инструмент, който се развива в диалог с държавите членки и Европейския парламент, като целта му е да бъдат установени основните параметри за наличието на ефективна правосъдна система.

Каква е методиката на Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието?

При изготвянето на Информационното табло се използват различни източници на информация. Повечето количествени данни се предоставят от Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕЈ) към Съвета на Европа, с която Комисията сключи договор за провеждане на специфично годишно проучване. Тези данни са от периода 2010 — 2015 г. и са предоставени от държавите членки съгласно методиката на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието. Проучването също така съдържа подробни коментари и специфични за всяка държава информационни страници, които дават повече контекст. Те следва да бъдат четени заедно с цифровите данни.⁵

Събраните от СЕРЕЈ данни относно продължителността на производствата показват необходимото време за разглеждане на висящите дела, т.е. изчислената продължителност на съдебните производства (въз основа на съотношението между висящи и решени дела). Данните относно ефикасността на съдилищата, когато прилагат правото на ЕС в конкретни области, показват средната продължителност на производствата, изведена от действителната продължителност на съдебните дела. Следва да се отбележи, че продължителността на съдебните производства може да се различава значително в отделните населени места в рамките на една и съща държава членка, особено в градските центрове, където е възможно търговските дейности да доведат до по-голям обем дела.

Другите източници на данни са: групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи⁶, Европейската мрежа на висшите съдебни съвети (ENCJ)⁷, Мрежата на председателите на върховните съдилища в ЕС (NPSJC)⁸, Асоциацията на държавните съвети и върховните административни юрисдикции в ЕС (ACA-Europe)⁹, Европейската мрежа по конкуренция (ECN)¹⁰, Комитетът за регулиране на съобщенията (COCOM)¹¹, Европейската обсерватория за

⁵ http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

⁶ С оглед на изготвянето на Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието и за да насърчи обмена на най-добри практики във връзка с ефективността на правосъдните системи, Комисията поиска от държавите членки да определят две лица за контакт — едно от системата на съдебната власт и едно от Министерството на правосъдието. Тази неформална група провежда редовни заседания.

⁷ ENCJ обединява националните институции в държавите — членки на ЕС, които са независими от изпълнителната и законодателната власт и които отговарят за поддържането на съдебната система, за да може тя да осигурява независимо правораздаване: <https://www.encj.eu/>

⁸ NPSJC осигурява форум, посредством който европейските институции получават възможност да поискат становищата на върховните съдилища и да постигнат сближаване чрез насърчаване на дискусии и обмен на идеи: <http://network-presidents.eu/>

⁹ ACA-Europe е съставена от Съда на ЕС и държавните съвети или върховните административни юрисдикции на всяка държава — членка на ЕС: <http://www.juradmin.eu/index.php/en/>

¹⁰ ECN бе създадена като форум за дискусии и сътрудничество между европейските органи за защита на конкуренцията в случаите, когато се прилагат членове 101 и 102 от ДФЕС. ECN представлява рамката за прилагане на механизмите за тясно сътрудничество, предвидени в Регламент № 1/2003. Комисията и националните органи за защита на конкуренцията на всички държави — членки на ЕС, си сътрудничат чрез Европейската мрежа по конкуренция: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html

нарушенията на правата на интелектуална собственост¹², Мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите (CPC)¹³, Експертната група по въпросите на изпирането на пари и финансирането на тероризма (EGMLTF)¹⁴, Евростат¹⁵, Европейската мрежа за съдебно обучение (EJTN)¹⁶, Съветът на адвокатските колегии и правните общности в Европа (CCBE)¹⁷ и Световният икономически форум (СИФ)¹⁸. Методиката за Информационното табло е усъвършенствана допълнително в тясно сътрудничество с групата от лица за контакт относно националните правосъдни системи, по-специално чрез въпросник и събиране на данни относно някои аспекти от функционирането на правосъдните системи.

В Информационното табло се посочват стойности и за трите основни елемента на ефективната правосъдна система: качество, независимост и ефикасност.

Те следва да бъдат четени заедно, тъй като и трите елемента са необходими за ефективността на правосъдната система и често са взаимосвързани (инициативи, насочени към подобряването на един от тях, могат да повлияят и на друг).

Как Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието подпомага европейския семестър?

Информационното табло осигурява сравнителен преглед на качеството, независимостта и ефикасността на националните правосъдни системи и помага на държавите членки да подобрят ефективността на своите национални правосъдни системи. Така по-лесно се откриват слабости, определят се най-добрите практики и се проследяват предизвикателствата и напредъкът. В контекста на европейския семестър се извършват специфични за всяка държава оценки чрез двустранен диалог със съответните национални органи и заинтересовани страни. В оценката се вземат предвид особеностите на правната система и контекстът в съответната държава членка. Тази оценка може да накара Комисията да предложи на Съвета да приеме *специфични за всяка държава препоръки* за подобряване на националната ѝ правосъдна система¹⁹.

¹¹ COCOM е съставен от представители на държавите — членки на ЕС. Основната му роля е да дава становища по проектите на мерки, които Комисията възнамерява да приеме: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/communications-committee>

¹² Европейската обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост е мрежа от експерти и специализирани заинтересовани страни. Тя е съставена от представители на публичния и частния сектор, които си сътрудничат в рамките на активни работни групи. <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/home>

¹³ CPC е мрежа от национални органи, отговорни за прилагането на законодателството на ЕС за защита на потребителите в държавите от ЕС и ЕИП: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/consumer_protection_cooperation_network/index_en.htm

¹⁴ EGMLTF провежда редовни заседания с цел споделяне на мнения и подпомагане на Комисията при определянето на политики и изготвянето на нови законодателни актове: http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_en.htm

¹⁵ Евростат е статистическата служба на ЕС: <http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>

¹⁶ EJTN е основната платформа и организатор на обучения и обмен на знания на европейската съдебна система. Тя разработва стандарти и планове за обучение, координира обмена и програмите за съдебното обучение, разпространява експертни знания във връзка с обучението и насърчава сътрудничеството между институциите в ЕС за съдебно обучение. EJTN има 34-ма членове, които представляват държавите от ЕС и транснационални органи на ЕС. <http://www.ejtn.eu/>

¹⁷ CCBE е международно сдружение с нестопанска цел, което представлява европейските адвокатски колегии и правни общности. В CCBE членуват адвокатските колегии и правните общности на 45 държави от ЕС, ЕИП и останалата част от Европа: <http://www.ccbe.eu/>

¹⁸ СИФ е международна организация за публично-частно сътрудничество, чиито членове са дружества: <https://www.weforum.org/>

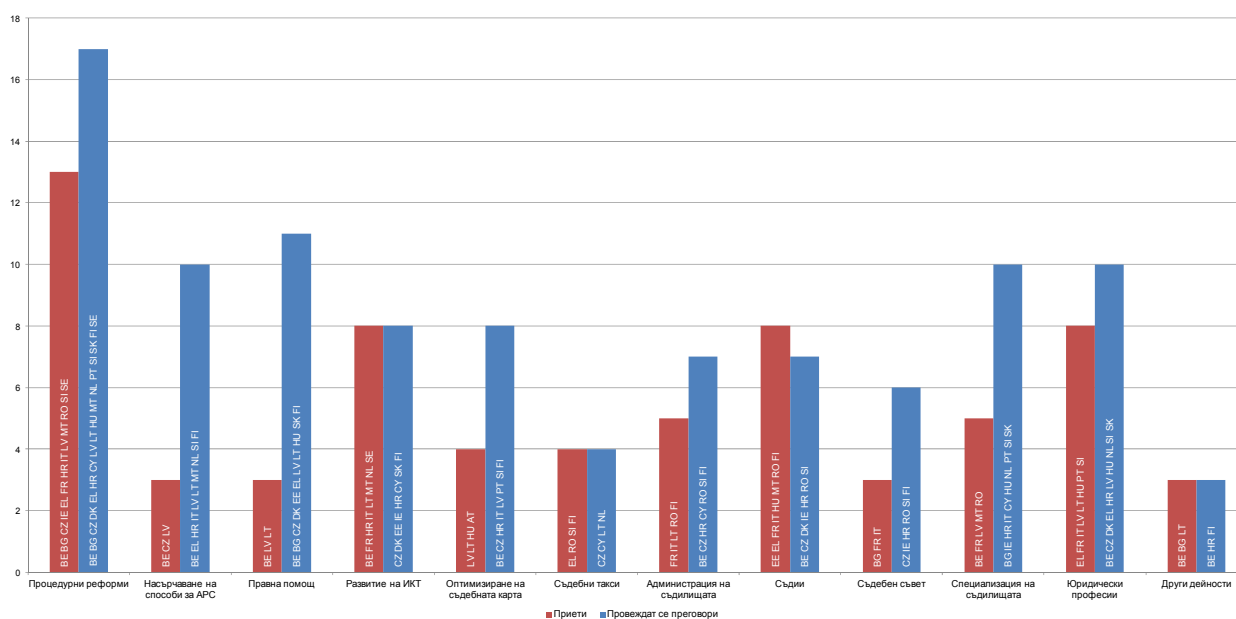
¹⁹ Мотивите за специфичните за всяка държава препоръки и напредъкът по изпълнението на тези препоръки се представят ежегодно от Комисията в докладите за отделните държави под формата на работни

2. КОНТЕКСТ: РЕФОРМИТЕ В СЕКТОРА НА ПРАВОСЪДИЕТО ПРОДЪЛЖАВАТ ДА БЪДАТ ПРИОРИТЕТ

– Промени на национално равнище и на равнище ЕС –

През 2016 г. голям брой държави членки положиха усилия да подобрят ефективността на националните си правосъдни системи. Реформите в сектора на правосъдието отнемат време, като понякога минават няколко години от първоначалното оповестяване на нови реформи, през приемането на законодателни и регулаторни мерки, до действителното прилагане на приетите мерки. На графика 1 е представен преглед на приетите и предвидените реформи в сектора на правосъдието. Тя представлява фактически преглед за това „кой какво прави“, без каквато и било качествена оценка. В това отношение е важно да се подчертае, че всяка реформа в сектора на правосъдието следва да зачита принципите на правова държава и да е съобразена с европейските стандарти относно независимостта на съдебната власт. Графика 1 показва, че процесуалното право остава област, на която се обръща особено внимание в редица държави членки, както и че са обявени значителен брой нови реформи по отношение на правната помощ, алтернативните способи за разрешаване на спорове (АРС), специализацията на съдилищата и съдебните карти. Сравнение с Информационното табло за 2015 г. показва, че нивото на активност като цяло е останало стабилно както по отношение на обявените реформи, така и по отношение на договаряните мерки.

Графика 1: Законодателни и регулаторни дейности по отношение на правосъдните системи през 2016 г. (приети мерки/договаряни инициативи по държави членки) (източник: Европейска комисия²⁰)

ЕС насърчава определени държави членки да повишат ефективността на правосъдните си системи. Въз основа на предложение от Комисията Съветът отправи в рамките на европейския

документи на нейните служби: https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-country-reports_bg

²⁰ Информацията е събрана в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи за 25 държави членки. PL и UK не са представили информация. DE обясни, че се провеждат редица реформи на съдебната власт, като обхватът и мащабът на процеса на реформи варират в рамките на 16-те федерални провинции.

семестър за 2016 г. специфични препоръки за шест държави членки в тази област²¹. Две от държавите членки, които получиха специфична препоръка през 2015 г., не получиха препоръка през 2016 г. поради постигнатия от тях напредък²². В допълнение към държавите членки, получили специфични препоръки, други осем държави членки все още са изправени пред конкретни предизвикателства и се следят отблизо от Комисията чрез европейския семестър и програмите за икономически реформи²³. Комисията също така оказва подкрепа за правосъдните реформи в Румъния и България чрез механизма за сътрудничество и проверка²⁴.

През 2016 г. съгласно уредбата на ЕС за принципите на правовата държава²⁵ Комисията прие две препоръки относно принципите на правовата държава в Полша, в които изрази своята загриженост и отправи препоръки какви мерки могат да бъдат предприети в тази връзка²⁶. Комисията счита, че е необходимо Конституционният съд на Полша да бъде в състояние да изпълнява напълно своите отговорности съгласно Конституцията, и по-специално да гарантира ефективен конституционен контрол на законодателните актове.

Комисията продължава да подкрепя правосъдните реформи чрез европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИ фондове). В рамките на настоящия програмен период 2014—2020 г. по линия на ЕСИ фондовете ще бъдат отпуснати до 4,2 милиарда евро за подпомагане на усилията на държавите членки да подобрят капацитета на своята публична администрация, включително правосъдието. 14 държави членки са определили правосъдието като приоритетна област за подпомагане от ЕСИ фондовете. Комисията подчертава важността да се предприеме ориентиран към резултатите подход при изпълнението на тези приоритети и призовава държавите членки да оценят въздействието от подкрепата от ЕСИ фондовете. През 2016 г. пет държави членки²⁷ поискаха техническа помощ от Службата за подкрепа на структурните реформи към Комисията, например за споделяне на национален опит относно реформите на съдебните карти.

Положителното икономическо въздействие, до което води доброто функциониране на правосъдната система, оправдава тези усилия. В проучване на Съвместния

²¹ BG, HR, IT, CY, PT, SK; вж. Препоръка на Съвета от 12 юли 2016 г. относно националната програма за реформи на България за 2016 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на България за 2016 г. (2016/C 299/08); Препоръка на Съвета от 12 юли 2016 г. относно националната програма за реформи на Хърватия за 2016 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Хърватия за 2016 г. (2016/C 299/23); Препоръка на Съвета от 12 юли 2016 г. относно националната програма за реформи на Италия за 2016 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за стабилност на Италия за 2016 г. (2016/C 299/01); Препоръка на Съвета от 12 юли 2016 г. относно националната програма за реформи на Кипър за 2016 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за стабилност на Кипър за 2016 г. (2016/C 299/07); Препоръка на Съвета от 12 юли 2016 г. относно националната програма за реформи на Португалия за 2016 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за стабилност на Португалия за 2016 г. (2016/C 299/26); Препоръка на Съвета от 12 юли 2016 г. относно националната програма за реформи на Словакия за 2016 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за стабилност на Словакия за 2016 г. (2016/C 299/15).

²² LV и SI.

²³ BE, ES, LV, MT, PL, RO, SI. Тези предизвикателства са отразени в съображенията на специфичните за всяка държава препоръки и докладите по държави, отнасящи се за тези държави членки. Докладите по държави могат да бъдат намерени на адрес: https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-country-reports_bg. Освен това правосъдните реформи в Гърция се следят отблизо в контекста на програмата за икономически реформи за Гърция.

²⁴ Доклад относно напредъка на България по механизма за сътрудничество и проверка, COM(2017) 43 final; Доклад относно напредъка на Румъния по механизма за сътрудничество и проверка, COM(2017) 44 final.

²⁵ COM(2014) 158 final/2.

²⁶ Препоръка (ЕС) 2016/1374 на Комисията от 27 юли 2016 г. относно принципите на правовата държава в Полша, ОВ L 217, 12.8.2016 г., стр. 53; Препоръка (ЕС) 2017/146 на Комисията от 21 декември 2016 г. относно принципите на правовата държава в Полша, ОВ L 22, 27.1.2017 г., стр. 65; Вж. също така IP/16/2643 и IP/16/4476.

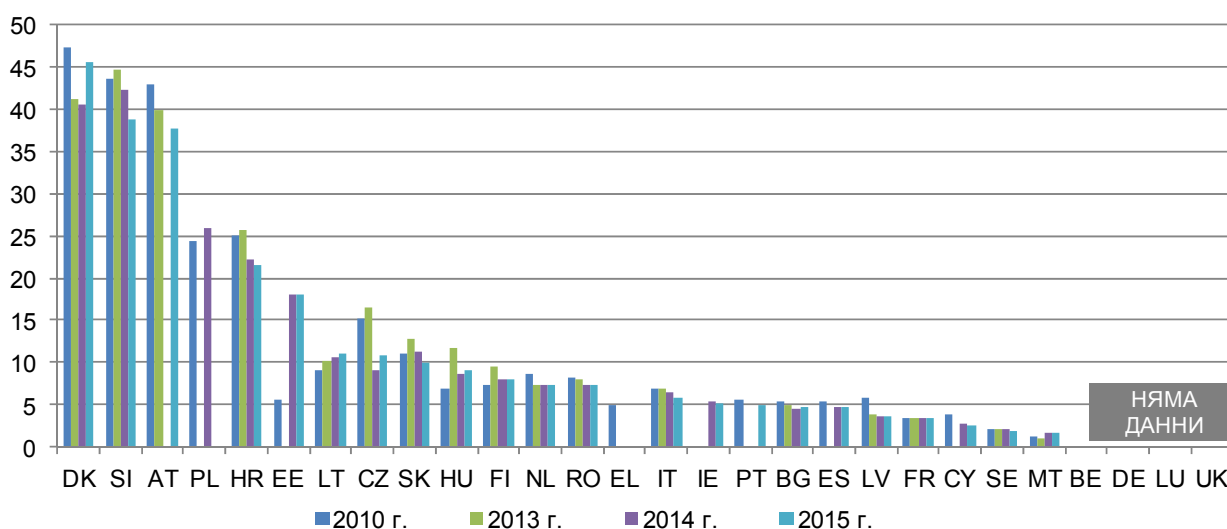
²⁷ BG, EL, HR, CY, SI.

изследователски център от 2017 г. са установени връзки между повишаването на ефикасността на съдилищата и процента на ръст на икономиката, както и между усещането на предприятията за независимост на съдебната власт и ръста на производителността²⁸. Когато съдебните системи гарантират ефективно упражняване на правата, има по-голяма вероятност кредиторите да отпускат заеми, налице е възпиращ ефект за предприятията по отношение на извършването на опортюнистични действия, намаляват се разходите по сделките, а иновативните предприятия е по-вероятно да правят инвестиции. Това положително въздействие се подчертава и в други изследвания, включително на Международния валутен фонд, Европейската централна банка, ОИСР, Световния икономически форум и Световната банка²⁹.

– Промени в натовареността на съдилищата –

Общият контекст се характеризира с доста стабилно, но високо ниво на натовареност на правосъдните системи на държавите членки, въпреки че нивото варира значително между отделните държави членки (графика 2). Това показва колко е важно да продължат да се полагат усилия за гарантиране на ефективността на правосъдната система.

Графика 2: Брой на новозаведените граждански, търговски, административни и други дела* (на първа инстанция/на 100 жители) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието³⁰)

* Съгласно методиката на СЕРЕЈ тази категория включва всички спорни и безспорни граждански и търговски дела, безспорни дела във връзка с поземлените и търговските регистри, други дела във връзка с регистрите, други безспорни дела, административноправни дела и други дела, които не са наказателноправни. Методиката съдържа промени в CZ, HR, MT и FI.

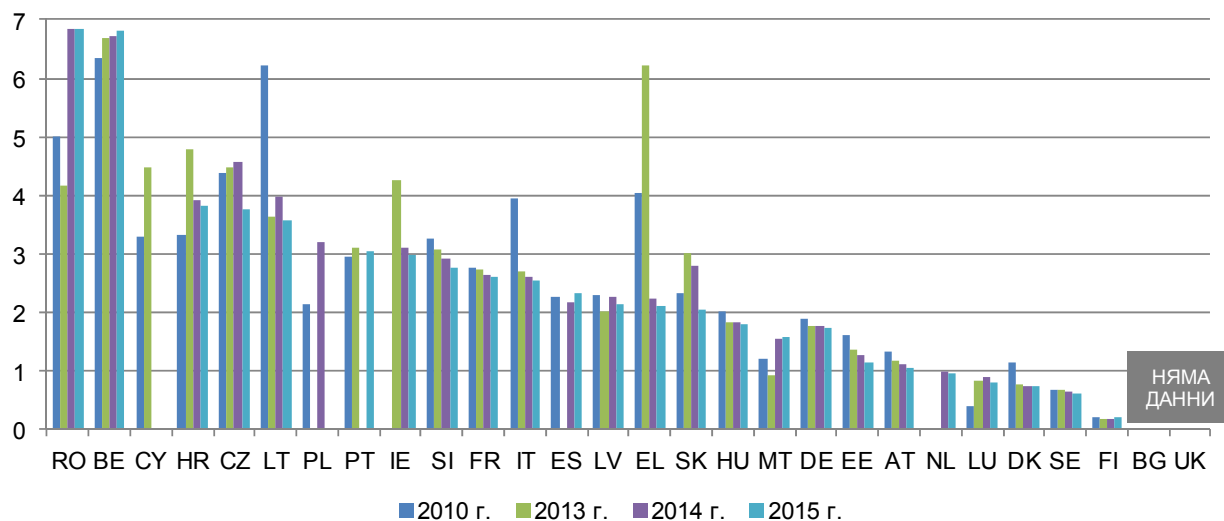
²⁸ „The judicial system and economic development across EU Member States“ (Съдебната система и икономическото развитие в държавите — членки на ЕС), JRC (предстояща публикация).

²⁹ Вж. препратките в Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2016 г.

³⁰ Проучване от 2016 г. относно функционирането на съдебните системи в държавите — членки на ЕС, изготвено от секретариата на СЕРЕЈ за Комисията: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

Графика 3: Брой на новозаведените спорни граждански и търговски дела* (на първа инстанция/на 100 жители) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

* Съгласно методиката на СЕРЕЈ спорните граждански/търговски дела се отнасят до спорове между страните, например спорове във връзка с договори. Безспорните граждански/търговски дела се отнасят до производства, при които няма оспорване, напр. неоспорвани заповеди за плащане. Методиката съдържа промени в CZ, HR, IT и FI. Данните за NL включват безспорните дела. DE: данните се основават само на статистически данни за правораздаването, публикувани от германската Федерална статистическа служба.

3. ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ ОТ ИНФОРМАЦИОННОТО ТАБЛО НА ЕС В ОБЛАСТТА НА ПРАВОСЪДИЕТО ЗА 2017 Г.

Ефикасността, качеството и независимостта са основните параметри за наличието на ефективна правосъдна система и в Информационното табло са представени показатели и за трите параметъра.

3.1 Ефикасност на правосъдните системи

В Информационното табло се разглежда ефикасността на производствата в областта на гражданските, търговските и административните дела в широк смисъл, както и в специфични области, в които съдилищата прилагат правото на ЕС³¹.

3.1.1 Общи данни за ефикасността

Показателите, свързани с ефикасността на производствата в областта на гражданските, търговските и административните дела в широк смисъл, са: продължителност на производствата (необходимо време за разглеждане на висящите дела); дял на приключените производства; брой висящи дела.

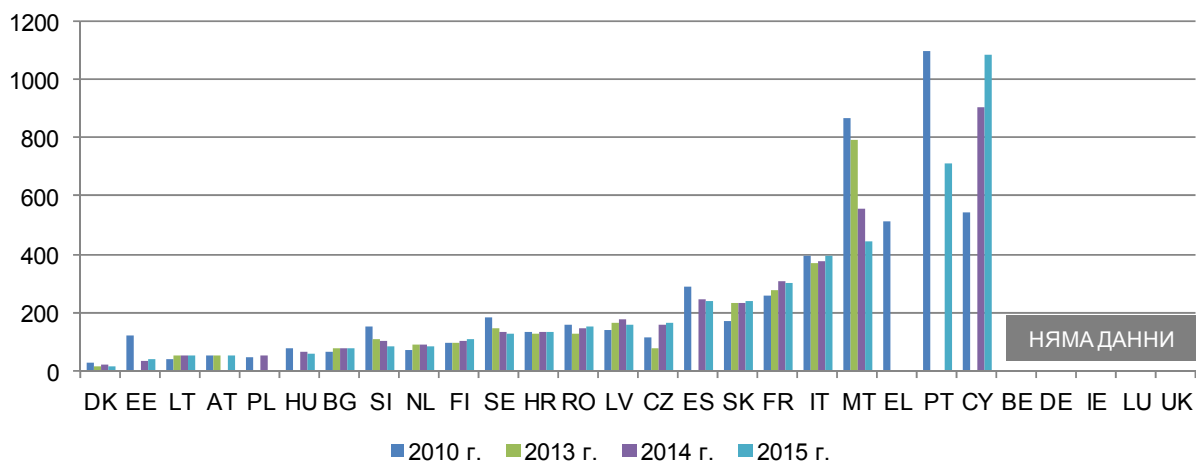
3.1.1.1 Продължителност на производствата

Продължителността на производствата изразява изчисленото време (в дни), необходимо за решаване на делото от съда, т.е. времето, което е било нужно на съда, за да вземе решение на първа инстанция. Показателят „необходимо време за разглеждане на висящите дела“ съответства на броя на нерешените дела, разделен на броя на решените дела в края на

³¹ Изпълнението на съдебните решения също е важно за ефикасността на правосъдната система. При все това в повечето държави членки не са достъпни сравними данни.

годината и умножен по 365 дни³². Всички графики³³ се отнасят до първоинстанционни производства, като във всички тях се сравняват, когато са налични, данните за 2010 г., 2013 г., 2014 г. и 2015 г.³⁴

Графика 4: Време, необходимо за решаване на граждански, търговски, административни и други дела* (на първа инстанция/в дни) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

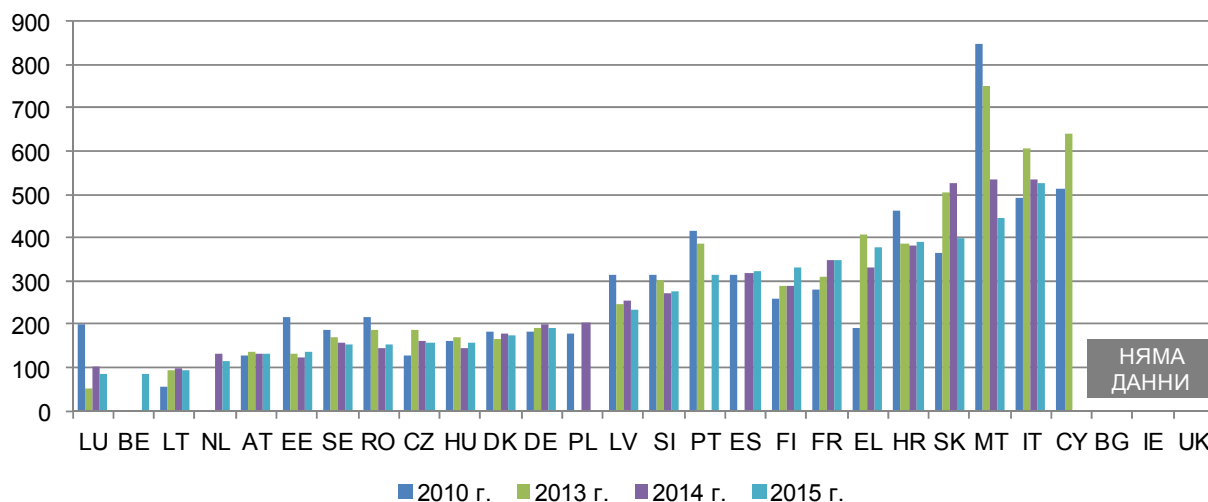
* Съгласно методиката на СЕРЕЈ тази категория включва всички спорни и безспорни граждански и търговски дела, безспорните дела във връзка с поземлените и търговските регистри, други дела във връзка с регистрите, други безспорни дела, административноправни дела и други дела, които не са наказателноправни. Методиката съдържа промени в CZ, HR, IT, HU, MT, PT и FI. В CZ и SK висящите дела включват всички инстанции.

³² Продължителността на производствата, делът на приключените производства и броят висящи дела са стандартни показатели, определени от Европейската комисия за ефикасност на правосъдието: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp

³³ Данни на СЕРЕЈ относно производствата на втора инстанция и пред Върховния съд и относно специфични категории дела (например за несъстоятелност) не са налични за достатъчен брой държави членки.

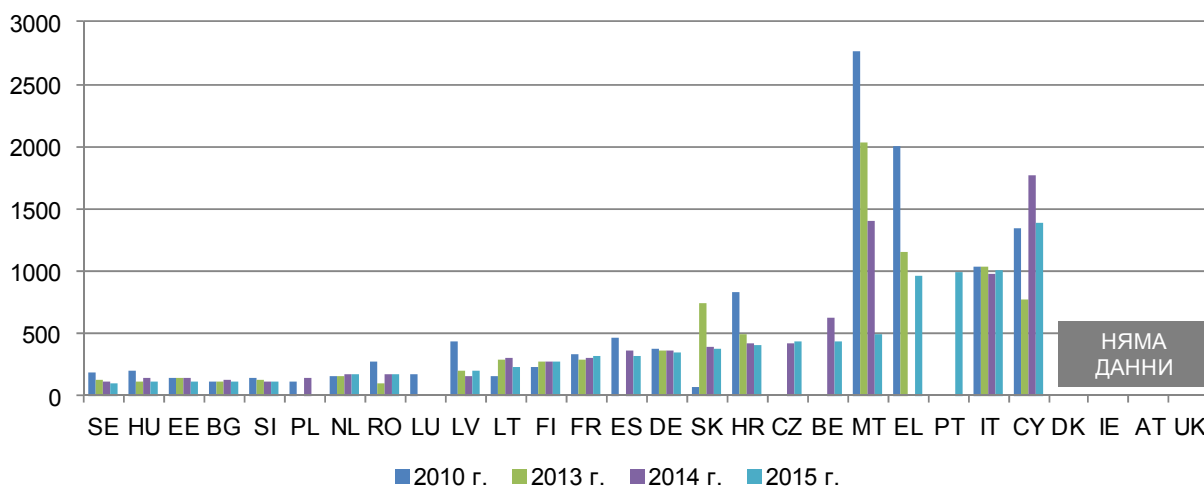
³⁴ Годините са избрани така, че да се запази петгодишната перспектива спрямо 2010 г. като базова година и същевременно графиките да не се препълват с информация. 2012 г. е налична в доклада на СЕРЕЈ.

Графика 5: Време, необходимо за решаване на спорни граждански и търговски дела* (на първа инстанция/в дни) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

* Съгласно методиката на СЕРЕЈ спорните граждански/търговски дела се отнасят до спорове между страните, например спорове във връзка с договори. Безспорните граждански/търговски дела се отнасят до производства, при които няма оспорване, напр. неоспорвани заповеди за плащане. Методиката съдържа промени в CZ, HR, IT, HU, MT, PT и FI. В CZ и SK висящите дела включват всички инстанции. Данните за NL включват безспорните дела. DE: Данните се основават само на статистически данни за правораздаването, публикувани от германската Федерална статистическа служба.

Графика 6: Време, необходимо за решаване на административни дела* (на първа инстанция/в дни) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

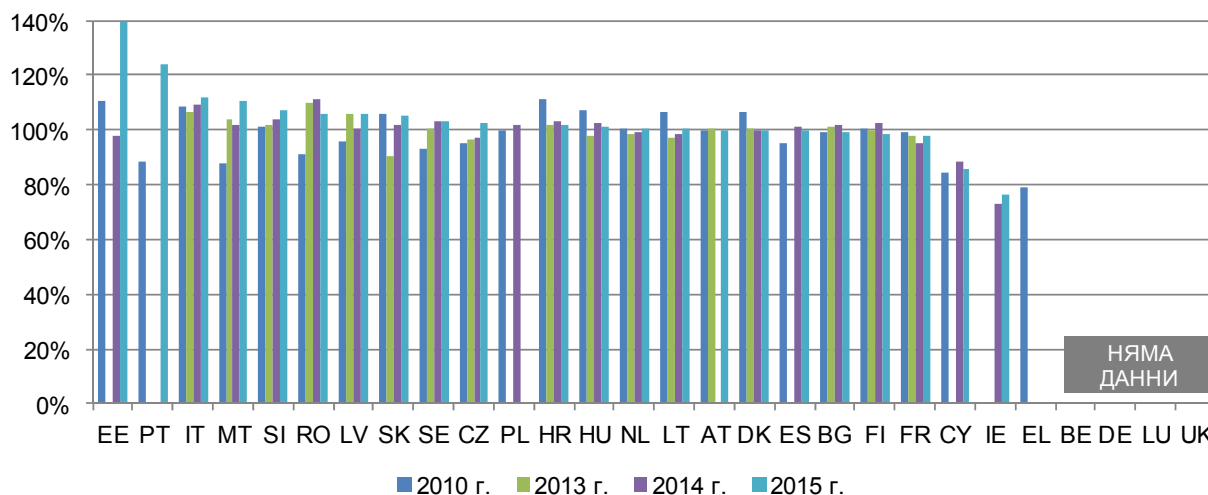
* Съгласно методиката на СЕРЕЈ административноправните дела се отнасят до спорове между граждани и местни, областни или национални органи на държавна власт. Методиката съдържа промени в HR, HU и FI. В CZ и SK висящите дела включват всички инстанции. DK, IE и AT не отчитат отделно административните дела. DE: Данните се основават само на статистически данни за правораздаването, публикувани от германската Федерална статистическа служба.

3.1.1.2 Дял на приключените производства

Делът на приключени производства е съотношението на броя решени дела спрямо броя новозаведени дела. Чрез него се измерва дали даден съд се справя с обема новозаведени дела. Когато делът на приключените производства е близо до или над 100 %, това

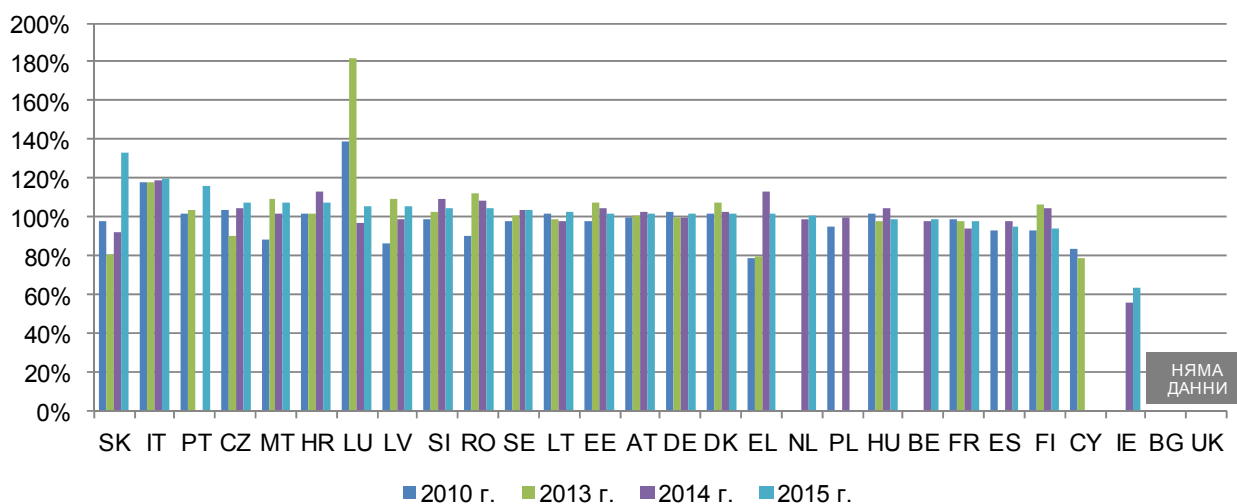
означава, че съдебната система е в състояние да решава поне толкова дела, колкото постъпват. Ако делът на приключените производства е под 100 %, това значи, че съдилищата решават по-малко дела, отколкото постъпват.

Графика 7: Дял на решени граждански, търговски, административни и други дела* (на първа инстанция/в % — стойностите над 100 % показват, че броят на решените дела е по-голям от този на новозаведените дела, а стойностите под 100 % показват, че броят на решените дела е по-малък от този на новозаведените) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

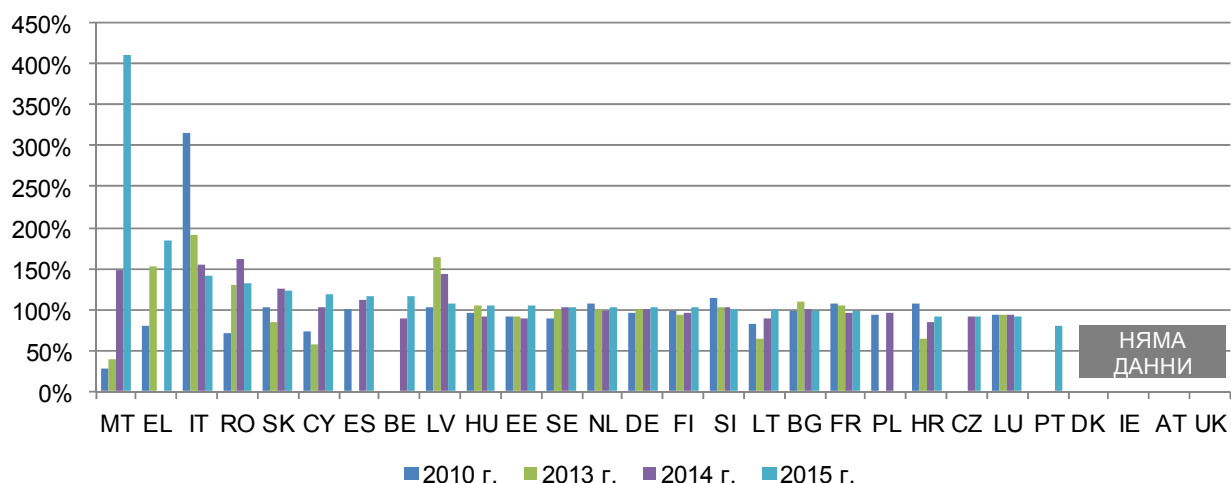
* Методиката съдържа промени в CZ, HR, IT, HU, MT, PT и FI. Данните за EE отразяват увеличение с 50 % в броя на решените дела във връзка с регистрите. IE: очаква се броят на решените дела да е по-голям от отчетения брой поради използваната методика.

Графика 8: Дял на решени спорни граждански и търговски дела* (на първа инстанция/в %) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

* Методиката съдържа промени в CZ, HR, IT, HU, MT, PT и FI. IE: очаква се броят на решените дела да е по-голям от отчетения брой поради използваната методика. Данните за NL включват безспорните дела. DE: данните се основават само на статистически данни за правораздаването, публикувани от германската Федерална статистическа служба.

Графика 9: Дял на решени административни дела* (на първа инстанция/в %) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

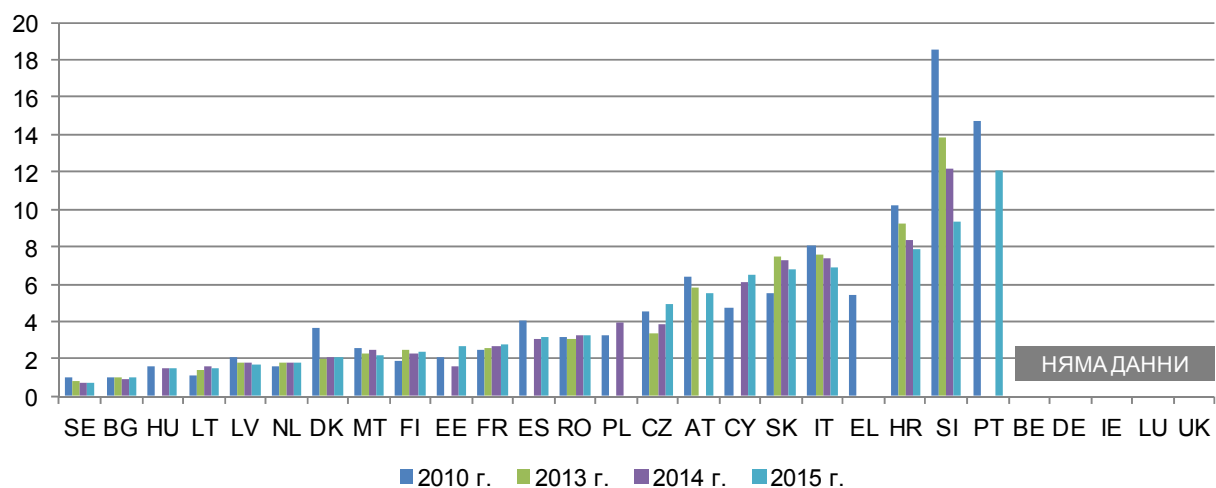

* Методиката съдържа промени в HU и FI. Реорганизация на системата на административните съдилища в HR. В CZ и SK висящите дела включват всички инстанции. DK, IE и AT не отчитат отделно административните дела. DE: Данните се основават само на статистически данни за правораздаването, публикувани от германската Федерална статистическа служба.

3.1.1.3 Висящи дела

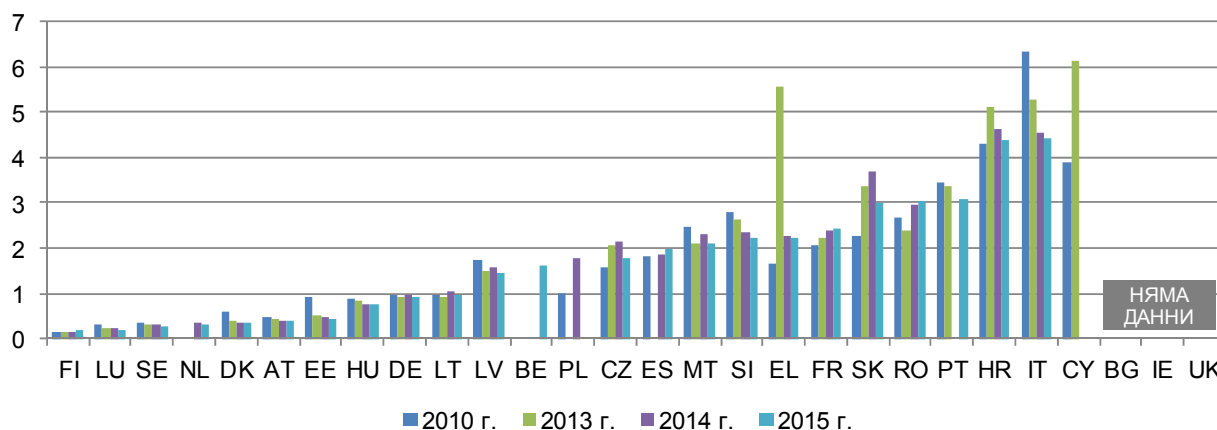
Броят висящи дела изразява броя на делата, които в края на съответната година все още не са разгледани. Той влияе също така върху необходимото време за разглеждане на висящите дела.

Графика 10: Брой на други висящи граждански, търговски и административни дела* (на първа инстанция/на 100 жители) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

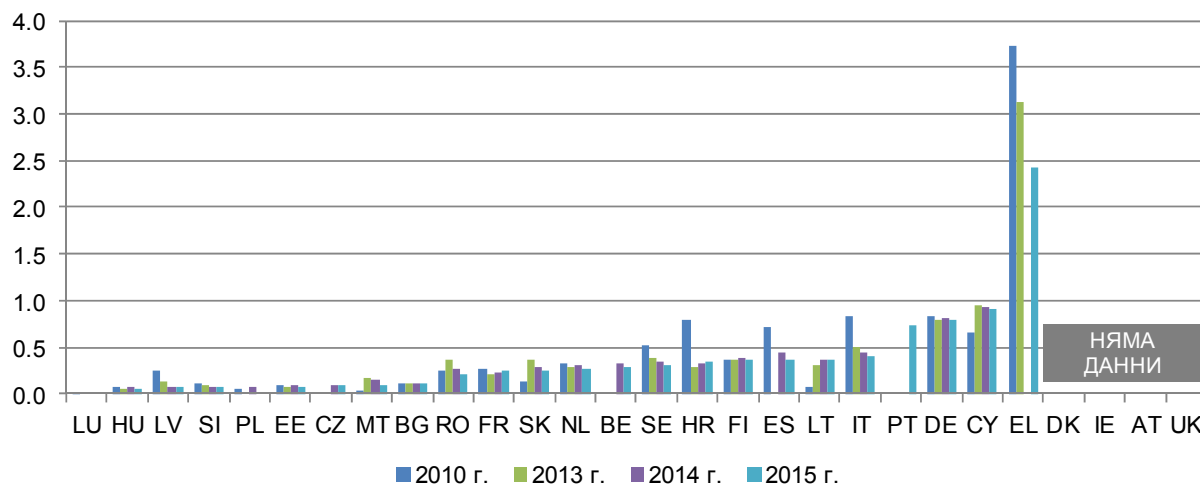
* Методиката съдържа промени в CZ, HR, IT, HU, MT, PT и FI. В CZ и SK висящите дела включват всички инстанции.

Графика 11: Брой на висящите спорни граждански и търговски дела* (на първа инстанция/на 100 жители) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

* Методиката съдържа промени в CZ, HR, IT, HU, MT, PT и FI. В CZ и SK висящите дела включват всички инстанции. Данните за NL включват безспорните дела. DE: данните се основават само на статистически данни за правораздаването, публикувани от германската Федерална статистическа служба.

Графика 12: Брой на висящи административни дела* (на първа инстанция/на 100 жители) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

* Методиката съдържа промени в HR, HU и FI. В CZ и SK висящите дела включват всички инстанции. DK, IE и AT не отчитат отделно административните дела. DE: данните се основават само на статистически данни за правораздаването, публикувани от германската Федерална статистическа служба.

3.1.2 Ефикасност в специфични области на правото на ЕС

Този раздел допълва общите данни за ефикасността на правосъдните системи и в него се представя средната продължителност на производствата³⁵ в специфични области, в които се прилага правото на ЕС. Информационното табло за 2017 г. се опира на предходните данни в областта на конкуренцията, електронните комуникации, марката на ЕС и защитата на потребителите, като също така представя данни относно борбата

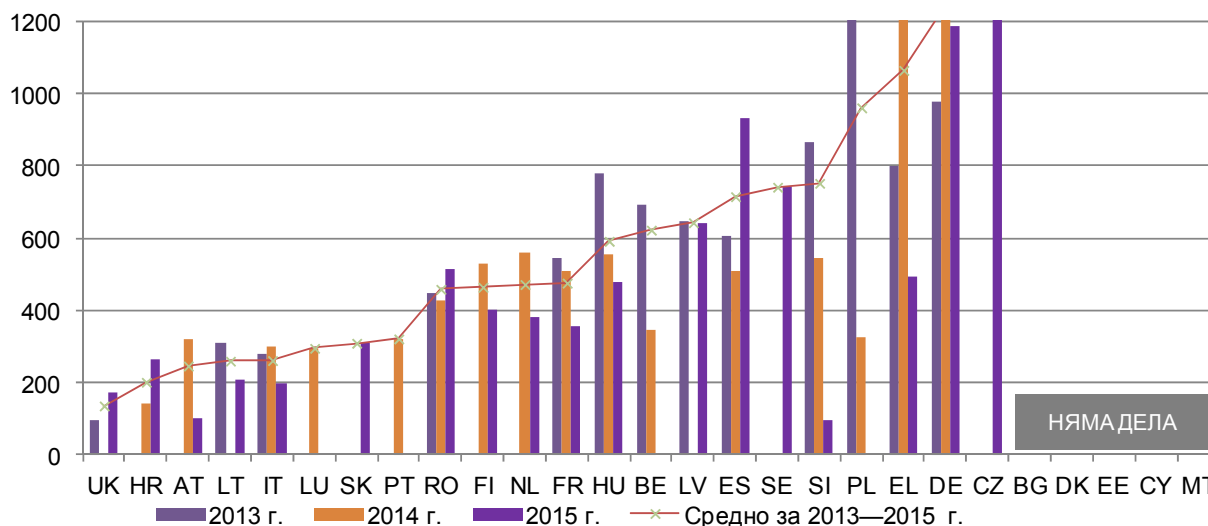
³⁵ Продължителността на производствата в специфични области е изчислена в календарни дни, считано от деня на внасянето на иска или жалбата в съда (или деня, в който обвинителният акт е станал окончателен) до деня, в който съдът приеме решение (графики 13—16, 18 и 20). Стойностите са подредени въз основа на претеглената средна стойност на данните за 2013, 2014 и 2015 г. в графики 13—16 и за 2014 и 2015 г. в графики 17—18. Когато няма налични данни за всички години, средната стойност отразява наличните данни, изчислени въз основа на всички дела, извадка от дела или прогнозни данни.

с изпирането на пари. Областите са избрани с оглед на тяхното значение за единния пазар и бизнес средата. В общ план сериозните забавяния на съдебните производства може да имат отрицателни последици върху упражняването на правата, произтичащи от законодателството на ЕС, например в случаите, когато вече не са налични подходящи средства за правна защита или когато сериозни финансови вреди станат невъзстановими.

– Конкуренция –

Ефективното прилагане на конкурентното право гарантира еднакви условия на конкуренция за предприятията и поради това е от решаващо значение за привлекателността на бизнес средата. На графиката по-долу е представена средната продължителност на делата срещу решения на националните органи за защита на конкуренцията, прилагащи членове 101 и 102 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС)³⁶.

Графика 13: Конкуренция: Средна продължителност на съдебния контрол* (първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия и Европейската мрежа по конкуренция)

* IE и AT: сценарият не е приложим, тъй като органите не разполагат с правомощия да вземат съответните решения. AT: данните не се основават на жалби срещу националния орган за защита на конкуренцията. Броят на делата е ограничен (под пет годишно) през някои години в повечето държави членки, което може да стане причина за зависимост на годишните данни от дадено изключително дълго или кратко дело и да доведе до големи различия между отделните години. DE: данните касаят дела, свързани с глоби, при които „първоинстанционният“ съд постановява свое собствено съдебно решение, а решението на органа за защита на конкуренцията се използва като обвинителен акт. FR: данните включват 2 дела относно съдебен контрол на решения за постановяване на временни мерки и които поради това са разглеждани особено бързо. Празна колона за дадена година означава, че не са докладвани дела от BE, CZ, HR, LV, LT, LU, NL, PL, SK, FI, SE и UK и че няма налични данни за AT. В държавите членки, в които не е имало дела, това може да се дължи на факта, че решения на органа за защита на конкуренцията не са били оспорени в съда (например в LU). DE: средната продължителност е 1246 дни; CZ: средната продължителност е 2091 дни.

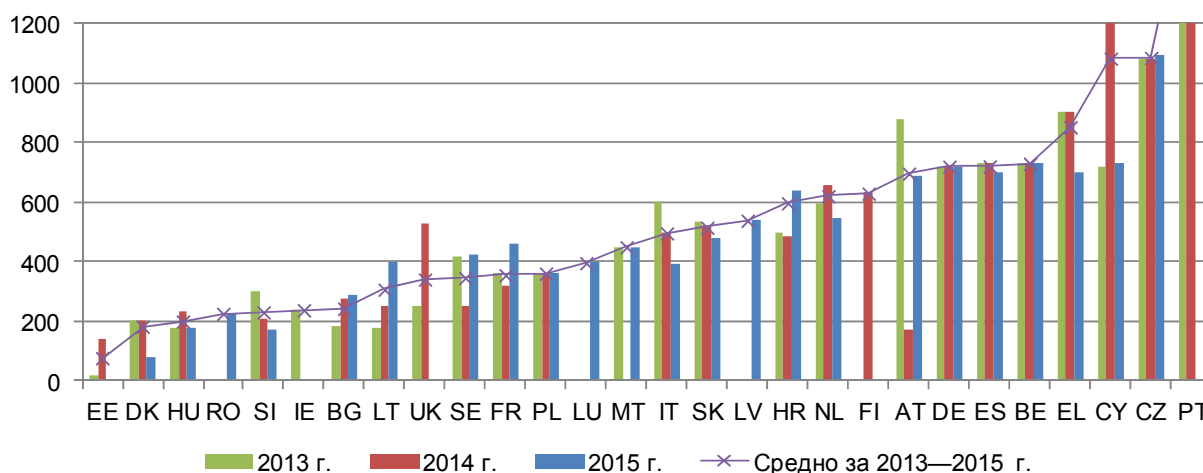
³⁶ Вж. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=BG>.

– Електронни комуникации –

Законодателството на ЕС в областта на електронните комуникации има за цел да повиши конкурентоспособността на съответните пазари, да допринесе за развитието на вътрешния пазар и да генерира инвестиции, иновации и растеж. Ефективното прилагане на това законодателство е от съществено значение и за постигане на по-ниски цени за потребителите и по-качествени услуги. На графиката по-долу е представена средната продължителност на делата за съдебен контрол върху решения на националните регулаторни органи, прилагачи европейското право в областта на електронните комуникации³⁷. Обхваща се широк спектър от дела — от по-сложни прегледи за „анализ на пазара“ до въпроси, отнасящи се до потребителите.

Графика 14: Електронни комуникации: Средна продължителност на делата за съдебен контрол* (първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия и Комитета по съобщенията)

* Броят на делата варира в различните държави членки. Празна колона означава, че държавата членка не е докладвала дела за съответната година. В някои случаи ограниченият брой на съответните дела (BE, EE, IE, CY, LT и UK) може да стане причина за зависимост на годишните данни от едно изключително дълго или кратко дело и да доведе до големи различия между отделните години. DK: с жалбите на първа инстанция се занимава квазисъдебен орган. ES, AT и PL: делата се разглеждат от различни съдилища в зависимост от предмета на делото. PT: средната продължителност е 1706 дни.

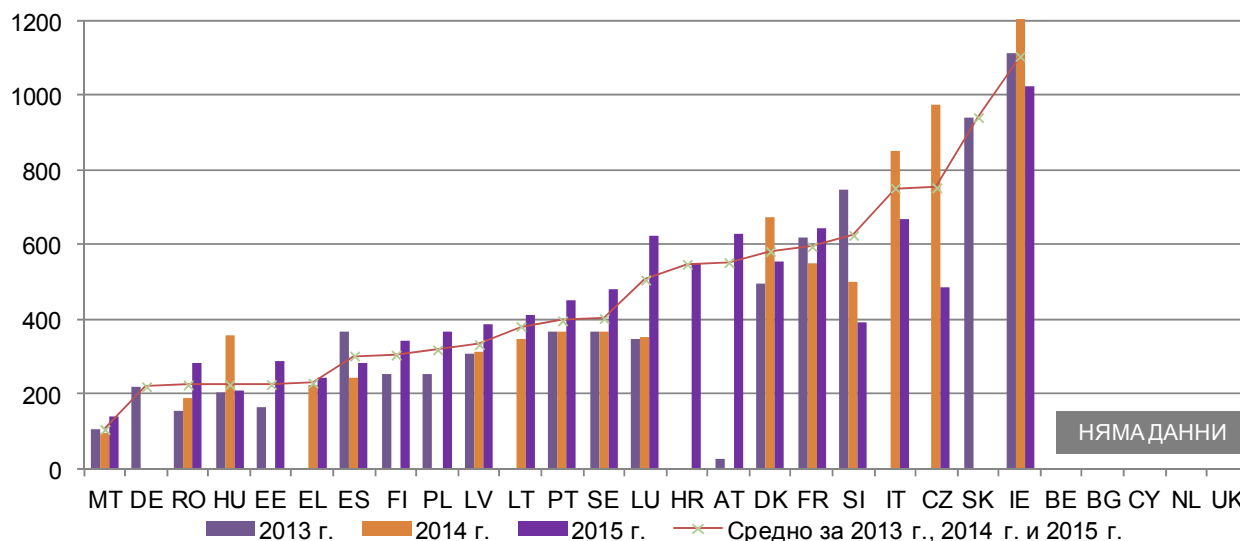
– Марка на ЕС –

Ефективното прилагане на правата на интелектуална собственост е от съществено значение за стимулиране на инвестициите в иновации. Марката на ЕС е най-разпространеното право на интелектуална собственост в ЕС. Законодателството на ЕС относно марките на ЕС³⁸ предоставя съществена роля на националните съдилища, които действат като съдилища на ЕС и вземат решения, засягащи единния пазар. На графика 15 по-долу е показана средната продължителност на делата за нарушение на марка на ЕС при съдебни спорове между частни страни.

³⁷ Изчислението е направено въз основа на продължителността на делата по жалби срещу решения на националните регулаторни органи, прилагачи националните закони за прилагане на регулаторната рамка в областта на електронните комуникации (Директива 2002/19/ЕО (Директива за достъпа), Директива 2002/20/ЕО (Директива за разрешение), Директива 2002/21/ЕО (Рамкова директива), Директива 2002/22/ЕО (Директива за универсалната услуга) и друго приложимо право на ЕС, като например програмата за политиката в областта на радиочестотния спектър, решенията на Комисията в областта на радиочестотния спектър, с изключение на Директива 2002/58/ЕО за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации).

³⁸ Регламент (ЕО) № 207/2009 относно марката на Европейския съюз.

Графика 15: Марка на ЕС: Средна продължителност на делата за нарушение на марка на ЕС* (първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия и Европейската обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост)

* FR, IT и LT: използвана е извадка от дела. PL: за 2015 г. са използвани прогнозни данни за отделните съдилища. През някои години броят на съответните дела е бил малък (под пет годишно) в EE, IE, HR, HU, LU и FI, което може да стане причина за зависимост на годишните данни от едно изключително дълго или кратко дело и да доведе до големи различия между отделните години. IE: едно особено трудно дело с продължителност 2326 дни е повлияло значително на средната продължителност. MT: данните се отнасят до трансгранични дела относно правоприлагането, осъществявано от митническите органи. DK: данните обхващат делата пред Морския и търговски съд, които касаят както марката на ЕС, така и национални марки. AT: промени в методиката в сравнение с 2013 г. Празна колона за дадена година означава, че не са докладвани дела от EE, HR и FI и че няма налични данни за CZ, DE, EL, IT, AT, PL и SK.

– Защита на потребителите –

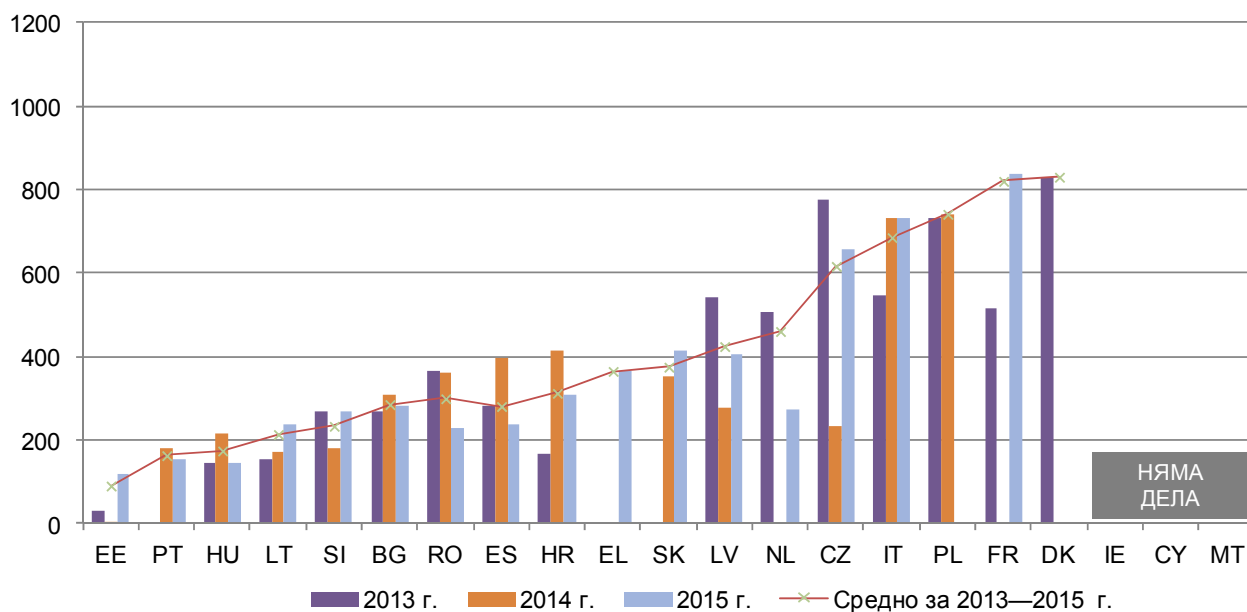
Ефективното прилагане на правото в областта на защитата на потребителите гарантира, че потребителите се ползват от правата си и че предприятията, които нарушават правилата на потребителското право, не получават несправедливи облаги. Органите за защита на потребителите и съдилищата имат ключова роля за прилагането на правото на ЕС в областта на защитата на потребителите³⁹ в рамките на отделните национални системи за правоприлагане. На графика 16 е представена средната продължителност на делата за съдебен контрол върху решенията на органите за защита на потребителите, прилагащи правото на ЕС.

За потребителите или предприятията ефективното прилагане може да обхваща цяла верига от участници — не само съдилища, но и административни органи. За да се проучи по-добре тази верига на правоприлагане, в настоящото издание се разглежда продължителността на производствата пред органите за защита на потребителите в допълнение към продължителността на съдебния контрол на такива решения. На графика 17 е показана средната продължителност при вземането на административни решения от националните органи за защита на потребителите през 2014 и 2015 г. от момента на образуване на делото. Съответните решения включват обявяване на нарушения на материалното право, разпореждане на временни мерки, заповеди за преустановяване на

³⁹ Графики 16 и 17 са свързани с прилагането на Директивата относно неравноправните клаузи в потребителските договори (93/13/ЕИО), Директивата относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции (1999/44/ЕО), Директивата относно нелоялните търговски практики (2005/29/ЕО), Директивата относно правата на потребителите (2011/83/ЕС) и транспониращите ги национални разпоредби.

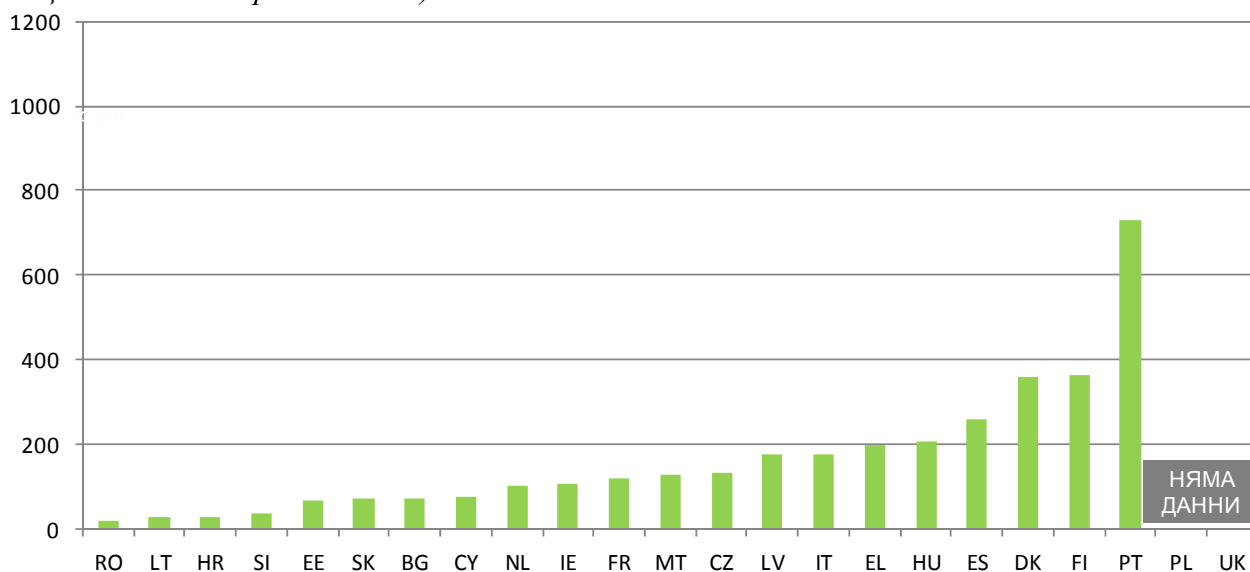
нарушаващите действия и въздържане от такива, започване на съдебни производства или приключване на дела.

Графика 16: Защита на потребителите: Средна продължителност на съдебния контрол* (първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия и Мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите)

* BE, LU, AT, FI, SE и UK: сценарият не е приложен, тъй като органите за защита на потребителите не разполагат с правомощия да вземат решения във връзка с нарушения на съответните правила на потребителското право. В някои от тези държави членки (например FI и SE) органите за защита на потребителите могат да предявяват искове в съда или да сезират прокуратурата (BE). DE: административните органи могат да вземат решения само по трансгранични казуси, но такива не е имало, тъй като Федералното министерство на правосъдието и защитата на потребителите е възложило на други квалифицирани органи да предприемат правоприлагащи мерки. В някои държави членки (BG, DK, EE, IE, ES и LT) системите са смесени, като органите за защита на потребителите са длъжни да завеждат съдебни дела при нарушаване на някои правила (например неравноправни клаузи в потребителските договори в BG и CY). DE, AT: предимно правоприлагане с гражданскоправни средства в областта на потребителското право чрез сдружения на потребителите или частни/получастни органи. ES: данните обхващат 4 автономни области. През някои години броят на съответните дела е бил малък (под пет годишно) в DK, EE, EL, FR, HR и NL. Това може да стане причина за зависимост на годишните данни от едно изключително дълго или кратко дело и да доведе до големи различия между отделните години. IT, PL и RO се представили прогнозни данни. Празна колона за дадена година означава, че не са докладвани дела от DK и NL и че няма налични данни за EL, FR, PT и SK. Правомощията на някои органи се отнасят само за части от съответното законодателство на ЕС относно защитата на потребителите.

Графика 17: Защита на потребителите: Средна продължителност при вземането на административни решения от органите за защита на потребителите* (в дни) (източник: Европейската комисия и Мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите)

* BE, DE, LU, AT и SE: сценарият не е приложим. На графиката е представена претеглената средна стойност за административните производства, образувани от органите за защита на потребителите през 2014 и 2015 г. DK, EL, CY и LT: представени са прогнозни данни. IE, FI: данните показват средната стойност на диапазоните, като продължителността може да зависи от сложността на нарушението. NL: данните обхващат решенията за налагане на административни глоби за нарушаване на материалното право. PT: продължителността може да се дължи на сложни процедури и в някои случаи на липса на инструменти за ИКТ за цифровизация на някои процеси. Някои държави членки също така посочиха, че като цяло успешно се използват неформални инструменти за правоприлагане (LU и NL). Някои органи са компетентни само по отношение на отделни части от съответното законодателство на ЕС.

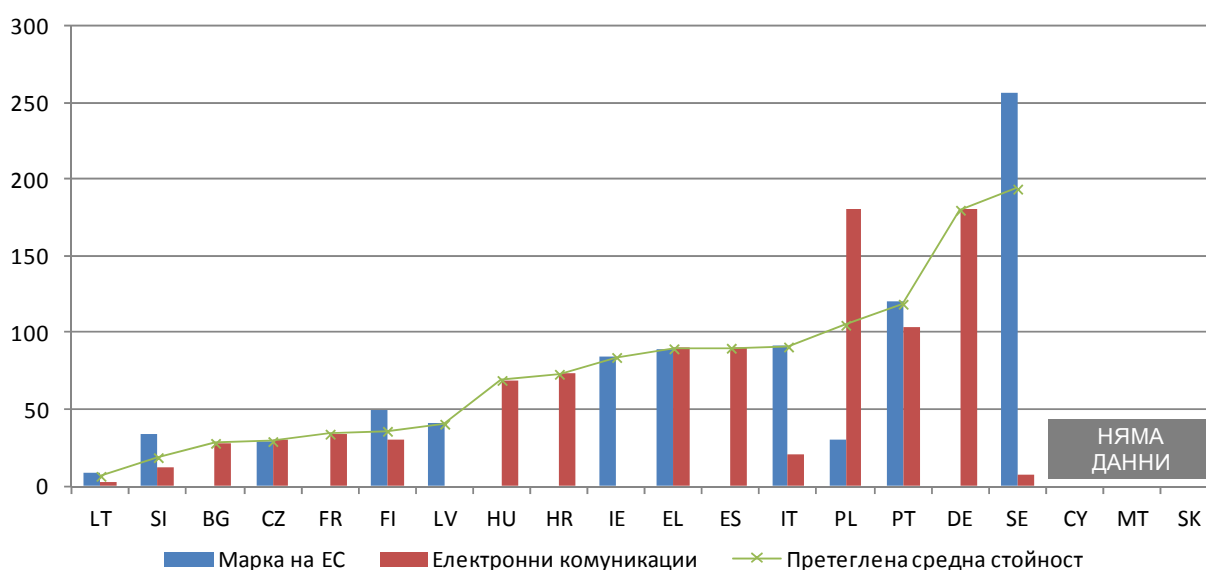
– Временни мерки –

Временните мерки, допускани от съдилищата, се налагат чрез ускорени процедури, включващи например временни забрани и изземване на стоки с цел възпиране или предотвратяване на предстоящо нарушение преди постановяването на окончателно решение по дадено дело. Ефикасността на производствата за допускане на временни мерки е особено важна, тъй като те често се използват в неотложни случаи, когато забавянето би могло да доведе до непоправими вреди за ищеца. На графика 18 е показано средното време, необходимо за получаване на решение от национален съд по молба за допускане на временни мерки с цел преустановяване на нарушения във връзка с марки на ЕС⁴⁰ и на разпоредбите относно електронните комуникации⁴¹.

⁴⁰ Въз основа на член 9 от Директива 2004/48/ЕО.

⁴¹ Правната уредба е същата като посочената в бележка под линия 38.

Графика 18: Временни мерки — средна продължителност на временните мерки през 2015 г.* (на първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия, Европейската обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост и Комитета по съобщенията)

* Марка на ЕС: LU, HU и RO не са докладвали за никакви дела; BE, BG, DK, DE, EE, ES, FR, HR, NL, AT и UK не са представили данни за временни мерки в тази област. Електронни комуникации: BE, DK, EE, IE, LV, NL, AT и UK не са докладвали за никакви дела; LU и RO не са представили данни за временни мерки в тази област. Броят на делата е нисък (под пет годишно) за повечето държави членки във всяка област, което може да стане причина за зависимост на годишните данни от дадено изключително дълго или кратко дело.

– Изпиране на пари –

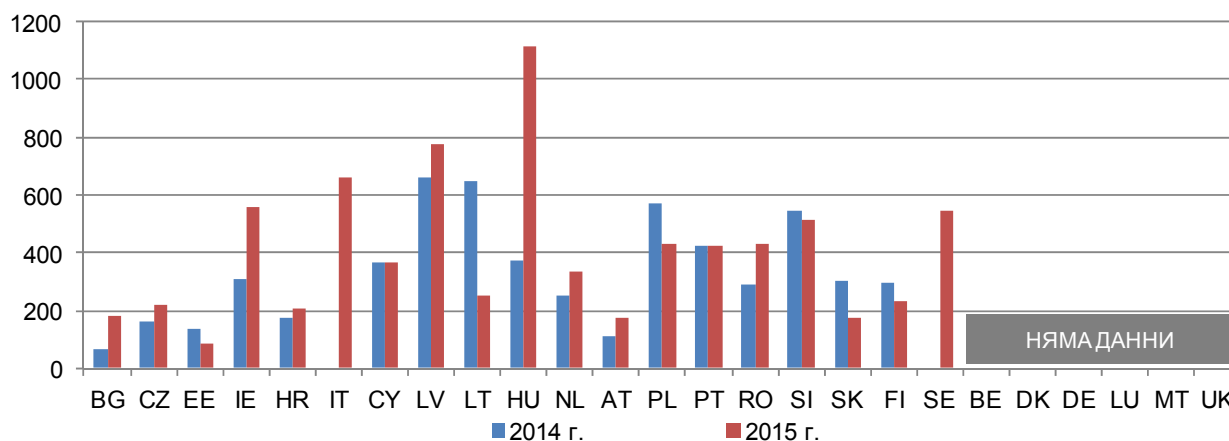
Наред с приноса ѝ за борбата с престъпността, ефективността на борбата с изпирането на пари е от решаващо значение за надеждността, целостта и стабилността на финансовия сектор, доверието във финансовата система и наличието на лоялна конкуренция на единния пазар⁴². Както подчерта Международният валутен фонд, свързаните с изпиране на пари престъпления могат да обезкуражат чуждестранните инвеститори, да доведат до нарушения в международните капиталови потоци и да имат отрицателни последици за макроикономическите резултати на държавите, което ще доведе до загуби на благосъстояние, изразходване на ресурси от по-продуктивни икономически дейности и дори разпространение на ефектите на дестабилизиране към икономиките на други държави⁴³. Съгласно Директивата за борба с изпирането на пари държавите членки са длъжни да поддържат статистически данни относно ефективността на системите за борба с изпирането на пари или финансирането на тероризма⁴⁴. В сътрудничество с държавите членки бе разработен пилотен въпросник, с който се събират данни относно функционирането на различни национални органи, включително наказателните съдилища, които се произнасят по престъпления, свързани с изпиране на пари. На графика 19 е показана средната продължителност на съдебните дела на първа инстанция за престъпления, свързани с изпиране на пари.

⁴² Съображение 2 от Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма.

⁴³ Бюлетин на МВФ, 6 октомври 2016 г., <http://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>

⁴⁴ Член 44, параграф 1 от Директива (ЕС) 2015/849 (сроктът за транспониране на Директивата е юни 2017 г.).

Графика 19: Изпирание на пари: Средна продължителност на съдебните дела* (първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия и Експертната група по въпросите на изпирането на пари и финансирането на тероризма)

* EL, ES, и FR: данните са само за броя дела, а не за продължителността на делата. IT: изчислението е основано на извадка от съдебни решения, постановени през 2015 и 2016 г. SE: резултатът е максималната теоретична продължителност на делата, а не средната. CY, RO и SE: данните са само за осъдителни присъди.

3.1.3 Обобщение относно ефикасността на правосъдните системи

Навременното постановяване на съдебните решения е от съществено значение, за да се гарантира гладкото функциониране на правосъдната система. Основните параметри, използвани в Информационното табло за оценката на ефикасността на правосъдните системи, са продължителността на производствата (прогнозирано време в дни, необходими за решаване на дадено дело), делът на приключените производства (съотношението между броя на решените дела и броя на новозаведените дела) и броят на висящите дела (които в края на годината остава да бъдат разгледани).

Общи данни за ефикасността

Когато се разглеждат областите на гражданските, търговските и административните дела в широк смисъл, Информационното табло за 2017 г. показва, че продължава отчетената още през предходната година положителна промяна⁴⁵. Освен това в случаите, в които има налични данни, то показва, че от първото издание на Информационното табло през 2013 г. насам като цяло броят на държавите членки, в които има напредък по отношение на ефикасността, е по-голям от този на държавите членки, в които е налице влошаване.

- Окуражаващо е да се наблюдават положителните промени, особено в държавите членки, за които в контекста на европейския семестър или в програма за икономически реформи е било установено, че са изправени пред предизвикателства⁴⁶:

– Наблюдава се значително подобрение по отношение на продължителността на

⁴⁵ Развитието следва да се тълкуват внимателно, тъй като за промените може да има методически обяснения (както е обяснено в графиките по-долу).

⁴⁶ Вж. раздел 2. Разликите в резултатите в рамките на петте анализирани години могат да бъдат обяснени с контекстуални фактори (не са необичайни разлики с повече от 10 % при новозаведените дела) или системни недостатъци (липса на гъвкавост и готовност за реакция или несъответствия в процеса на реформа).

спорните граждански и търговски производства в редица от тези държави членки (графика 5). Това подобрене е по-ясно видимо при петгодишна перспектива (т.е. от 2010 г. насам), отколкото в краткосрочен план. При все това категорията „всички дела“⁴⁷ (графика 4) и в още по-голяма степен категорията „административни дела“ (графика 6) показват положителна картина включително в сравнение с предходната година, т.е. стабилност или подобрене.

- В повечето държави членки делът на приключените производства по спорни граждански и търговски дела се е подобрил в рамките на тези пет години (графика 8). С малки изключения същото е вярно и в краткосрочен план за административните дела (графика 9), което представлява значително подобрене в сравнение с предходната година, и също така за широката категория „всички дела“ (графика 7). Това означава, че като цяло държавите членки са в състояние да се справят с новозаведените дела в анализирани области.
- Що се отнася до висящите дела, въпреки че напредъкът не е толкова ясно изразен в рамките на петгодишния период, през последните две години се отчитат някои подобрения, независимо от анализирания категория. Макар че се отчита цялостна стабилност в категорията „всички дела“ (графика 10), налице са очевидни подобрения както по отношение на висящите спорни граждански и търговски дела (графика 11), така и по отношение на административните дела (графика 12). Въпреки тези подобрения обаче равнището на висящите дела остава високо в редица държави членки.
- Необходимо е време, за да се прояви ефектът от правосъдните реформи. Някои от извършваните реформи обаче изглежда вече допринасят за подобряване на ефикасността. Така например една държава членка отчете значително подобрене в броя приключени дела и съответно намаляване на висящите дела най-вече поради факта, че административните дела се разглеждат само от един съд.

Ефикасност в специфични области на правото на ЕС

Графиките относно производства в специфични области (графики 13—19) целят да се отрази по-добре функционирането на правосъдните системи при конкретни видове търговски спорове, обхванати от правото на ЕС. За гражданите или предприятията ефективното правоприлагане може да обхваща цяла верига от участници — не само съдилища, но и административни органи. За да се проучи по-добре тази верига, в настоящото издание се разглежда продължителността на производства пред органите за защита на потребителите в допълнение към продължителността на делата за съдебен контрол на решенията на тези органи. Освен това Информационното табло показва продължителността на временните мерки за предотвратяване на непосредствено предстоящи нарушения или вреди в областта на електронните комуникации и правата на интелектуална собственост. Графиките показват следното:

- Продължителността на делата в областта на конкуренцията и електронните комуникации е средно с поне няколко месеца по-дълга, отколкото тази на делата в специфичните области на марката на ЕС и законодателството относно защитата на потребителите. Това може да бъде обяснено със сложността и икономическата важност на делата в областта на конкуренцията и електронните комуникации и евентуално с процесуалните норми в някои държави от ЕС. Продължителността на делата в дадена

⁴⁷ Всички спорни и безспорни граждански и търговски дела, безспорни дела във връзка с поземлените и търговските регистри, други дела във връзка с регистрите, други безспорни дела, административноправни дела и други дела, които не са наказателноправни, съгласно методиката на СЕРЕЈ.

държава членка може да се различава значително в зависимост от съответната област на правото.

- Представено е значението на отделните участници във веригата на правоприлагане в областта, касаеща потребителите. На графики 16—17 е показана продължителността както на административните производства, така и на съдебния контрол. Когато се отчетат тези две части от веригата, комбинираната продължителност на производствата би могла да продължи например между 160 и 1200 дни в зависимост от държавите членки. Данните обаче предполагат, че в редица държави членки голям дял от административните решения не се оспорват в съда, което води до заключението, че за много нарушения окончателното решение се взема само от администрацията.
- Съдът може да постановява временни мерки с цел временно възпиране или предотвратяване на нарушение. Данните в областта на марката на ЕС и на електронните комуникации показват, че продължителността на съответните съдебни производства може да варира от няколко дни до осем месеца в отделните държави членки (графика 20), както и да варира в една и съща държава в зависимост от вида на делото. Липсата на дела за допускане на временни мерки в някои държави членки може да се дължи също на процесуални норми, които затрудняват тяхното използване.
- Ефективната борба с изпирането на пари е от решаващо значение за защитата на финансовата система и лоялната конкуренция и за предотвратяване на отрицателни икономически последици. В настоящото издание се представят резултатите от пилотно събиране на данни за продължителността на съдебни производства, чийто предмет са престъпления, свързани с изпиране на пари, в съответствие с Директивата за борба с изпирането на пари. При държавите членки, за които има налични данни, изглежда са налице значителни разлики в продължителността на делата — от по-малко от половин година до почти три години (графика 19). Очаква се събирането на данни да се подобри със започване на прилагането на Директивата през юни 2017 г.

3.2 Качество на правосъдните системи

Ефективните правосъдни системи изискват не само навременни, но и качествени решения. Качеството е важен фактор за доверието на гражданите и предприятията в правосъдната система. Въпреки че не съществува един-единствен общоприет начин за измерване на качеството на правосъдните системи, в Информационното табло се поставя акцент върху определени фактори, които са широко приети като целесъобразни за подобряване на качеството на правосъдието. Те са подредени в четири категории:

- 1) достъпност на правосъдието за гражданите и предприятията;
- 2) подходящи материални и човешки ресурси;
- 3) въвеждане на инструменти за оценка; както и
- 4) използване на стандарти за качество.

3.2.1 Достъпност

Необходима е достъпност в рамките на цялата верига на правораздаване с цел да се улесни получаването на съответната информация — за правосъдната система, за начините да се подаде иск и свързаните с това финансови аспекти, за актуалното състояние на производствата от началото до края им — така че до решението да е наличен бърз онлайн достъп⁴⁸.

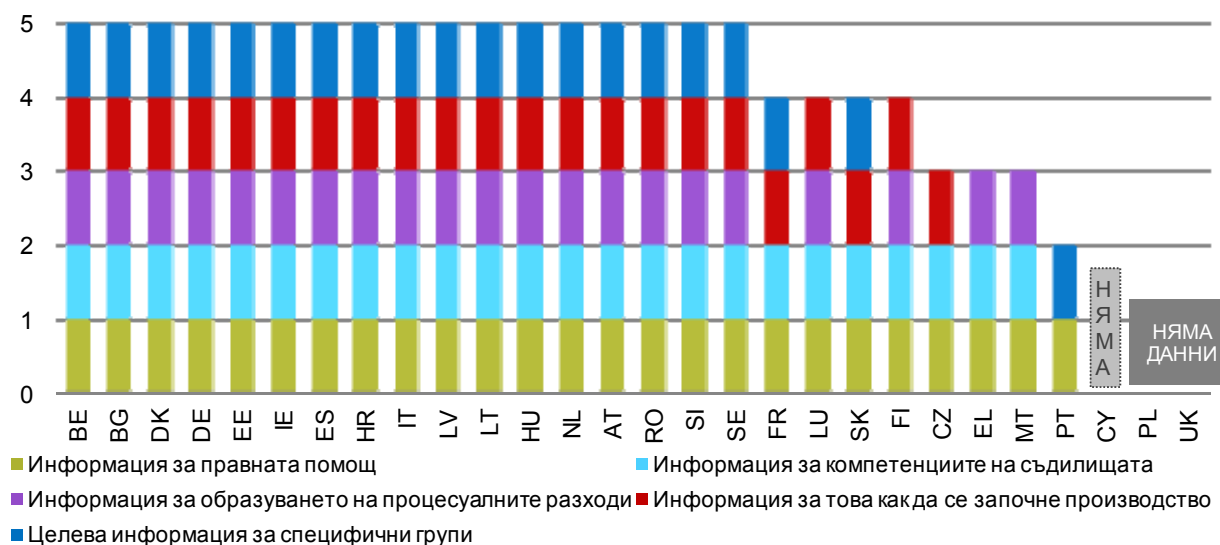
– Предоставяне на информация за правосъдната система –

Като предпоставка за достъпа до правосъдие гражданите и предприятията следва да бъдат добре информирани по лесноразбираем начин относно различни аспекти на правосъдната система. На графика 20 е показана наличността на онлайн информация относно съдебната система за широката общественост.

---

⁴⁸ Следва да се отбележи, че Асоциацията на държавните съвети и върховните административни юрисдикции в ЕС (АСА) е публикувала трансверсално проучване „Access to administrative supreme courts and to their decisions“ (Достъп до върховните административни съдилища и до техните решения): http://www.juradmin.eu/images/media_kit/aca_surveys/Transversal-Analysis---Annex-1.pdf

Графика 20: Наличност на онлайн информация относно съдебната система за широката общественост* (източник: Европейска комисия⁴⁹)

* DE: Всяка федерална провинция и органите на федерално равнище решават коя информация да бъде предоставена онлайн.

– Правна помощ и съдебни такси –

Достъпът до правна помощ е основно право, залегнало в Хартата на основните права („Хартата“)⁵⁰. За да се събират сравними данни относно различните системи за правна помощ и съдебни такси, са определени два специфични сценария за потребителски спор в контекста на доходите и условията на живот във всяка държава членка. Данните в графика 21 показват наличността на правна помощ за тези два сценария. Те се основават на две различни стойности на цената на иска: иск с висока цена (т.е. 6000 EUR) и иск с ниска цена (т.е. установения от Евростат съответен праг на бедността на всяка държава членка, преобразуван в месечен доход⁵¹).

В повечето държави членки предоставянето на правна помощ се основава на доходите на кандидата⁵². На графика 21 се сравняват в проценти праговете на доходите за предоставяне на правна помощ по конкретно дело в областта на потребителското право и установените от Евростат прагове на бедност във всяка държава членка. Например ако допустимостта за предоставяне на правна помощ се определя на 20 %, това означава, че кандидат за помощ с доход с 20 % по-висок от съответния праг на бедност, установен от Евростат, може да получи правна помощ. Напротив, ако допустимостта за предоставяне на правна помощ се

⁴⁹ Данните за 2016 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

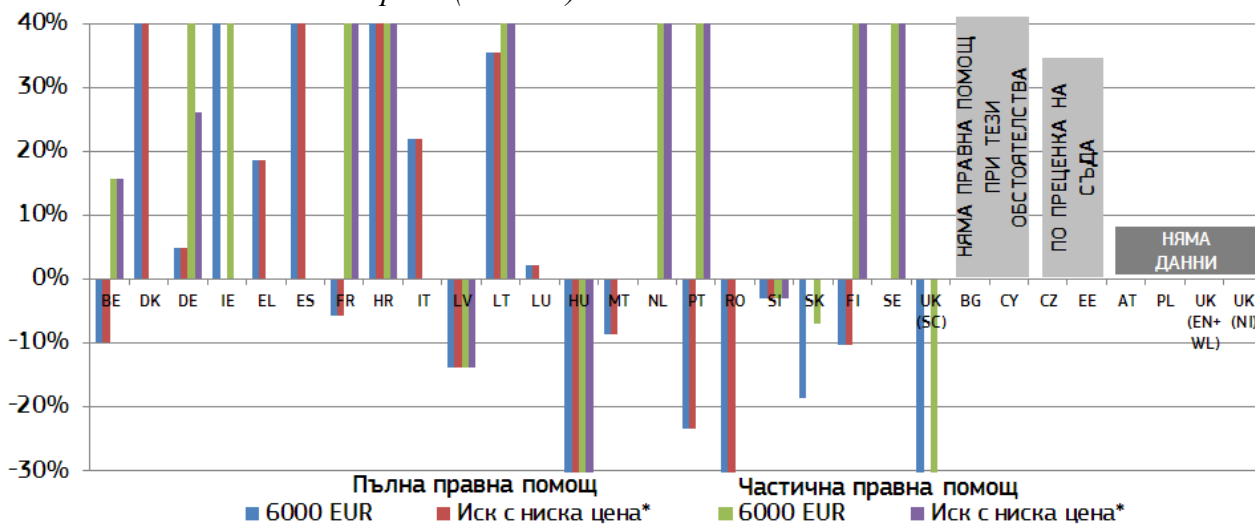
⁵⁰ Харта на основните права на Европейския съюз, член 47, параграф 3.

⁵¹ Прагът за риска от изпадане в бедност (РИБ) е определен на 60 % от медианния национален приравнен разполагаем доход. Европейско изследване на доходите и условията на живот, таблици на Евростат *ilc li01*, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>

⁵² Държавите членки използват различни методи за установяване на прага за допустимост, например различни референтни периоди (месечен/годишен доход). Около половината държави членки също така са установили праг, свързан с личния капитал на кандидата за правна помощ. Това не е отчетено в тази графика. В BG, ES, FR, HU, HR, LV, LU, NL, PT, UK (SC) определени категории лица (например лица, които получават определени помощи) получават автоматично право на правна помощ по граждански/търговски спорове. Лица, които получават някакъв вид социални помощи, автоматично имат право на правна помощ по граждански/търговски спорове. Допълнителните критерии, които държавите членки могат да използват, като например въпросите по съществуването на делото, не са отразени в тази графика.

определя на -20 %, това означава, че прагът на доходите за правна помощ е с 20 % по-нисък от прага на бедност, установен от Евростат. Някои държави членки използват система за правна помощ, която покрива 100 % от процесуалните разходи (пълна правна помощ), която се допълва от система, покриваща части от разходите (частична правна помощ). Други държави членки използват или само система за цялостна правна помощ, или само система за частична правна помощ.

Графика 21: Праг на доходите за предоставяне на правна помощ във връзка с конкретно дело в областта на потребителското право* (разлики в % спрямо прага на бедността, установен от Евростат) (източник: Европейската комисия и Съвета на адвокатските колегии в Европа (ССВЕ)⁵³)

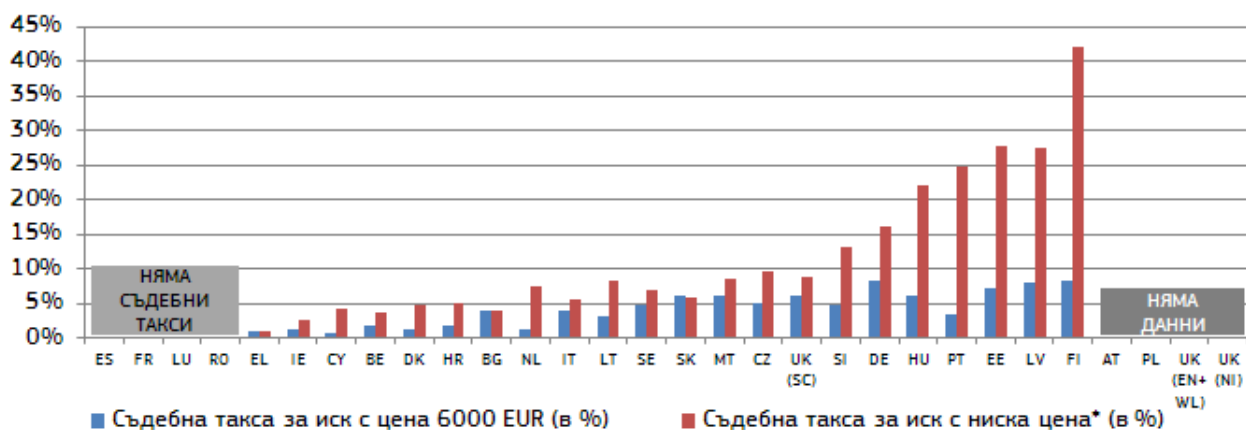

* Графиката представя прагове за правна помощ, които варират от 40 % до -30 %. DK, DE, IE, FR, HR, LT, NL, PT, FI и SE предоставят правна помощ при праг на доходите, който варира между 40 % и 154 %. HU, RO и UK(SC) предоставят правна помощ при праг на доходите, който варира между -30 % и -68 %. „Иск с ниска цена“ означава иск, чиято цена съответства на установения от Евростат праг на бедността за едно лице за всяка държава членка, преобразуван в месечен доход (например за 2014 г. тази стойност е варираща между 110 EUR в RO и 1716 EUR в LU). Повечето държави членки използват разполагаемия доход, за да изчислят допустимостта за предоставяне на правна помощ, с изключение на DK, LU и NL, които използват брутният доход. В IE, SK и UK (SC) не се предоставя правна помощ за искове, чиято цена отговаря на съответния праг за РИБ, тъй като сумата е твърде малка. DE: прагът на доходите се основава на *Prozesskostenhilfebekanntmachung* за 2016 г. и на средните годишни разходи за жилище (SILC). LV: размер на доходите между 128,06 EUR и 320 EUR в зависимост от мястото на пребиваване на кандидата за правна помощ. Ставката се основава на средната аритметична стойност.

Повечето държави членки изискват от страните да заплатят съдебна такса при образуване на съдебно производство. На графика 22 се сравнява равнището на съдебната такса за двата сценария, като тя се представя като част от цената на иска. Ако например съдебната такса е 10 % от иск с цена 6000 EUR в графиката по-долу, потребителят ще трябва да заплати съдебна такса в размер на 600 EUR за образуване на съдебно производство. При иска с ниска цена като основа се взема установеният от Евростат праг на бедността във всяка държава членка.

⁵³ Данни за 2016 г., събрани от членове на ССВЕ чрез отговори на въпросник въз основа на следния конкретен сценарий: спор между потребител и дружество (посочени са две различни цени на иска: 6000 EUR и прага на бедността във всяка държава членка, установен от Евростат). Като се има предвид, че условията за предоставяне на правна помощ зависят от положението на кандидата за правна помощ, беше използван следният сценарий: несемейно работещо лице на 35 години, без отговорности по отношение на издръжка на зависимо лице и без застраховка във връзка с правни разноски, с постоянни доходи и живеещо в апартамент под наем.

Графика 22: Съдебна такса за образуване на съдебно производство по конкретно дело в областта на потребителското право (размер на съдебната такса като част от цената на иска) (източник: Европейската комисия и Съвета на адвокатските колегии в Европа (CCBE⁵⁴))

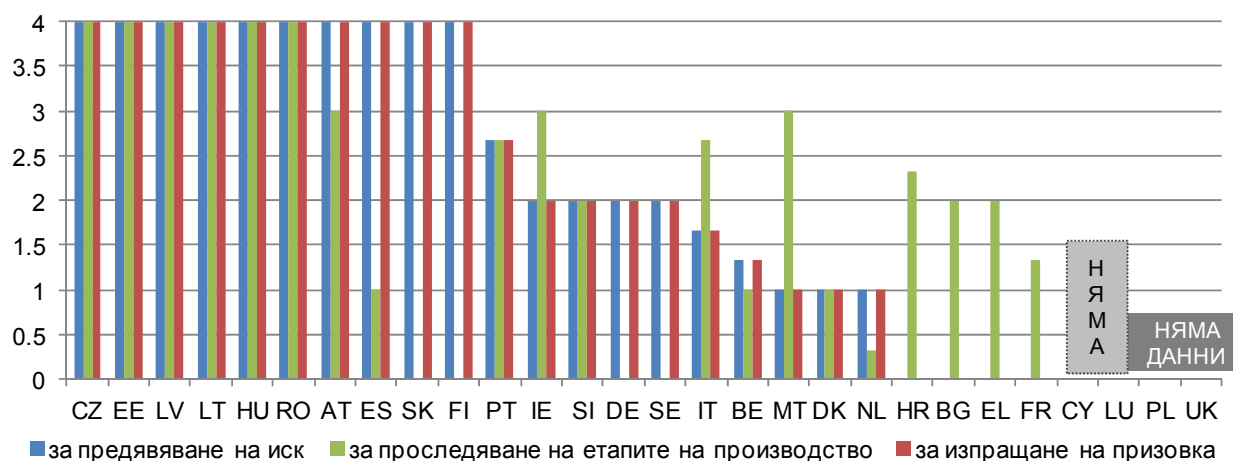
* За „иск с ниска цена“ вж. под графика 21.

– Предявяване на иск и проследяване на движението на производството онлайн –

Предявяването на иски по електронен път, възможността за проследяване и придвижване на производството онлайн, както и електронните комуникации между съдилищата и адвокатите също улесняват достъпа до правосъдие и намаляват забавянето и разходите. Системите за ИКТ в съдилищата имат и все по-важна роля в трансграничното сътрудничество между органите на съдебната власт и също така улесняват прилагането на законодателството на ЕС.

⁵⁴ Данните се отнасят за праговете за доходи, валидни през 2016 г., и са събрани чрез отговори на членове на CCBE на въпросник, базиран на следния конкретен сценарий: спор между потребител и дружество (посочени са две различни цени на иска: 6000 EUR и прага на бедността във всяка държава членка, установен от Евростат).

Графика 23: Наличие на електронни средства* (0 = наличие на такава възможност в 0 % от съдилищата, 4 = наличие на такава възможност в 100 % от съдилищата⁵⁵) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

* DK: на уебсайта са достъпни електронни формуляри, но понастоящем те могат да се подават само по електронна поща. LT: някои документи могат да се подават през портала за електронни услуги на съдилищата. PL: възможността за предявяване по електронен път на съдебни искове съществува само за делата, свързани със заповеди за плащане. RO: иск може да бъде предявен пред съда посредством електронна поща. SK: подаване по електронен път е възможно при някои граждански производства. Гражданите имат достъп до информацията относно съдебните производства чрез уебсайтовете на съдилищата. SI: възможно е проследяване на процесуалните действия при някои видове дела.

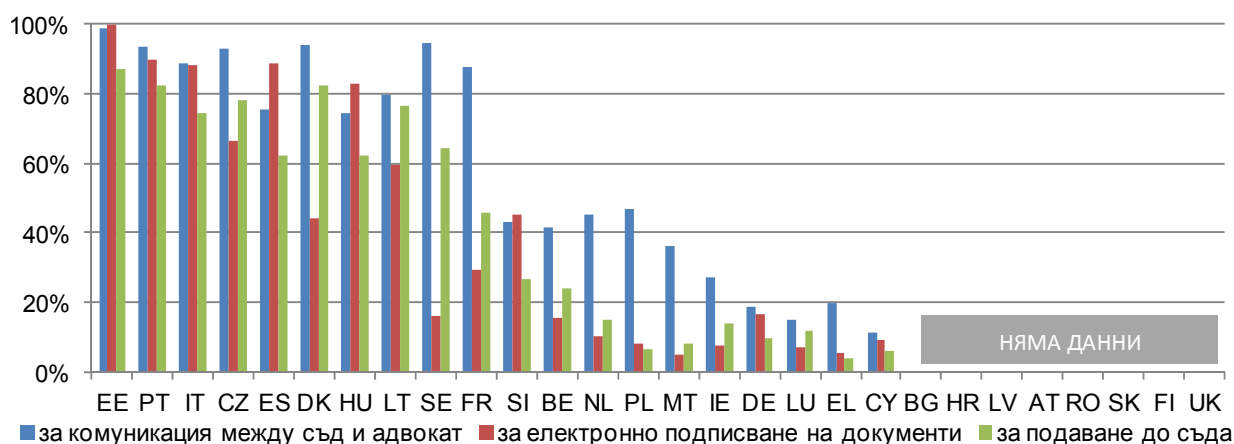
– Обмен на информация между съдилищата и адвокатите –

Честотата, с която се използват различни техники за ИКТ при обмена на информация между съдилищата и адвокатите, както и причините за тяхното използване или неизползване, се различават значително между държавите членки⁵⁶. За да се изгради по-ясна представа за действителното използване на ИКТ, в графика 24 се представят резултатите от проучване сред адвокати за това как комуникират със съдилищата и поради какви причини използват ИКТ.

⁵⁵ Данните са за 2015 г. Процентът на оборудване от 100 % (напълно внедрено устройство) до 0 % (не съществува устройство) показва функционалното наличие в съдилищата на устройството, за което се отнася графиката, съгласно следната скала: 100 % = 4 точки, ако е приложимо за всички въпроси / 1,33 точки на конкретен въпрос; 50—99 % = 3 точки, ако е приложимо за всички въпроси / 1 точка на конкретен въпрос; 10—49 % = 2 точки, ако е приложимо за всички въпроси / 0,66 точки на конкретен въпрос; 1—9 % = 1 точка, ако е приложимо за всички въпроси / 0,33 точки на конкретен въпрос. Въпросът се отнася до вида на разглежданите съдебни спорове (граждански/търговски, наказателни, административни или други).

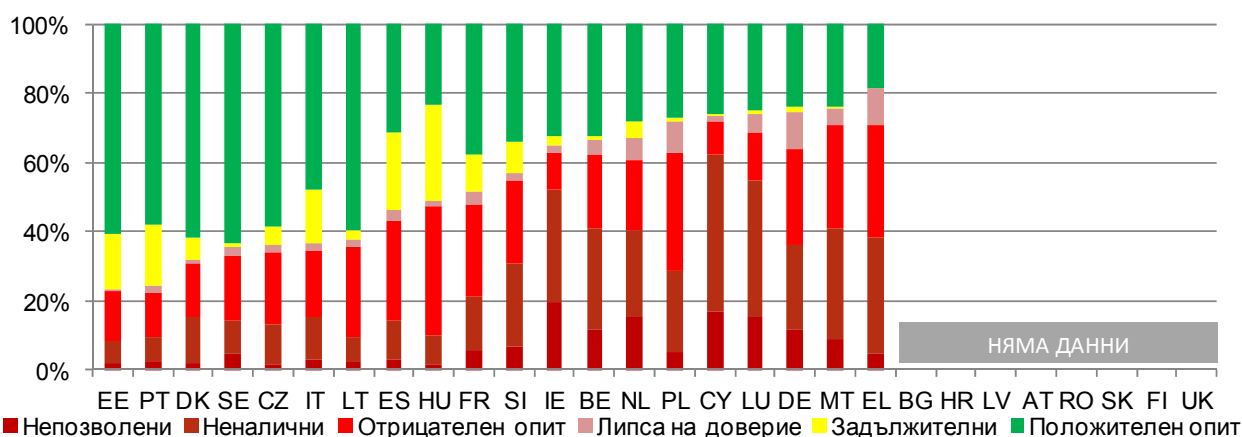
⁵⁶ Графики 24 и 25 се основават на проучване сред адвокати, проведено от ССВЕ.

Графика 24: Използване на ИКТ между съдилищата и адвокатите* (източник: проучване на ССВЕ)

* Подаването на документи до съда обхваща следните варианти за отговор: „предявяване на иск по електронен път“, „отправяне по електронен път на призовка за явяване в съда“, „представяне на доказателства/удостоверителни документи по електронен път“.

Графика 25: Причини за (не)използване на ИКТ между съдилищата и адвокатите* (източник: проучване на ССВЕ)

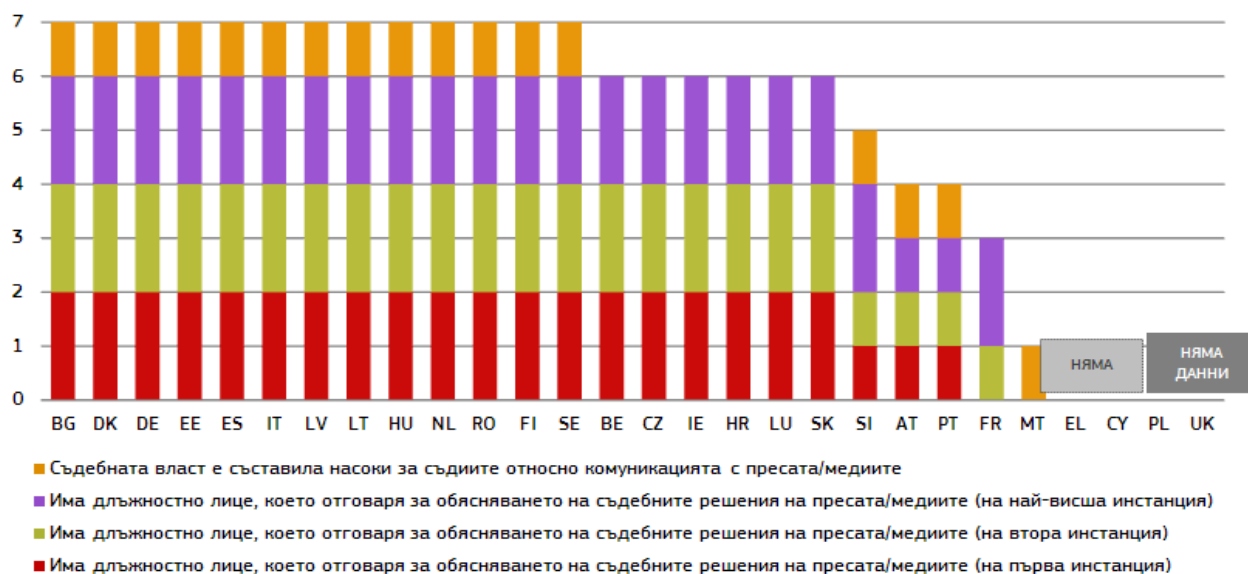
* Положителният опит обхваща следните варианти за отговор: „много практично“, „лесно за използване“ и „други предимства“. Отрицателният опит обхваща следните варианти за отговор: „недостатъчно лесно за използване“, „технически проблеми“ и „други пречки“. Респондентите са можели да посочат максимум две причини за (не)използването на ИКТ.

– Комуникации с медиите –

По отношение на широката общественост медиите изпълняват ролята на канал, който допринася за достъпността на правосъдните системи и работата на съдилищата.

Графика 26: Отношения между съдилищата и пресата/медиите* (източник: Европейска комисия⁵⁷)

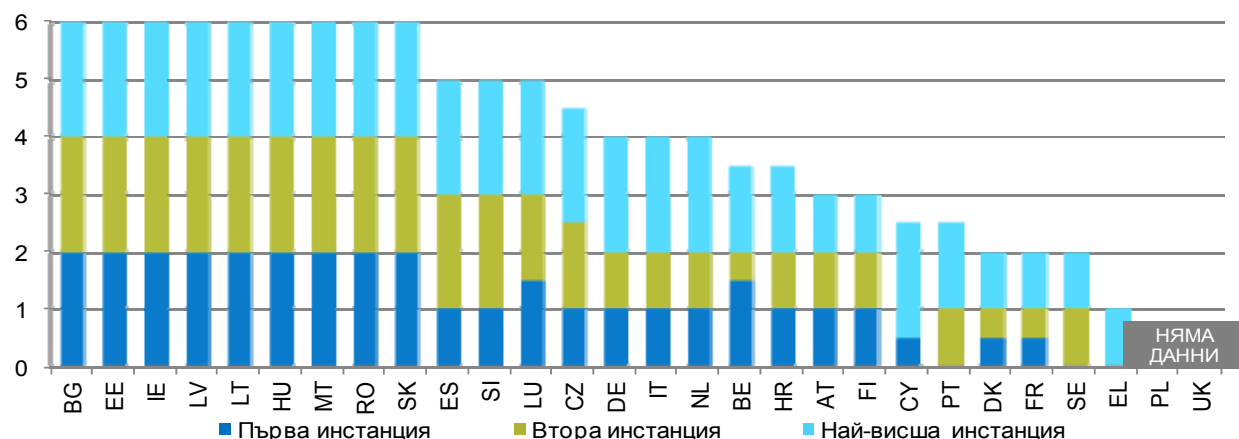

* За всяка от трите инстанции могат да бъдат дадени две точки, ако са обхванати граждански/търговски и административни дела. Дава се една точка, ако е обхваната само една от двете категории дела. Максимален брой точки: 7. DE: всяка федерална провинция има свои собствени насоки за съдиите във връзка с комуникациите им с пресата и медиите. FI: във всички съдилища има лице, което при необходимост може да влиза в контакт с медиите, но това не е основното му задължение.

– Достъп до съдебните решения –

Осигуряването на онлайн достъп до съдебните решения повишава прозрачността и разбирането на правосъдната система. Достъпът спомага гражданите и предприятията да вземат мотивирани решения, когато осъществяват достъп до правосъдие. Също така той би могъл да допринесе за повишаване на последователността на съдебната практика.

Графика 27: Достъп на широката общественост до публикувани онлайн съдебни решения* (граждански/търговски и административни дела, всички инстанции) (източник: Европейска комисия⁵⁸)

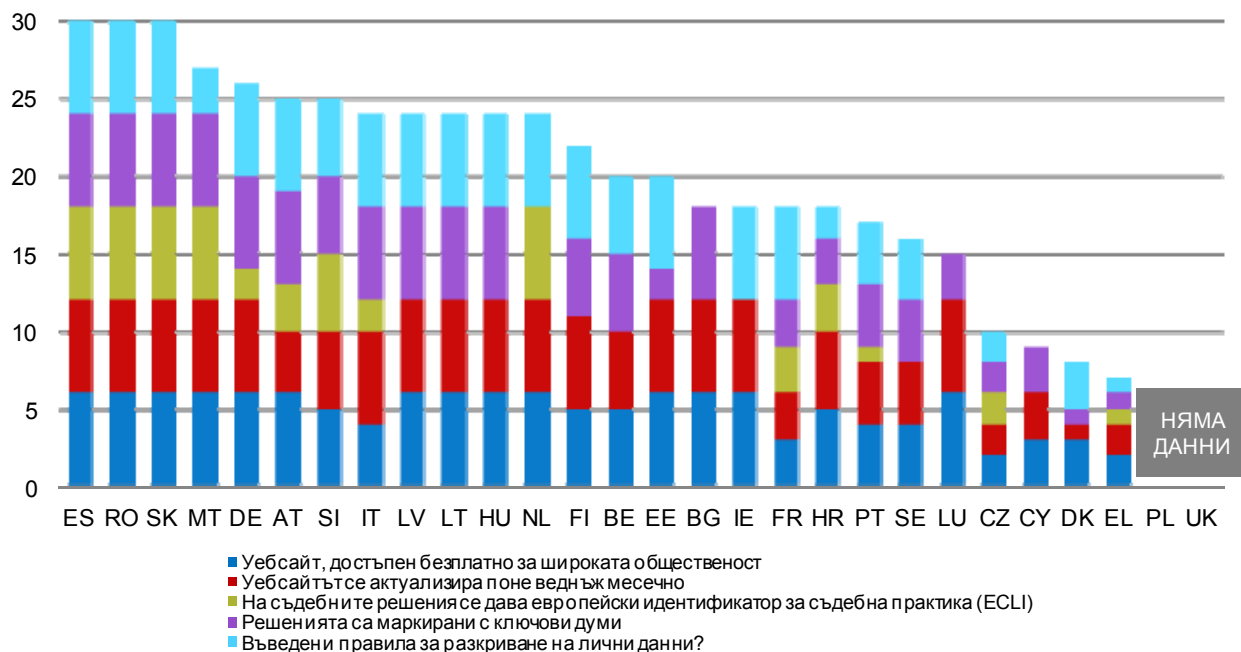
* За всяка инстанция се присъжда по една точка, ако са достъпни всички съдебни решения съответно по граждански/търговски и административни дела (0,5 точки, когато са налични само някои съдебни решения).

⁵⁷ Данните за 2016 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

⁵⁸ Данните за 2016 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

При държави членки само с две инстанции се присъждат точки за три инстанции, като несъществуващата инстанция получава същия брой точки като съответната най-висша инстанция. При държави членки, които не правят разграничение между тези две области на правото, се присъждат еднакъв брой точки и за двете области. Максимален брой точки: 6. DK: повечето административни дела се разглеждат от независими колегиални квазисъдебни административни органи извън съдилищата. SE: съдилищата не публикуват редовно съдебните решения онлайн (само при особено значими дела). В съответствие с принципа на публичен достъп до информация, гражданите имат право да четат всички съдебни решения. DE: всяка федерална провинция преценява дали да предостави онлайн достъп до първоинстанционните съдебни решения.

Графика 28: Практики за публикуване онлайн на съдебни решения на всички инстанции* (граждански/търговски и административни дела, всички инстанции) (източник: Европейска комисия⁵⁹)

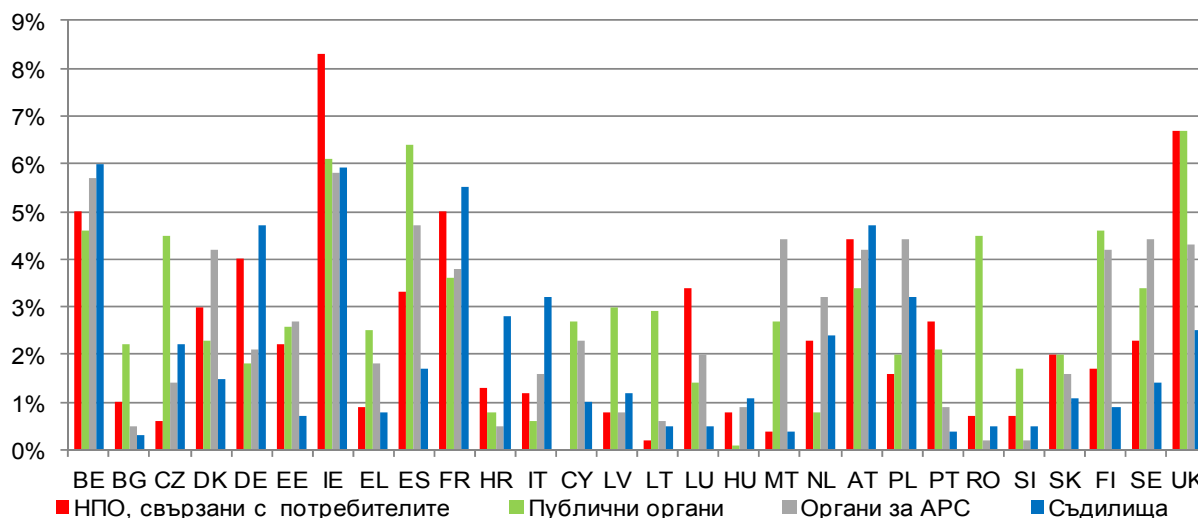
* За всяка от трите инстанции могат да бъдат дадени две точки, ако са обхванати граждански/търговски и административни дела. Ако е обхваната само една от двете категории дела, се дава само една точка за всяка инстанция. Максимален брой точки: 30. DK: повечето административни дела се разглеждат от независими колегиални квазисъдебни административни органи извън датските съдилища. NL: няма ключови думи, но към всяко публикувано съдебно решение се добавя съдържание.

– Подаване на жалби до дружествата –

Достъпът до правосъдие включва възможностите за уреждане на спорове извън съдилищата. Графика 29 се основава на проучване на отношението на търговците на дребно към трансграничната търговия и защитата на потребителите. Дружествата бяха помолени да посочат дали са получавали жалби от потребители, установени в тяхната държава, и посредством кой канал.

⁵⁹ Данните за 2016 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

Графика 29: Канали за жалби на потребители извън дружествата* (източник: Проучване на отношението на търговците на дребно към трансграничната търговия и защитата на потребителите, 2016 г.⁶⁰)

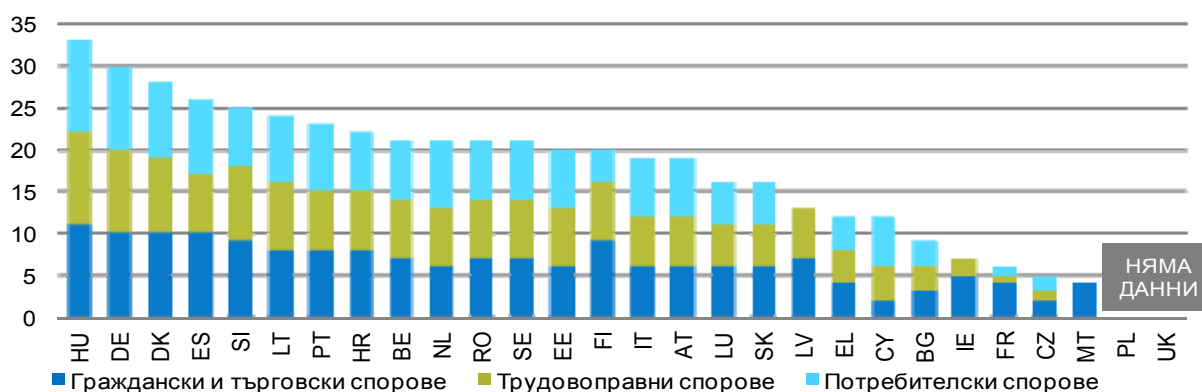

* Дял на предприятията, получили жалби от потребители чрез съответните канали. Първоначалният въпрос също така съдържаеше варианти за отговор „Вътрешни канали за жалби“ и „Други канали“, които в повечето държави членки са основните два използвани канала. В този контекст публичните органи са тези, които разглеждат въпроси, свързани с потребителите.

– Достъп до алтернативни способи за разрешаване на спорове –

На графика 30 са показани усилията на държавите членки за насърчаване и стимулиране на доброволното прибягване до алтернативни способи за разрешаване на спорове⁶¹. На графика 31 е показан броят жалби, подадени чрез европейската платформа за онлайн решаване на спорове (ОРС). Този веб-базиран многоезичен инструмент е достъпен за обществеността от 15 февруари 2016 г. Потребители и търговци, които имат договорни спорове във връзка със закупени онлайн продукт или услуга и желаещи да намерят извънсъдебно решение, могат да представят своите договорни спорове онлайн в платформата.

Графика 30: Насърчаване и стимулиране на използването на способи за APC* (източник: Европейска комисия⁶²)

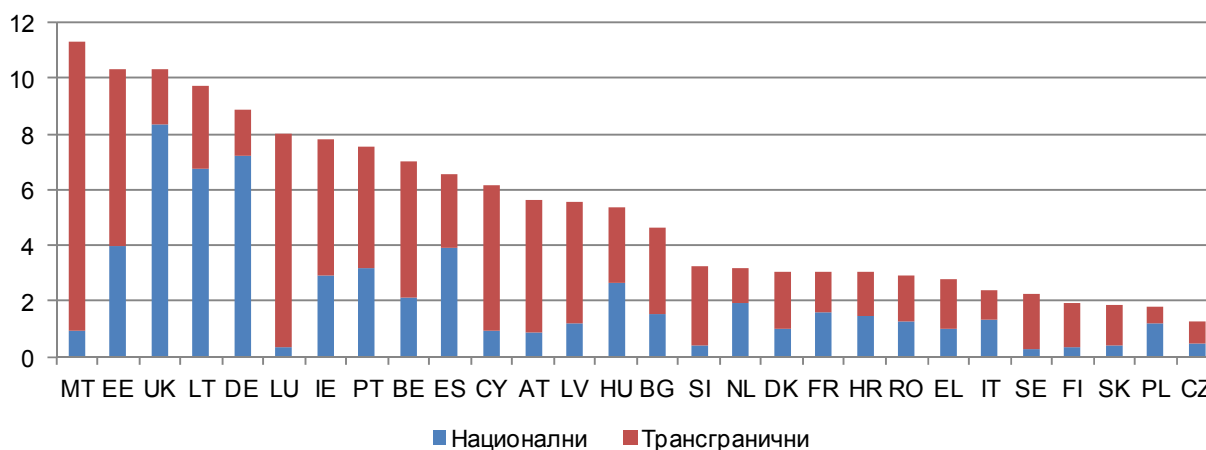
⁶⁰ Предстои публикуването му в рамките на Индекса на условията за потребителите за 2017 г. (трето тримесечие на 2017 г.).

⁶¹ Способите за насърчаване и стимулиране на използването на ОРС не включват задължителни изисквания за използване на ОРС преди сезирането на съд, тъй като такива изисквания водят до опасения по отношение на тяхната съвместимост с правото на ефективни правни средства за защита пред съд, залегнало в Хартата на основните права на ЕС.

⁶² Данните за 2016 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

* Агрегирани данни въз основа на следните показатели: уебсайт, предоставящ информация относно алтернативните способи за разрешаване на спорове; информационни кампании в медиите; брошури за широката общественост; при поискване съдът осигурява специфични информационни сесии относно алтернативните способи за разрешаване на спорове; наличие на координатор по алтернативни способи за разрешаване на спорове/медиация в съдилищата; публикуване на оценки относно използването на алтернативните способи за разрешаване на спорове; публикуване на статистически данни за използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове; правната помощ обхваща (частично или изцяло) разходите за използване на алтернативни способи за разрешаване на спорове; пълно или частично възстановяване на съдебните такси; включително държавни такси; ако алтернативното разрешаване на спорове е успешно; не се изисква адвокат за процедура по алтернативно разрешаване на спорове; съдия може да действа като медиатор; други. За всеки от тези 12 показателя се присъжда по една точка за всяка област на правото. *IE*: мерките за насърчаване и стимулиране при граждански и търговски спорове се отнасят само до семейноправните производства. *PT*: при граждански/търговски спорове съдебни такси се възстановяват само когато делото се гледа от мирови съдия. *LV*: не се начисляват съдебни такси при трудовоправни спорове.

Графика 31: Брой потребителски жалби, подадени до платформата за ОРС (на 100 000 души от населението) (източник: платформата за ОРС — данните са извлечени на 24 март 2017 г.)

* Графиката показва броя жалби, подадени до платформата за ОРС, а не броя спорове, получени от структурите за APC чрез платформата за ОРС. Редица случаи, представени в платформата за ОРС, се разрешават впоследствие на двустранна основа между страните извън платформата, без допълнително участие на структура за APC.

3.2.2 Ресурси

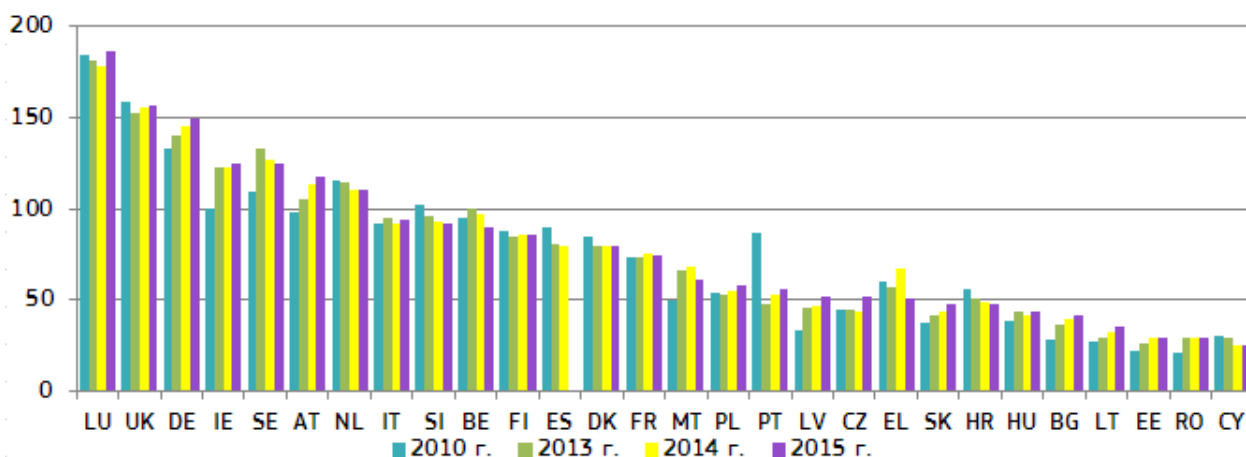
Доброто функциониране на правосъдната система изисква наличието на достатъчни ресурси, както и на подходящи условия в съдилищата и на добре квалифициран персонал. Дефицитът на достатъчен брой служители с необходимата квалификация, умения и достъп до продължаващо обучение излага на риск качеството на работата и на съдебните решения.

– Финансови ресурси –

На графиките по-долу е показан бюджетът, действително усвоен от съдилищата, най-напред на глава от населението (графика 32) и след това като дял от brutния вътрешен продукт (БВП) (графика 33)⁶³.

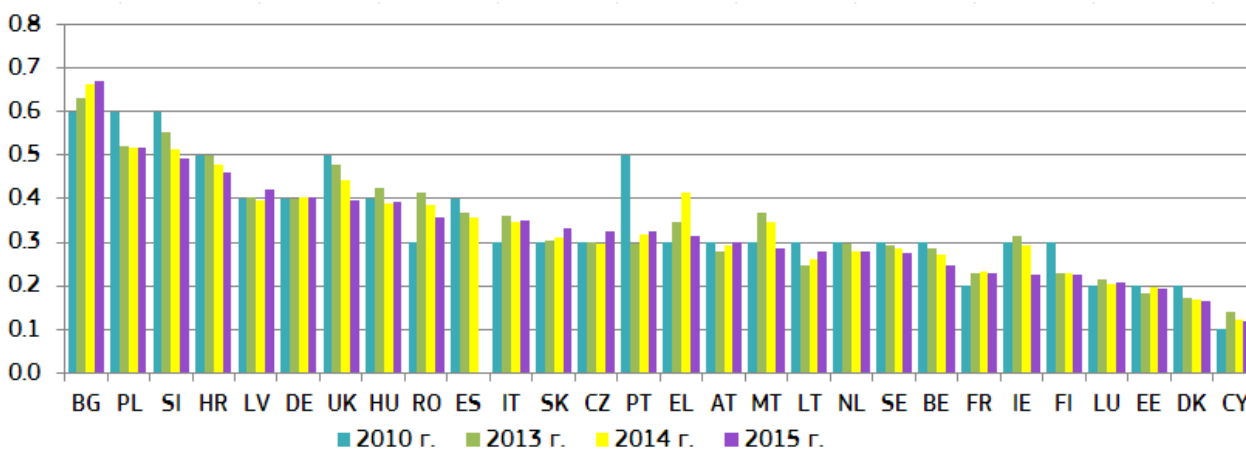
⁶³ Общите (действителни) разходи на сектор „Държавно управление“ за управление, дейност или подкрепа на административните, гражданските и наказателните съдилища и съдебната система, включително събирането на глоби, наложени от съда, и изпълнението на съдебни спогодби, както и дейността на системите за пробация и правна помощ — правно представителство и консултации, предоставени от страна на държавата или други организации или лица, с осигурени от държавата парични средства или услуги, с изключение на затворническата администрация (данни от националните сметки, класификация на функциите на държавното управление (COFOG), група 03.3), таблица на Евростат gov_10a_exr, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Графика 32: Общо разходи на сектор „Държавно управление“ за съдилищата* (в EUR на глава от населението) (източник: Евростат)

* Данните за NL и SK са предварителни.

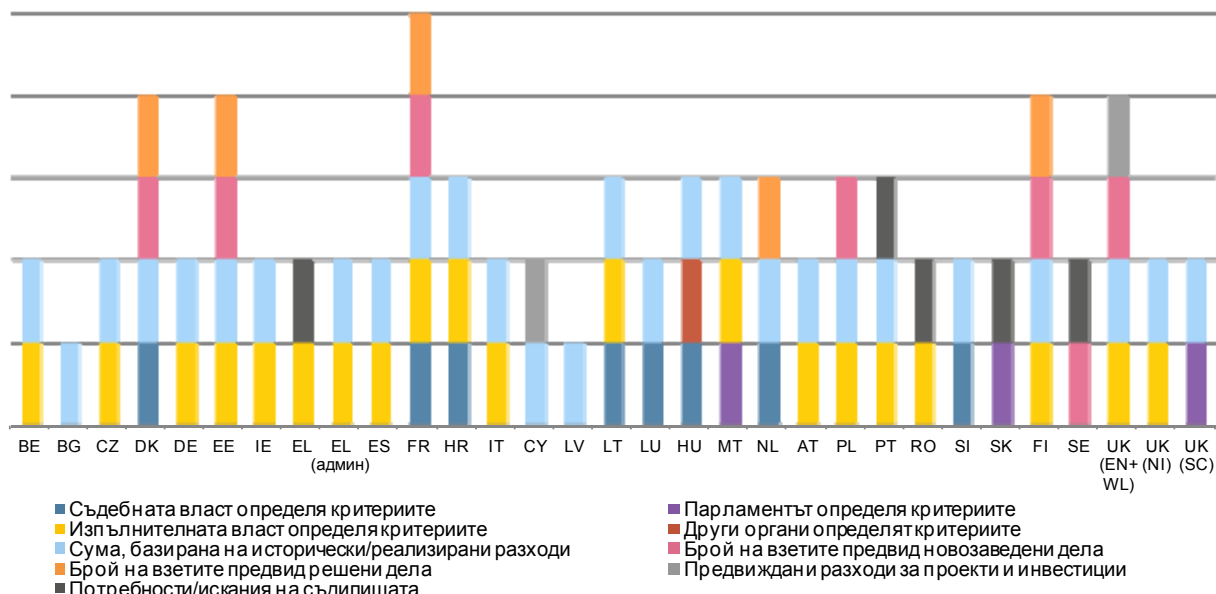
Графика 33: Общо разходи на сектор „Държавно управление“ за съдилищата* (като процент от БВП) (източник: Евростат)

* Данните за NL и SK са предварителни.

Графика 34 показва коя публична власт (съдебна, законодателна или изпълнителна) взема решение за критериите за определяне на финансовите ресурси за съдебната система и какви критерии се използват.

Графика 34: Критерии за определяне на финансовите ресурси за съдебната система*⁶⁴

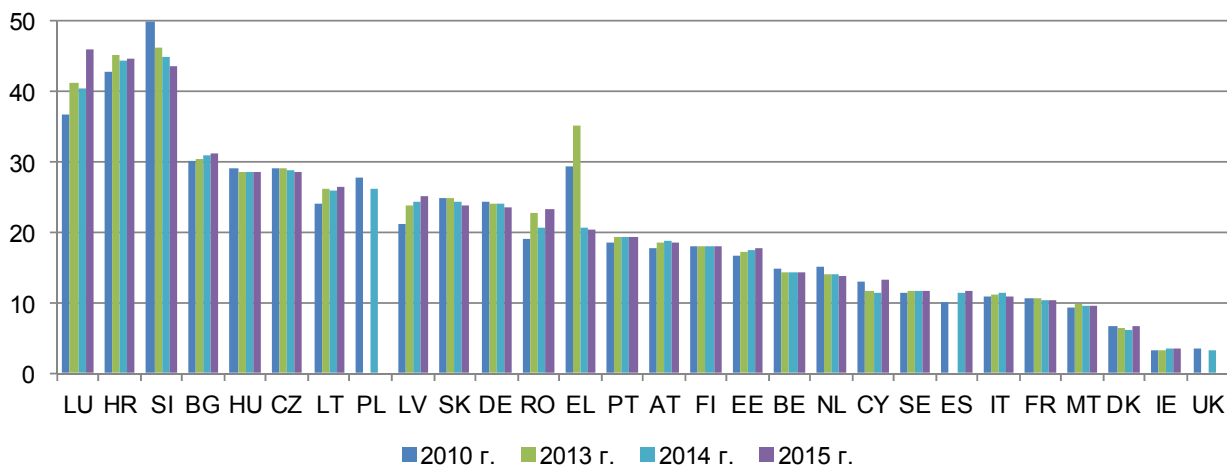
* DK: взема се предвид броят на входящите и решените дела в първоинстанционните съдилища; DE: само за бюджета на Федералния върховен съд — по отношение на съдилищата от първа и втора инстанция; правосъдните системи варират в различните федерални провинции; EE: брой на входящите и решените дела в съдилищата от първа и втора инстанция; FR: брой на входящите и решените дела в съдилищата от всички инстанции; IT: Министерство на правосъдието определя критериите за гражданските и наказателните съдилища, докато Съдебният съвет (CPGA) определя критериите за административните съдилища; HU: по закон заплатите на съдиите трябва да бъдат определени в Закона за централния бюджет по такъв начин, че сумата не трябва да бъде по-ниска, отколкото през предходната година; NL: взема се предвид броят на решените дела въз основа на оценка на разходите за съдилищата.

⁶⁴ Данните са събрани посредством актуализиран въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с ENCL. Отговорите на държави членки, в които няма съдебни съвети, са получени чрез сътрудничество с Мрежата на председателите на върховните съдилища на ЕС.

– Човешки ресурси –

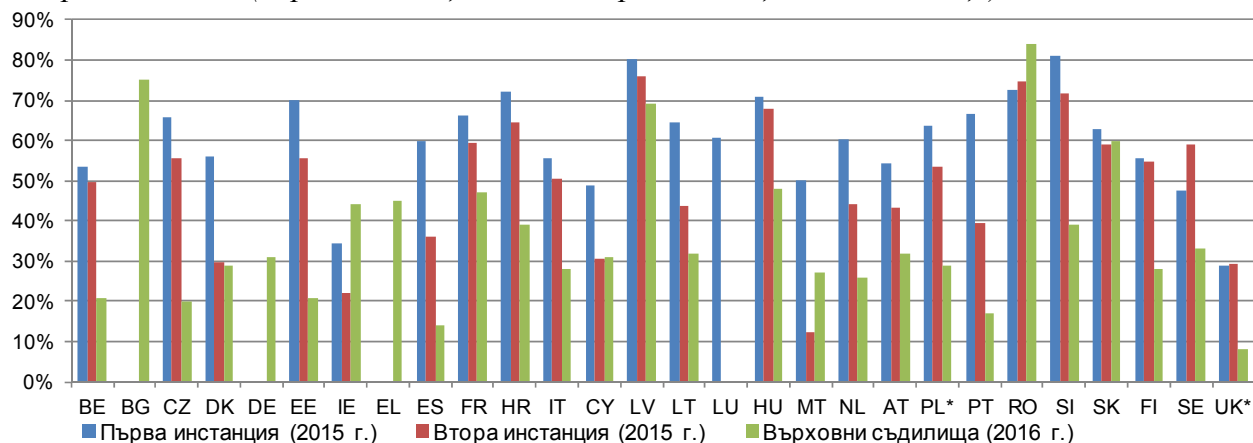
Достатъчното равнище на човешките ресурси е от огромно значение за качеството на правосъдната система. Разнообразието сред съдиите, включително равнопоставеността между половете, носи допълнителни знания, умения и опит и отразява обществената действителност.

Графика 35: Брой на съдиите* (на 100 000 души от населението) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

* Категорията се състои от съдии на пълно работно време съгласно методиката на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието. Тя не включва *Rechtspfleger*/съдебните администратори, които съществуват в някои държави членки. EL: общият брой на професионалните съдии включва различни категории през посочените по-горе години, което отчасти обяснява варирането му. UK: претеглен среден брой в трите юрисдикции; данните за 2010 г. съдържат данни за UK (NI) за 2012 г.

Графика 36: Дял на жените професионални съдии в първоинстанционните и второинстанционните съдилища и във върховните съдилища (източник: проучване на Европейската комисия (върховни съдилища)⁶⁵ и на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (първоинстанционни и второинстанционни съдилища)

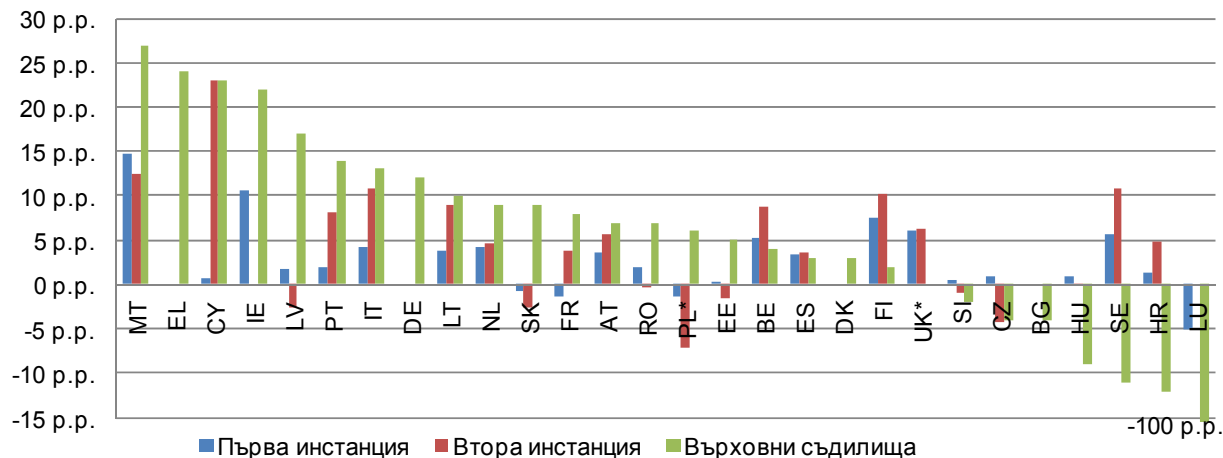

* Данните за PL и UK за 2014 г. са за първа и втора инстанция.

⁶⁵ База данни за жените и мъжете на ръководни длъжности: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm

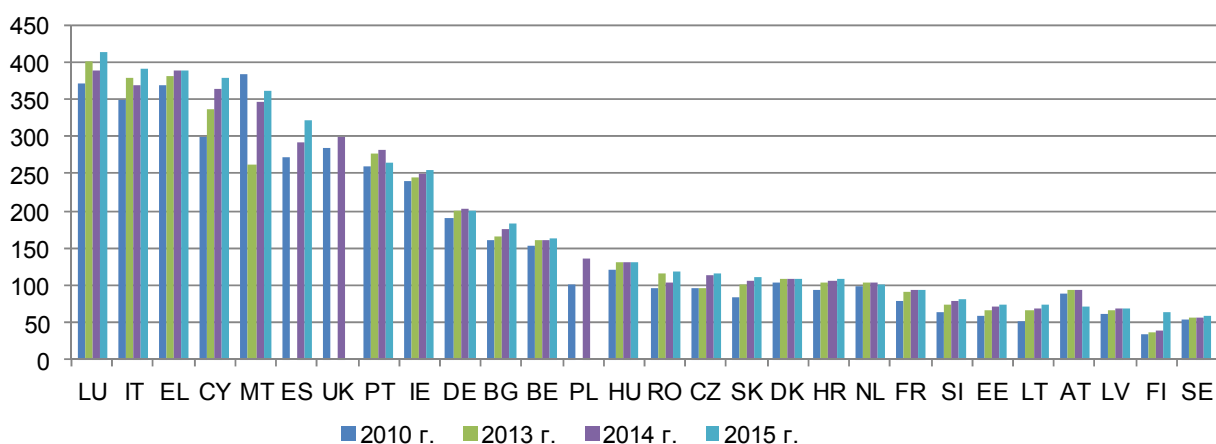

Графика 37: Промени в дела на жените професионални съдии в първоинстанционните и второинстанционните съдилища в периода 2010—2015 г. и във върховните съдилища в периода 2010—2016 г.* (разлика в процентни пунктове) (източник: проучване на Европейската комисия (върховни съдилища)⁶⁶ и на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (първоинстанционни и второинстанционни съдилища)

* LU: дялът на жените професионални съдии във Върховния съд е намалял от 100 % през 2010 г. до 0 % през 2016 г. UK: за Англия и Уелс е използвана средната стойност за първа и втора инстанция. PL и UK: в данните се прави сравнение между 2010 и 2014 г.

Графика 38: Брой на адвокатите* (на 100 000 души от населението) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

* Съгласно методиката на СЕРЕЈ адвокатът е лице, получило необходимия ценз и право съгласно националното законодателство да пледира и да извършва действия от името на клиентите си, да упражнява юридическа професия, да се явява пред съдилищата или да консултира и представлява своите клиенти по правни въпроси (Препоръка Rec (2000)21 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно свободата на упражняване на адвокатската професия).

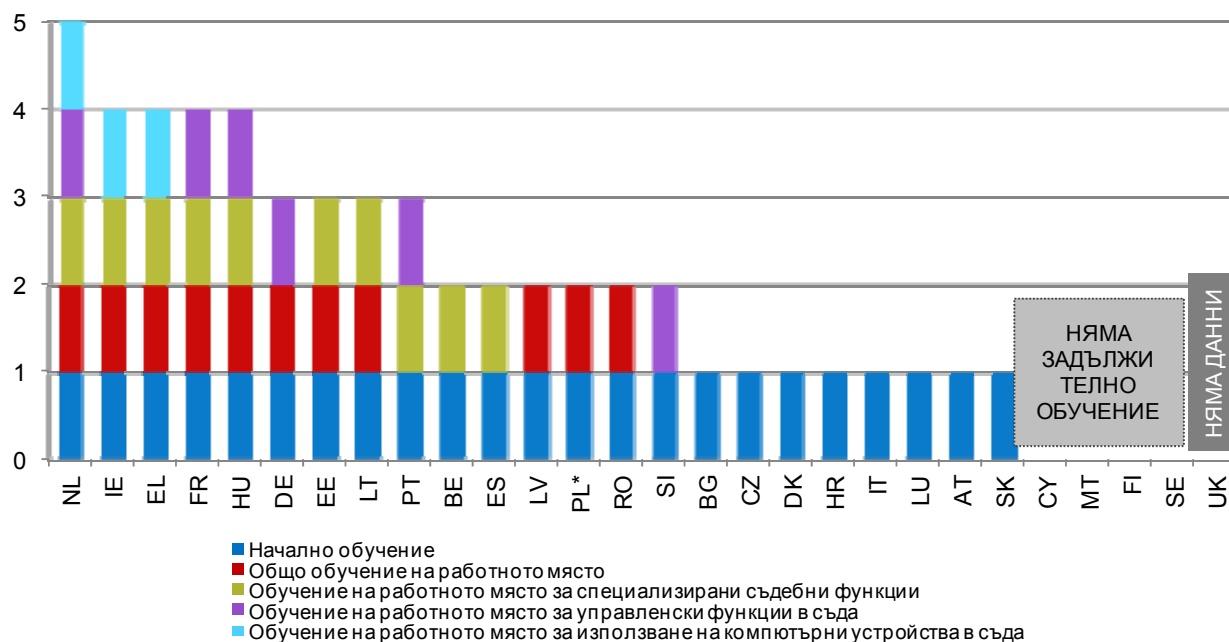
– Обучение –

Обучението на съдиите е от съществено значение за допринасяне за качеството на съдебните решения, както и за предоставяните на гражданите правосъдни услуги. Посочените по-долу данни обхващат обучението на съдии в широк кръг от области,

⁶⁶ База данни за жените и мъжете на ръководни длъжности: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm

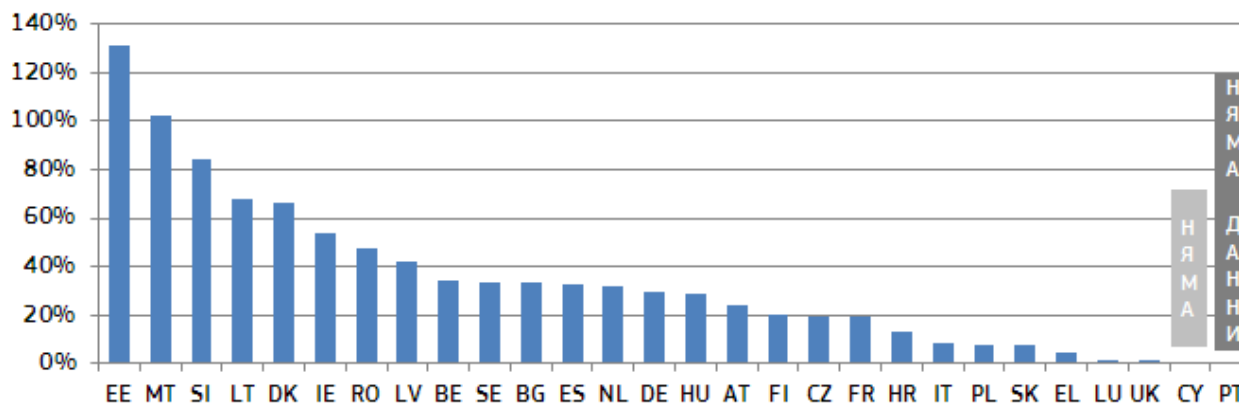
включително комуникацията със страните и пресата, както и в областта на съдебните умения.

Графика 39: Задължително обучение на съдии* (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието⁶⁷)

* Някои държави членки не предлагат задължително обучение в някои категории, но е възможно да предлагат незадължително обучение.

Графика 40: Съдии, участващи в дейности по продължаващо обучение по право на ЕС или право на друга държава членка* (като процент от общия брой на съдиите) (източник: Европейска комисия, доклад от 2016 г. за европейското съдебно обучение⁶⁸)

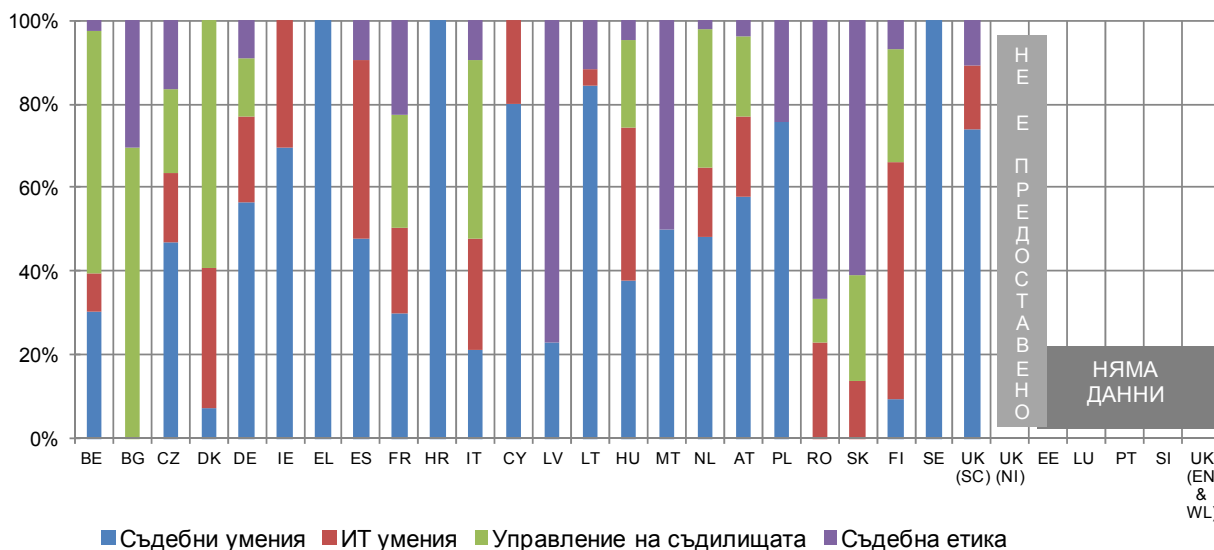

* В няколко държави членки процентът на участниците надхвърля 100 %, което означава, че някои участници са се включили в повече от една дейност по обучение. Данните за AT включват прокурори, DK включва служители на съда.

⁶⁷ Данни за 2015 г., 2014 г. за PL.

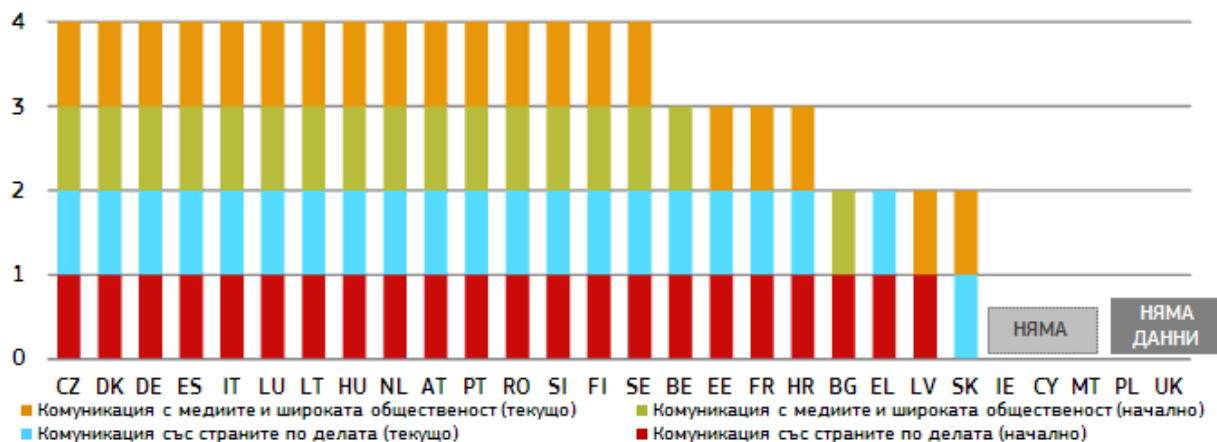
⁶⁸ Данни от 2015 г. През 2011 г. Комисията определи цел, съгласно която половината от всички практикуващи юристи в ЕС следва да са преминали обучение по европейско право или по право на друга държава членка до 2020 г. Доклад от 2016 г. за европейското съдебно обучение: http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/final_report_2015_en.pdf

Графика 41: Дял на продължаващото обучение на съдии по различни видове умения*
(като процент от общия брой на съдиите, участващи в обучение) (източник: Европейска комисия⁶⁹)

* В таблицата е показано разпределението на съдиите, участващи в дейности по продължаващо обучение (т.е. тези, които се провеждат след периода на началното обучение за съдии) във всяка от четирите набелязани области като процент от общия брой на обучените съдии. Дейностите, свързани с юридическото обучение, не са взети предвид. Органите, отговорни за обучението на съдии в UK(NI), не са провели конкретни дейности за обучение по избраните умения.

Графика 42: Наличие на обученията за съдии относно комуникацията със страните по делата и с медиите (източник: Европейска комисия⁷⁰)

3.2.3 Инструменти за оценка

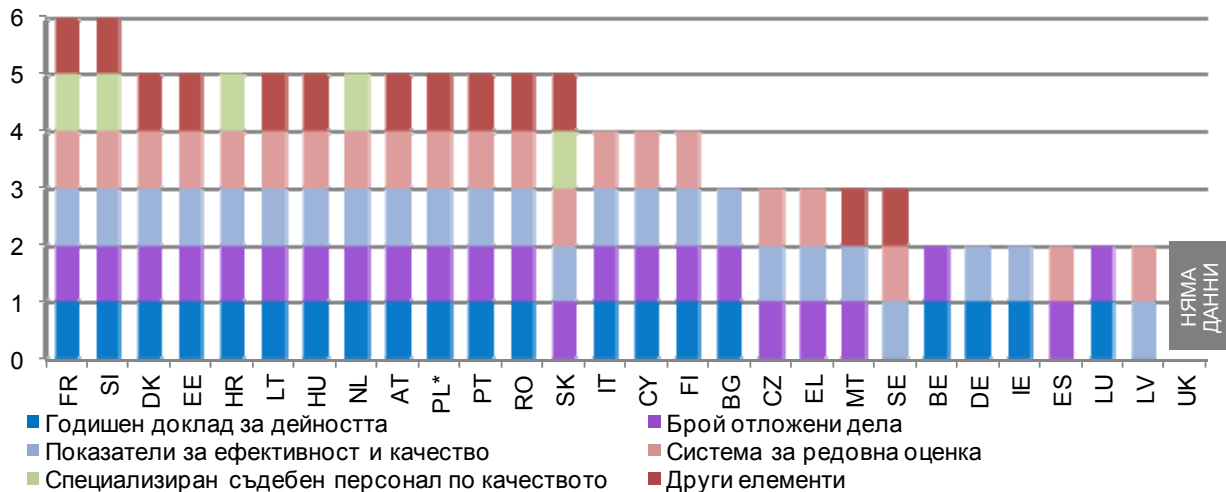
Мониторингът и оценката на дейностите на съда спомагат за откриване на пропуските и потребностите и по този начин спомагат за по-добро реагиране на правосъдната система спрямо настоящите и бъдещите предизвикателства. Подходящите инструменти за ИКТ могат да осигурят системи за деловодство в реално време и да спомогнат за осигуряване на стандартизирани статистически данни в национален мащаб, свързани с дейността на

⁶⁹ Данните за 2015 г. са събрани в сътрудничество с EJTN. „Професията на съдията“ включва дейности като водене на заседания, писане на решения и реторика.

⁷⁰ Данните за 2016 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

съдилищата. В допълнение към това те биха могли да се използват за управление на натрупаните забавени дела и на автоматизирани системи за ранно предупреждение. Извършването на проучвания е от голямо значение за оценяването на работата на правосъдните системи от гледна точка на юристите и ползвателите на услугите на съдилищата. Предприемането на подходящи последващи действия във връзка с проучванията е предпоставка за подобряване на качеството на правосъдните системи.

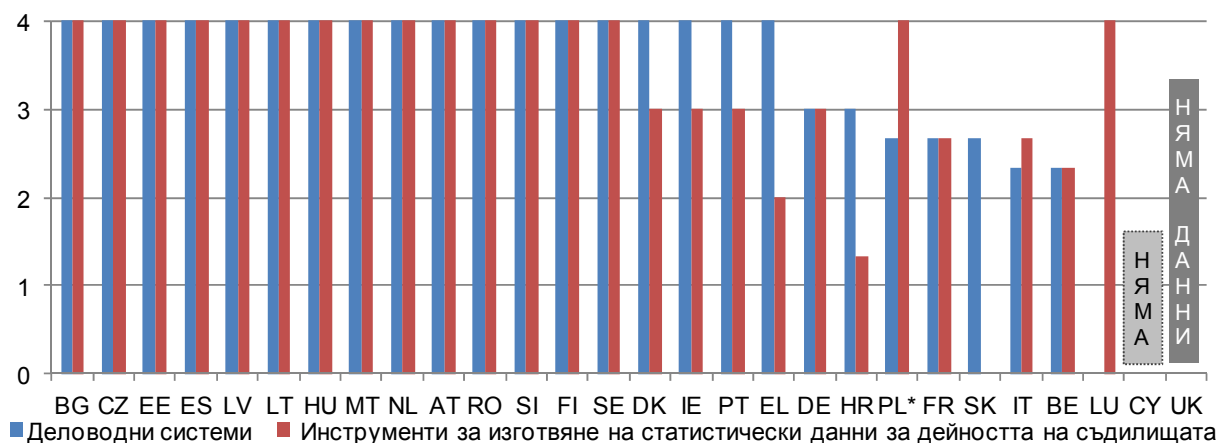
Графика 43: Наличие на мониторинг и оценяване на дейността на съдилищата*
(източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието⁷¹)

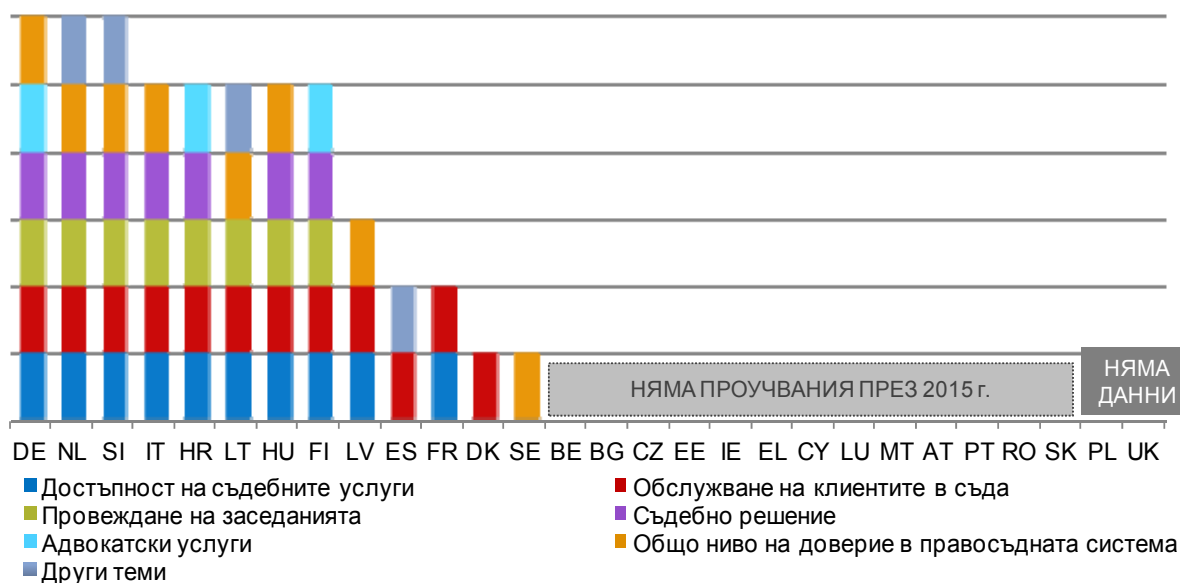
* Системата за оценка се отнася до резултатността от работата на съдебните системи, като се използват показатели и цели. През 2015 г. всички държави членки с изключение на LV са заявили, че разполагат със система, която позволява да се следят броят на новозаведените дела, продължителността на производствата и броят на постановените решения, което прави тези категории нецелесъобразни. Освен това по-задълбочената работа във връзка със стандартите за качество се наложи като категория за оценка. Данните за „други елементи“ включват например обжалваните дела (EE, ES и LV), изслушванията (SE) или броя на делата, решени в определени времеви рамки (DK).

⁷¹ Данни за 2015 г., а за PL — 2014 г.

Графика 44: Наличие на ИКТ за управление на делата и статистически данни за дейността на съдилищата* (0 = наличие на такава възможност в 0 % от съдилищата, 4 = наличие на такава възможност в 100 % от съдилищата⁷²) (източник: проучване на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието)

Графика 45: Теми на проучвания, проведени сред ползватели на услугите на съдилищата или сред юристи* (източник: Европейска комисия⁷³)

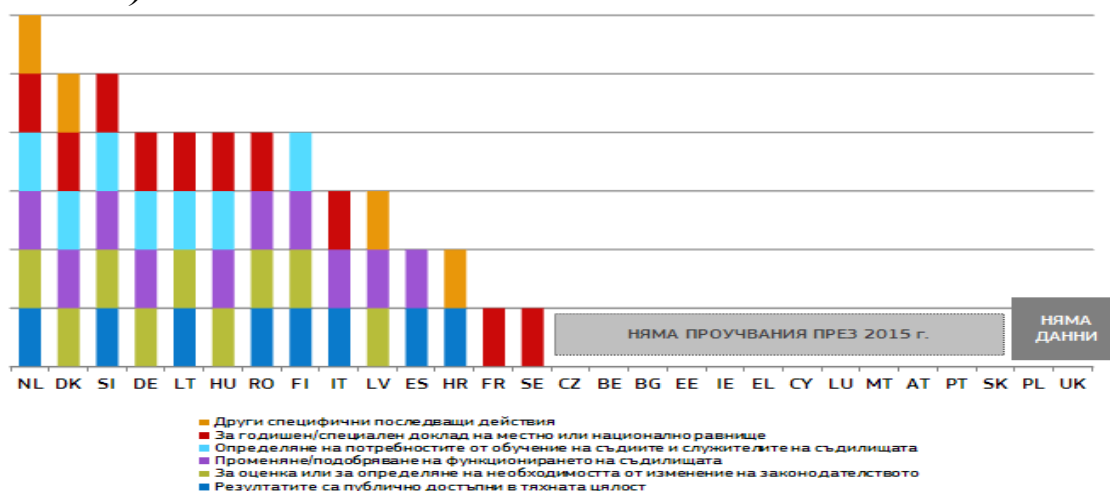

* Държавите членки са получили по една точка за всяка посочена тема от проучването, независимо от постигнатото равнище на резултатност.

⁷² Данни за 2015 г. (2014 г. за PL). Процент на оборудване от 100 % (устройството е напълно внедрено) до 0 % (устройството не съществува) показва функционалното присъствие в съдилищата на устройството, за което се отнася графиката, съгласно следната скала: 100 % = 4 точки, ако е приложимо за всички въпроси / 1,33 точки на конкретен въпрос; 50—99 % = 3 точки, ако е приложимо за всички въпроси / 1 точка за конкретен въпрос; 10—49 % = 2 точки, ако е приложимо за всички въпроси / 0,66 точки на конкретен въпрос; 1—9 % = 1 точка, ако е приложимо за всички въпроси / 0,33 точки на конкретен въпрос. Въпросът се отнася до вида на разглежданите съдебни спорове (граждански/търговски, наказателни, административни или други).

⁷³ Данните за 2015 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

Графика 46: Последващи действия във връзка с проучванията, проведени сред ползватели на услугите на съдилищата или сред юристи (източник: Европейска комисия⁷⁴)

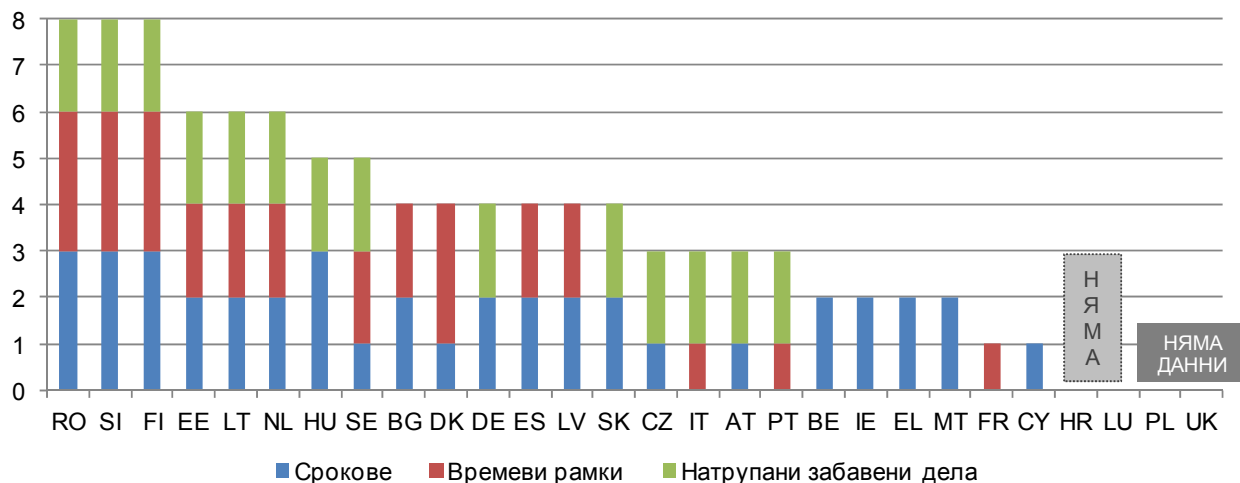
3.2.4 Стандарти

Стандартите могат да подобрят качеството на правосъдните системи. След извършеното картографиране на стандартите за качество в Информационното табло за 2016 г., в настоящото издание се разглеждат по-подробно определени стандарти относно сроковете и предоставянето на информация на страните по делата⁷⁵. На графики 47—49 е представено използването на стандарти за сроковете, времевите рамки и натрупаните забавени дела, както и преглед кои държави членки използват тези стандарти. Под срокове се разбират количествените крайни срокове, например от момента на регистриране на делото до първото съдебно заседание. Времеви рамки представляват измерими цели/практики, например предварително определяне на делът от делата, които следва да приключат в рамките на определен срок. Натрупаните забавени дела са дела, които все още са висящи след изтичането на предварително определен срок, например три месеца или дори десет години. На графика 48 се посочва в колко области на правото съществуват стандарти относно сроковете.

⁷⁴ Данните за 2015 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

⁷⁵ Посочените в Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието стандарти за сроковете и времевите рамки надхвърлят изискванията, произтичащи от правото делото да бъде гледано в разумен срок, залегнало в член 47 от Хартата на основните права на ЕС и в член 6 от Европейската конвенция за правата на човека.

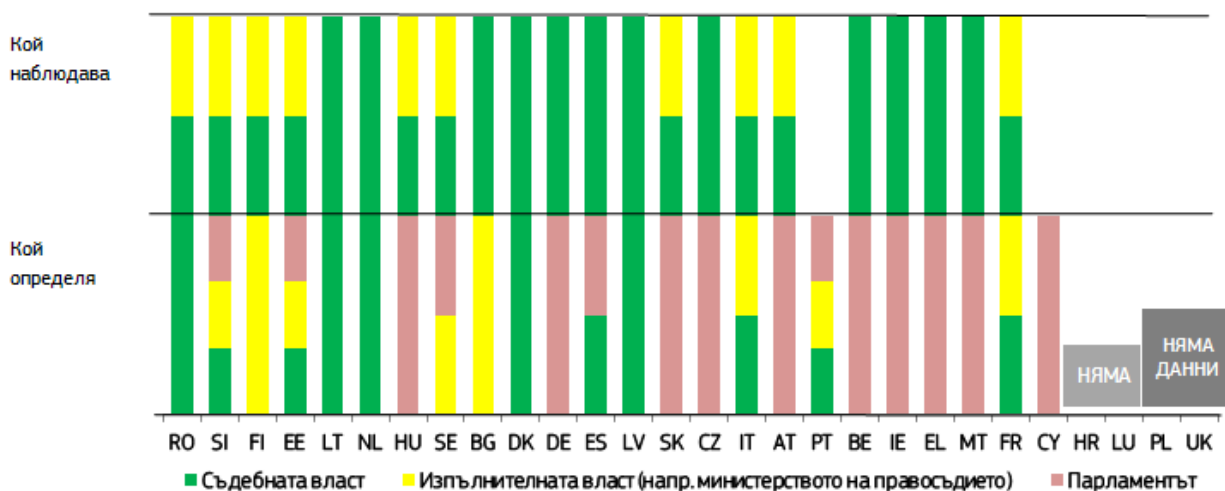
Графика 47: Стандарти относно сроковете* (източник: Европейска комисия⁷⁶)

* Държавите членки са получили по една точка за всяка област на правото (гражданско/търговско, административно или друго), в която има стандарти.

Графика 48 показва компетенциите на различните публични власти да определят стандартите относно сроковете и да осъществяват мониторинг върху тях.

Графика 48: Определяне и мониторинг на стандарти* (източник: Европейска комисия⁷⁷)

* Държавите членки са подредени в съответствие с реда в графика 47. Следва да се отбележи, че тук определянето „от парламента (стандарти, които са установени в закон)“ показва, че даден стандарт е определен само в закона. Дори когато е посочена повече от една власт, която определя/извършва мониторинг на свързани със сроковете стандарти, всяка власт би могла да носи пълната отговорност за един вид стандарт. „Изпълнителна власт“ обхваща институциите под прекия или косвен контрол на правителството. „Съдебна власт“ включва органи като председатели на съдилища, съдебни съвети, организации на съдии и др. CY и PT: не е налична информация относно мониторинга.

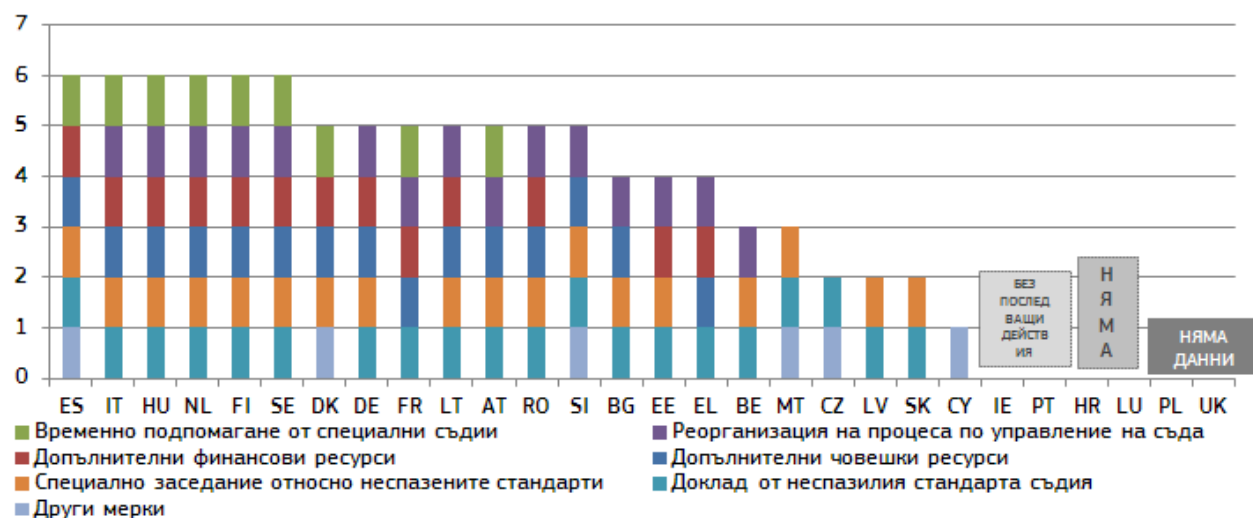
Графика 49 показва какви мерки се използват при неспазване на стандартите относно сроковете (графика 48). Например в някои държави членки при неспазване се провежда специална среща между въпросния съдия и председателя на съда с цел обсъждане на

⁷⁶ Данните за 2016 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

⁷⁷ Данните за 2016 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

ситуацията. Ако цял един съд не спазва стандартите, може да бъде проведена среща между председателя на въпросния съд и председателя на по-висшия съд.

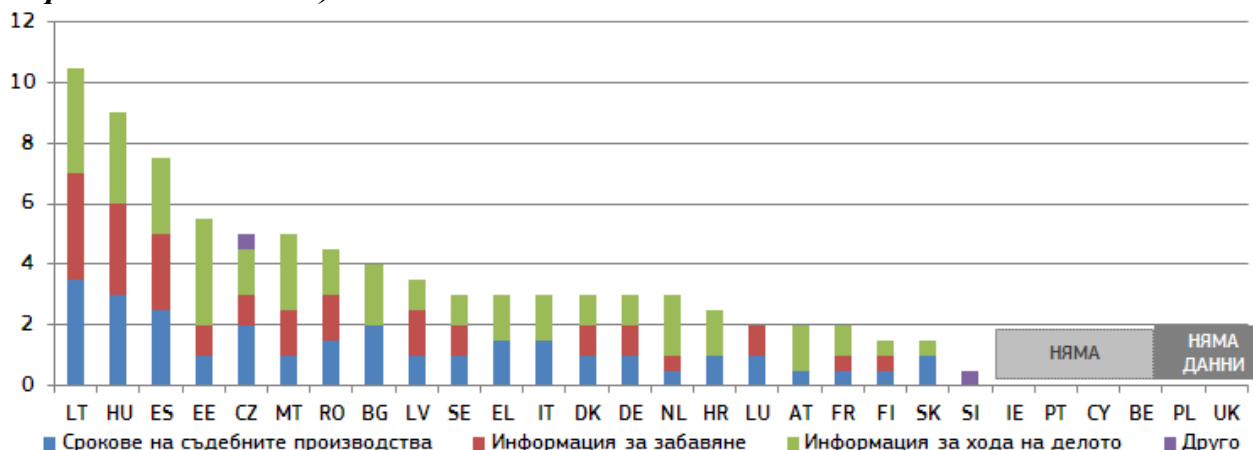
Графика 49: Последващи действия във връзка с неспазване на стандартите (източник: Европейска комисия⁷⁸)

– Информирание на страните –

На графика 50 са представени стандарти за начините, по които се информират страните, и вида информация, която те получават относно хода на делото. Някои държави членки разполагат със система за автоматично известяване по електронна поща или SMS, при което се предоставя информация относно забавянния, времеви рамки или общия ход на делото. Други просто осигуряват онлайн достъп до информацията по време на делото, а трети оставят това на преценката на съдилищата.

Графика 50: Стандарти за информацията относно хода на делото* (източник: Европейска комисия⁷⁹)

* Държавите членки са получили точки в зависимост от използвания метод за предоставяне на всеки вид информация. 1,5 точки за автоматично известяване по електронна поща или SMS, 1 точка за онлайн достъп докато делото е висящо, по 0,5 точки за информация при поискване от страните, по преценка на съда или за друг използван метод.

⁷⁸ Данните за 2016 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

⁷⁹ Данните за 2016 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

3.2.5 Обобщение относно качеството на правосъдните системи

В Информационното табло за 2017 г. се разглеждат факторите, които допринасят за качеството на правосъдните системи: лесен достъп, достатъчни ресурси, ефективни инструменти за оценка и подходящи стандарти.

Достъпност

В настоящото издание се проучва по-подробно по какъв начин са достъпни правосъдните системи от гледна точка на ползвателите на услугите на съдилищата, т.е. гражданите, потребителите или предприятията.

- Повечето държави членки предоставят *онлайн информация* относно своята правосъдна система (графика 20). При все това има възможност за подобрения по отношение на улесненото ползване на тази информация, например уебсайтове, които са достъпни за хора с нарушено зрение или включват интерактивни инструменти, позволяващи на гражданите да разберат дали отговарят на условията за правна помощ. Освен това достъпността онлайн на съдебните решения по граждански/търговски и административни дела би могла да се подобри по отношение на всички инстанции (графика 27). Едва 17 държави членки публикуват всички решения на върховните съдилища по граждански/търговски и административни дела.
- *Достъпността на правната помощ и размерът на съдебните такси* оказват огромно влияние върху достъпа до правосъдие, особено за граждани, живеещи в бедност. В настоящото издание се проучва до каква степен системите за правна помощ подпомагат потребителите при спорове с дружества, когато искът е с висока цена (т.е. 6000 EUR) или с ниска цена (т.е. иск, който отговаря на прага на бедността, установен от Евростат). Графика 21 показва, че в някои държави членки потребителите с доходи под прага на бедността, установен от Евростат, не биха получили правна помощ. Затрудненията, свързани с получаване на правна помощ, могат да бъдат особено обезкуражаващи, когато съдебните такси представляват значителен дял от цената на иска (графика 22).
- Подходящото *използване на ИКТ в съдилищата* допринася за ускоряване на производствата и намаляване на разходите. Така например една реформа, която е позволила на съдилищата на определена държава членка да изпращат документи по електронен път на страните и да изпращат останалата поща на хартиен носител чрез централизирана пощенска система, е довела до икономии от над 4,5 милиона евро през 2016 г. (над 2 % от бюджета на съдилищата). Информационното табло показва, че не във всички държави членки е въведено предявяване на иски по електронен път (графика 23) и че не навсякъде има достъпни начини за проследяване онлайн на хода на съдебното производство. Проучване във връзка с действителното използване на ИКТ между съдилищата и адвокатите показва, че инструменти за ИКТ се използват широко в 10 от 20-те държави членки, обхванати от проучването (графика 24). Те се използват най-често за общи комуникации със съдилищата, докато подписването на документи и предявяването на иски, отправянето на призовки и представянето на доказателства с електронни средства се осъществява малко по-рядко. В 8 от 10-те държави членки, в които адвокатите съобщават за значително по-слабо използване на ИКТ, най-често посочваната причина е, че няма налични инструменти и в по-малка степен — лош опит от използването на ИКТ.
- Ако се разгледат по-внимателно *каналите, използвани от потребителите за подаване на жалби* срещу дружества (т.е. дали жалбата се отправя чрез съдилища, публични органи, извънсъдебни механизми или НПО, свързани с потребителите), изглежда, че

най-често използваният канал са публичните органи, следвани от съдилищата и извънсъдебните механизми (графика 29).

- В сравнение с предходни години доброволното използване на способности за *алтернативно разрешаване на спорове* все повече се насърчава и стимулира във всички държави членки (графика 30). Значителният брой жалби, подадени чрез новосъздадената платформа за онлайн решаване на спорове (ОРС), показва готовността на потребителите да използват способности за алтернативно разрешаване на спорове. В повечето държави членки трансграничните спорове представляват значителна част от всички спорове, при които е използвана платформата за ОРС (графика 31).

Ресурси

Доброто качество на правосъдието изисква достатъчни финансови и човешки ресурси, подходящо обучение и многообразие сред съдиите, включително равнопоставеност между половете. Информационното табло показва следното:

- *От гледна точка на финансовите ресурси* данните показват, че като цяло повече от половината държави членки са увеличили разходите за съдебната система на глава от населението през 2015 г. (графика 32). При все това няколко държави членки, които са изправени пред специфични предизвикателства, са намалили своя бюджет. Държавите членки използват най-вече исторически или действителни разходи, за да определят финансовите ресурси за съдебната система, вместо да разчитат на действителната натовареност или исканията на съдилищата (графика 34).
- *Нивото на равнопоставеност между половете при съдиите* в съдилищата от първа и/или втора инстанция продължава да бъде като цяло добро или показва тенденция за постигане на равнопоставеност (графика 36). Във върховните съдилища обаче, макар че повечето държави членки постигат напредък по отношение на равнопоставеността между половете, в някои държави членки се отчита точно обратната тенденция (графика 37).
- *Що се отнася до обучението на съдии*, макар че в повечето държави членки изглежда се признава важността на продължаващото обучение (графики 39 и 40), са необходими усилия за разнообразяване на обхвата на предлаганото обучение. Не във всички държави членки се предлага продължаващо обучение в областта на съдебните умения, компютърните умения, съдебното управление и съдебната етика (графика 41). Освен това някои държави членки не осигуряват обучение по комуникация със страните по делата и с пресата (графика 42). През 2016 г. Европейската мрежа за съдебно обучение създаде краткосрочна програма за обмен за председатели на съдилища и ръководители на прокуратури, насочена например към управлението на промени и ИКТ.

Инструменти за оценка

- *Инструменти за мониторинг и оценка* на дейността на съдилищата съществуват във всички държави членки (графика 43), но не всички държави членки разполагат с пълния набор от тези инструменти. Пълният потенциал на ИКТ системите за управление на делата все още трябва да бъде развит в редица държави членки (графика 44), за да се гарантира, че те могат да бъдат използвани за различни цели, включително за генериране на статистика, и че се прилагат последователно в цялата правосъдна система. Например в някои държави членки ИКТ инструментите не дават възможност за управление на натрупаните забавени дела, включително идентифициране на особено стари дела. За разлика от това други държави членки разполагат със системи за ранно предупреждение за откриване на проблеми или неспазване на стандартите за обработване на делата, което улеснява своевременното намиране на решения. В някои държави членки събирането на данни във всички области на правосъдието все още не

може да се осъществи в национален мащаб.

- *Редовното използване на проучвания* продължава да бъде основен източник, чрез който се разбират мненията на потребителите и професионалистите за правосъдната система. Около половината държави членки са провели проучвания през 2015 г. (графика 45). Въпреки че всички държави членки, извършили проучвания, са гарантирали и предприемането на последващи действия, обхватът на тези действия се различава значително. Най-често срещаната практика е резултатите от проучването да се включат в годишен доклад на местно или национално равнище (графика 46). В няколко държави членки съдилищата публикуват проучвания за удовлетвореността на ползвателите.

Стандарти

Стандартите могат да подобрят качеството на правосъдните системи. В настоящото издание се проучват по-подробно някои стандарти, насочени към подобряване на сроковете за производствата и информирането на страните.

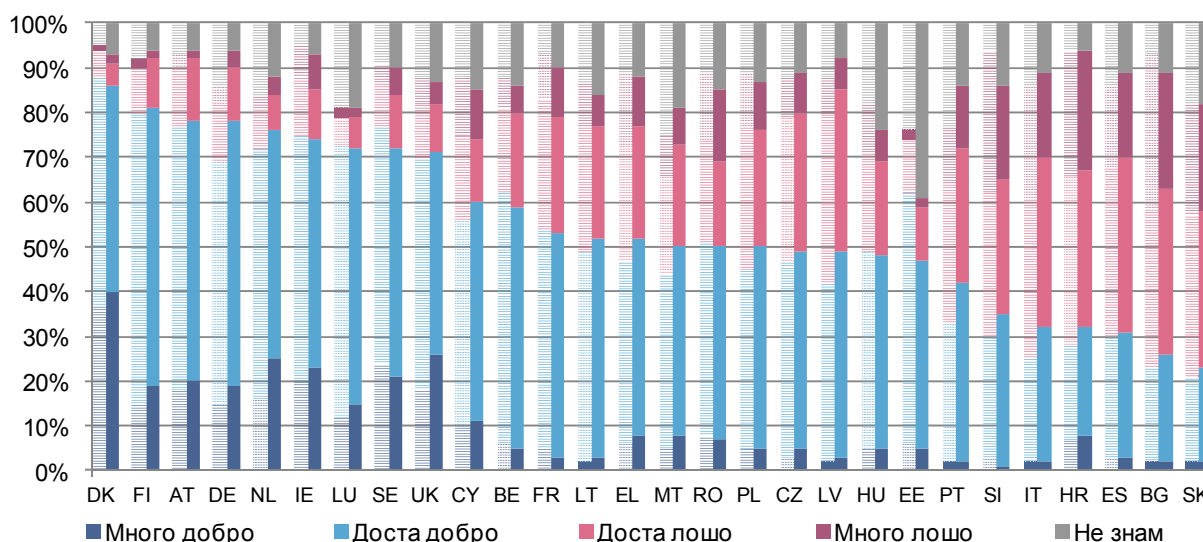
- Повечето държави членки използват *стандарти относно сроковете*. При все това някои държави членки, които са изправени пред специфични предизвикателства във връзка с ефикасността, понастоящем не използват такива стандарти. Най-разпространени са стандартите, в които се определят срокове (например за срока от момента на регистриране на делото до първото съдебно заседание), докато стандартите относно времевите рамки (например посочване на предварително определена част от делата, които следва да бъдат приключени в рамките на определен срок) и натрупаните забавени дела се използват по-рядко (графика 47). Мониторингът по отношение на спазването на стандартите е отговорност най-вече на съдебната власт (графика 48). Неспазването на стандартите може да доведе до различни видове последващи действия. Най-често от въпросния съдия се изисква да докладва и/или да обсъди въпроса, докато други последици могат да включват увеличаване на човешките или финансовите ресурси на даден съд, осигуряване на временно подпомагане от специални съдии или реорганизация на процеса на управление на съда (графика 49).
- Повечето държави членки са въвели стандарти относно начините за *информиране на страните за хода на делото*, графика на съда или потенциални забавяния (графика 50). Разликите между държавите членки са свързани най-вече с използваните методи. Някои държави членки разполагат със система за автоматично известяване по електронна поща или SMS, чрез която се предоставя информацията относно забавяния, графика или общия ход на делото. Други просто осигуряват онлайн достъп до информацията по време на делото, а трети оставят това на преценката на съдилищата. От гледна точка на лесното ползване от страна на гражданите автоматичното информиране от съда е за предпочитане пред вариант, който изисква действие от страните.

3.3 Независимост

Независимостта на съдебната власт е изискване, произтичащо от правото на ефективни правни средства за защита пред съд, залегнало в Хартата (член 47)⁸⁰. Тя гарантира справедливост, предвидимост и сигурност на правната система, които представляват важни елементи за създаването на привлекателна инвестиционна среда. В допълнение към информацията за усещането за независимост на съдебната власт, събрана чрез различни източници, Информационното табло съдържа преглед на начина, по който са организирани правосъдните системи, така че да бъде защитена независимостта на съдебната власт в определени видове ситуации, при които тя би могла да бъде застрашена. В резултат на продължаващото сътрудничество с европейските съдебни мрежи, по-специално с Европейската мрежа на висшите съдебни съвети (ENCJ), в Информационното табло за 2017 г. са показани актуални данни относно структурната независимост и са представени нови стойности относно назначаването и атестирането на съдиите⁸¹.

3.3.1 Усещане за независимост на съдебната власт

Графика 51: Усещане сред широката общественост за независимостта на съдилищата и съдиите (източник: Евробарометър⁸² — в по-светъл цвят: 2016 г., в по-тъмен цвят: 2017 г.)

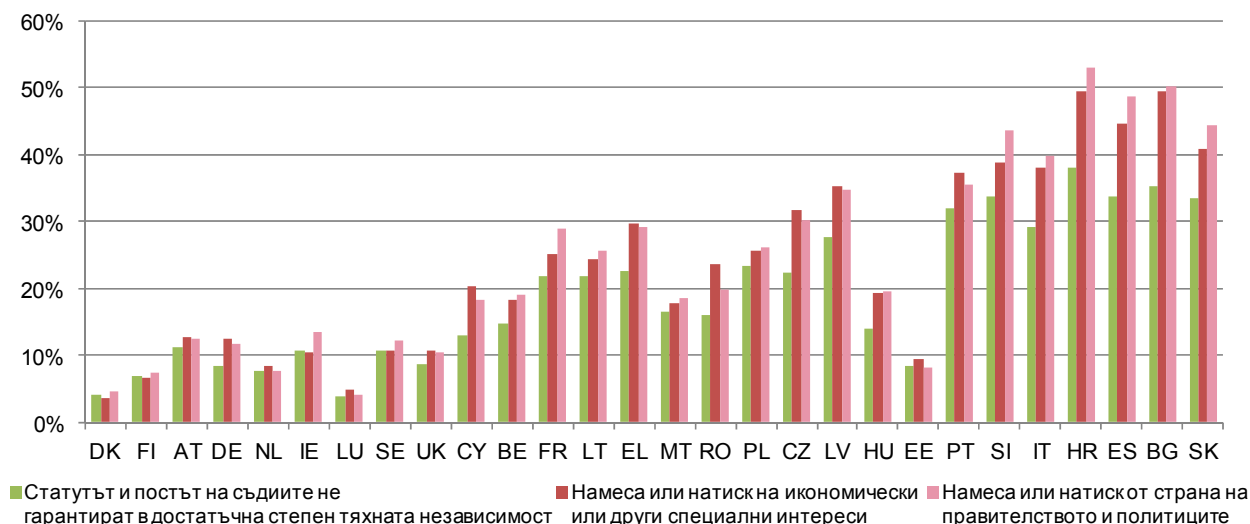
Графика 52 показва основните причини за усещането за липса на независимост на съдилищата и съдиите. Отговорилите, по чиято преценка независимостта на правосъдната система е „в доста лошо състояние“ или „в много лошо състояние“, са могли да избират измежду три причини, които да обяснят тяхната оценка. Държавите членки са подредени както на графика 51.

⁸⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=BG>

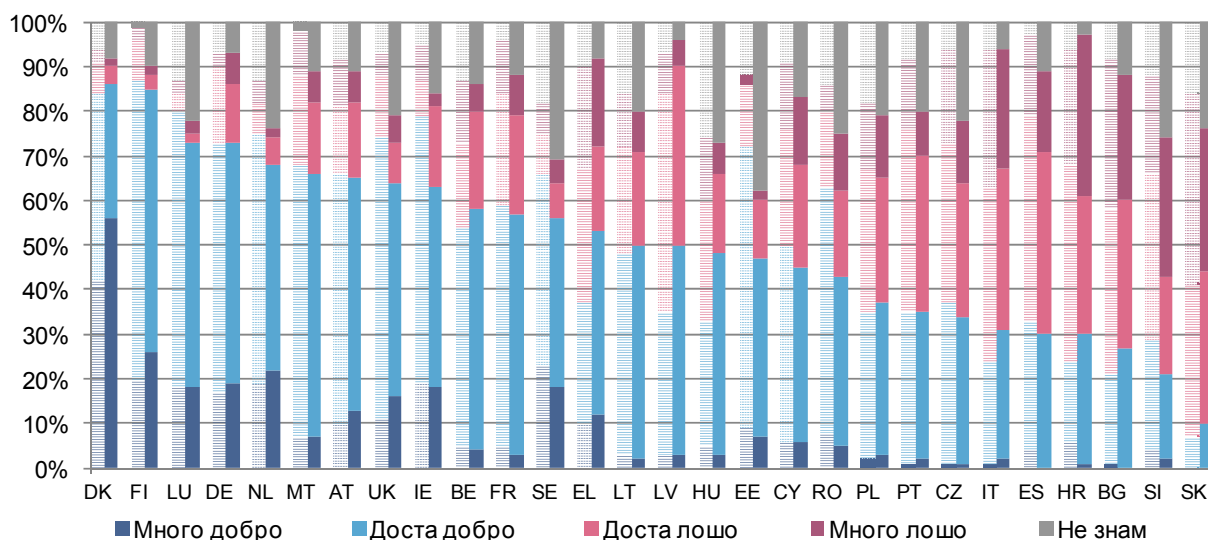
⁸¹ Стойностите се основават на отговорите на актуализиран въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с ENCJ. Отговорите на актуализирания въпросник, представени от държавите членки, в които няма съдебни съвети или които не членуват в ENCJ (CZ, DE, EE, CY, LU, AT и FI), бяха получени в сътрудничество с Мрежата на председателите на върховните съдилища на Европейския съюз.

⁸² Проучване на Евробарометър FL447, проведено между 25 и 26 януари 2017 г.; отговори на въпроса: „Доколкото ви е известно, как бихте оценили правосъдната система (в нашата страна) по отношение на независимостта на съдилищата и съдиите? Бихте ли казали, че тя е в много добро състояние, в доста добро състояние, в доста лошо състояние или в много лошо състояние?“. http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

Графика 52: Основни причини за усещането сред широката общественост за липса на независимост (дял от всички отговорили — по-висока стойност означава по-голямо влияние) (източник: Евробарометър⁸³)

Графика 53: Усещане сред дружествата за независимостта на съдилищата и съдиите (източник: Евробарометър⁸⁴ — в по-светъл цвят: 2016 г., в по-тъмен цвят: 2017 г.)

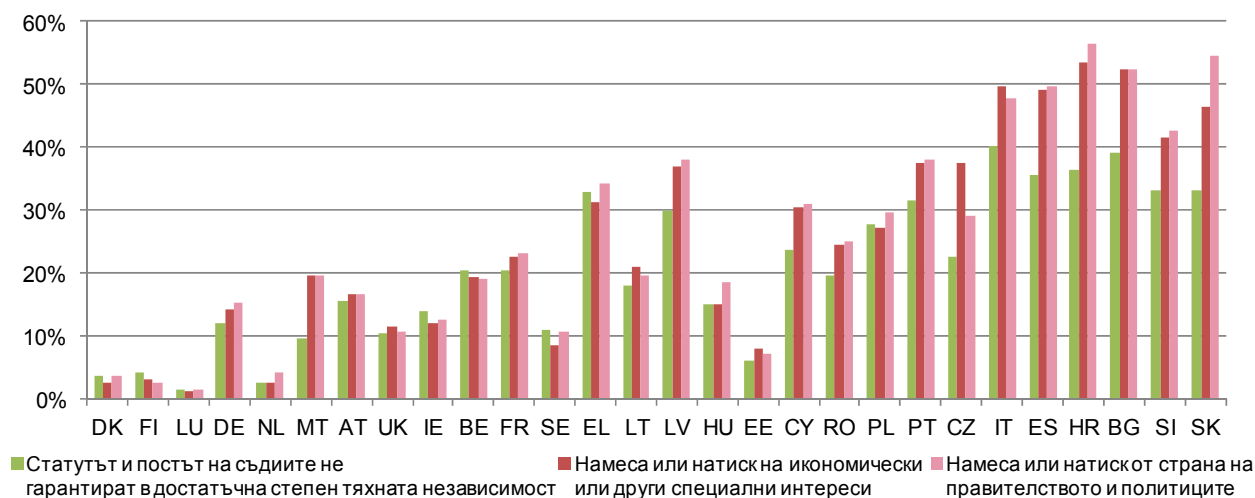

Графика 54 показва основните причини за усещането за липса на независимост на съдилищата и съдиите. Отговорилите дружества, по чиято преценка независимостта на правосъдната система е „в доста лошо състояние“ или „в много лошо състояние“, са могли да избират измежду три причини, които да обяснят тяхната оценка. Държавите членки са подредени както на графика 53.

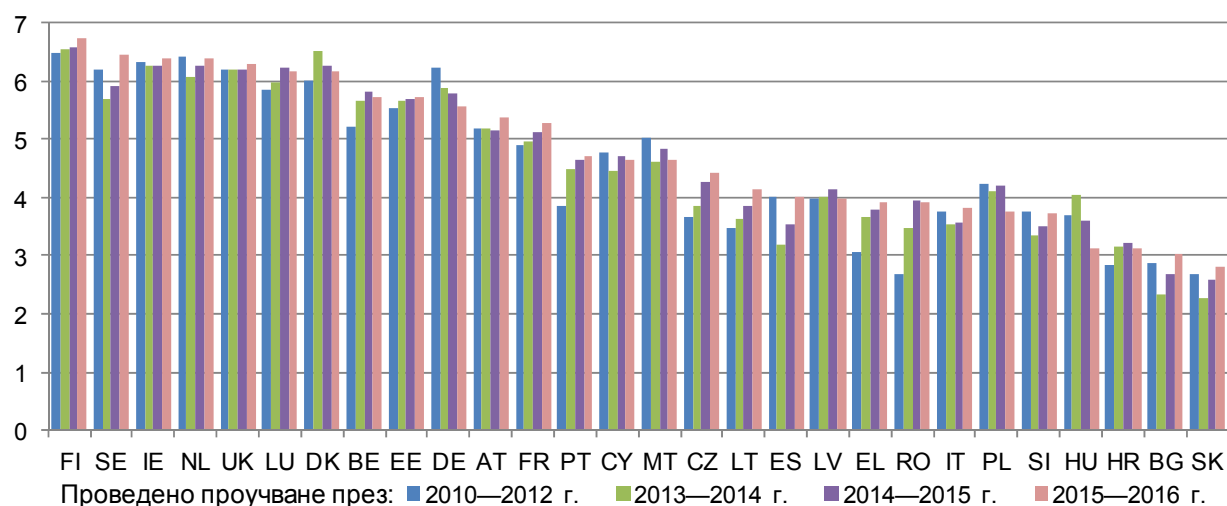
⁸³ Проучване на Евробарометър FL447, отговори на въпроса: „Бихте ли посочили до каква степен всяка от следните причини обяснява Вашата оценка за независимостта на правосъдната система в (нашата страна): до голяма степен, донякъде, не съвсем, въобще не?“.

⁸⁴ Проучване на Евробарометър FL448, проведено между 25 януари и 3 февруари 2017 г.; отговори на въпроса: „Доколкото ви е известно, как бихте оценили правосъдната система (в нашата страна) по отношение на независимостта на съдилищата и съдиите? Бихте ли казали, че тя е в много добро състояние, в доста добро състояние, в доста лошо състояние или в много лошо състояние?“: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

Графика 54: Основни причини за усещането сред дружествата за липса на независимост (дял от всички отговорили — по-висока стойност означава по-голямо влияние) (източник: Евробарометър⁸⁵)

Графика 55: СИФ: усещане на предприятията за независимост на съдебната система (усещане — по-висока стойност означава по-положително усещане) (източник: Световен икономически форум⁸⁶)

3.3.2 Структурна независимост

В Информационното табло се представя преглед на начина, по който съдебните системи са организирани, за да защитават съдебната независимост в определени видове ситуации, при

⁸⁵ Проучване на Евробарометър FL448; отговори на въпроса: „Бихте ли посочили до каква степен всяка от следните причини обяснява Вашата оценка за независимостта на правосъдната система в (нашата страна): до голяма степен, донякъде, не съвсем, въобще не?“.

⁸⁶ Показателят на СИФ се основава на отговорите на въпроса в проучването: „До каква степен правосъдната система във вашата държава е независима от влиянието на правителството, отделни физически лица или дружества? [1 = изобщо не е независима; 7 = напълно независима е]“. Отговори на проучването са дали представителна извадка от предприятия, които представляват основните отрасли в икономиката (селско стопанство, преработвателна промишленост, непреработвателна промишленост и услуги) във всички съответни държави. Проучването се провежда в различни формати, включително директни интервюта или телефонни интервюта с фирмени ръководители, изпратени по пощата хартиени формуляри и онлайн проучвания: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1>

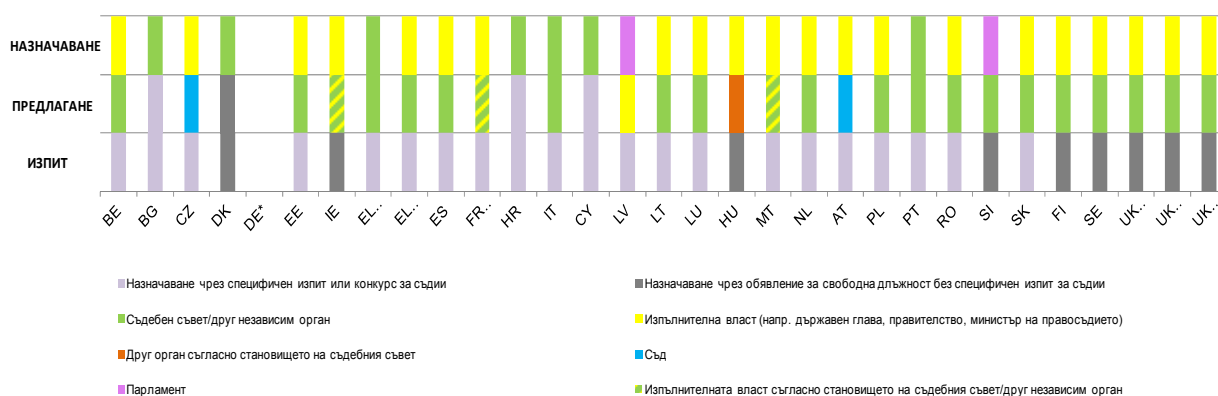
които тя може да бъде застрашена. Настоящото издание насочва вниманието към някои от основните аспекти във връзка със статута на съдиите: назначаване на съдиите (графики 56 и 57), атестиране на съдиите (графика 58), преместване на съдиите без тяхно съгласие (графика 59) и освобождаване от длъжност на съдиите (графика 60).

В Препоръката на Съвета на Европа от 2010 г. относно съдиите: независимост, ефикасност и отговорности („Препоръката“) се определят стандарти, чрез които да се гарантира независимостта на съдебната власт в такива ситуации⁸⁷. Представените в Информационното табло стойности не включват оценка или количествени данни за ефективността на правните гаранции. Те нямат за цел да отразят сложността и подробната уредба на тези гаранции. Само по себе си наличието на повече гаранции не обезпечава ефективността на съдебната система. Трябва също да бъде отбелязано, че прилагането на политики и практики за насърчаване на етичността и за предотвратяване на корупцията в рамките на съдебната власт също е от съществено значение за гарантирането на нейната независимост.

– Гаранции по отношение на съдиите –

Гаранциите за структурна независимост изискват правила, включително за назначаването на съдиите⁸⁸. На графика 56 са представени институциите и органите, които предлагат съдиите за първото им назначение в съдилища от първа инстанция, както и органите, които ги назначават. Графиката също така показва дали назначаването на работа на съдиите се извършва посредством специфичен изпит или конкурс за съдии или чрез обявление за свободна длъжност без специфичен изпит.

Графика 56: Назначаване на съдии: предлагащи и назначаващи органи^{*89}

* В няколко държави има други органи или институции (например председатели на съдилища, съдии), които могат или следва да проведат обсъждания или да дадат консултативно мнение във връзка с кандидатите за съдии (например в

⁸⁷ Препоръка CM/Rec(2010)12 на Комитета на министрите към държавите членки относно съдиите: независимост, ефикасност и отговорности.

⁸⁸ В точки 46 и 47 от Препоръката се посочва, че органът, който взема решение относно подбора и кариерното развитие на съдиите, следва да бъде независим от изпълнителната и законодателната власт. С цел да се гарантира независимостта на този орган поне половината от неговите членове следва да бъдат съдии, избрани от своите колеги. Когато обаче съгласно конституционни или други законови разпоредби се изисква държавният глава, правителството или законодателната власт да взема решения относно подбора и кариерното развитие на съдиите, независим и компетентен орган, чийто персонал в значителна част идва от съдебната система (без да се засягат посочените в глава IV правила, приложими към съдебните съвети), следва да бъде упълномощен да отправя препоръки или да изразява становища, които съответният назначаващ орган следва в практиката.

⁸⁹ Данните са събрани посредством актуализиран въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с ENCI. Отговорите на държави членки, в които няма съдебни съвети или които не членуват в ENCI, са получени чрез сътрудничество с Мрежата на председателите на върховните съдилища на ЕС.

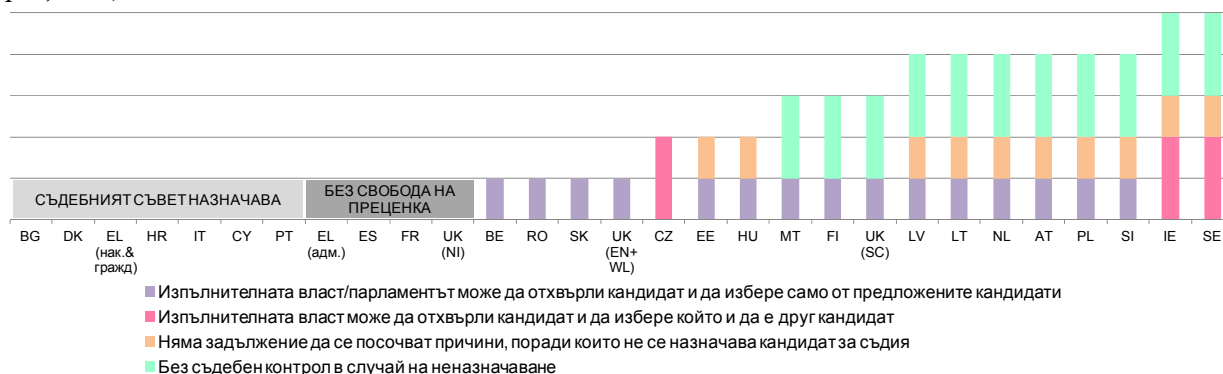
BE, CZ, DE, EE, LT, HU, NL, AT, UK (EN+WL) и UK (SC)). В някои държави (например LT и PL) определени кандидати са освободени от полагането на специалния изпит за съдии на основание на предишната си квалификация или опит; CZ: президентът официално назначава съдиите, министърът на правосъдието взема решение за разпределянето на съдиите към конкретните съдилища. На практика кандидатите за назначение като съдии се номинират от председателите на окръжните съдилища. След това списъкът с кандидати се изпраща на Министерството на правосъдието, което пък го препраща (след като проучи всички обстоятелства) на държавния глава; DE: производствата се различават значително в отделните федерални провинции. В половината от 16-те федерални провинции в наемането на персонал участват съдебни изборителни комисии. В някои федерални провинции този въпрос се решава изцяло от министъра на правосъдието на съответната провинция, докато в други правомощията за вземане на решение за наемане на персонал и за (първото) назначаване са делегирани на председателите на по-висшите регионални съдилища. Някои федерални провинции предвиждат задължително участие на съдебен съвет. Други изискват съвместно назначение от компетентния министър и помирителен комитет, ако съдебният съвет има възражения. В някои федерални провинции съдиите се избират от местните парламенти и се назначават от местната изпълнителна власт; IE: Консултативният съвет за назначаване в съдебната система препоръчва поне седем кандидати на правителството с цел назначаване. След като правителството вземе решение, президентът официално назначава съдията, като не може да откаже да назначи предложените кандидати; FR: кандидатите за съдии се подбират чрез специален изпит за съдии и се класират в зависимост от своите резултати. След обсъждане между кандидата и Министерството на правосъдието относно назначаването в конкретен съд Висшият съдебен съвет (Conseil Supérieur de la Magistrature) трябва да представи становище относно първото назначение на кандидатите, след което министърът на правосъдието препраща списъка с кандидати до президента на Републиката, който трябва официално да назначи кандидатите за съдии чрез указ, без да има свобода на преценка по този въпрос; LV: след като изминат три години Съветът за пригодност и квалификация на съдиите, който е съставен и се избира от съдии, представя становище в оценката на професионалната работа на съответния съдия; NL: решението да се предложи съдия за назначаване се взема официално от председател на съд, който взема под внимание препоръката на независимата комисия за подбор; RO: Стойността е свързана с назначаването на старши съдии; UK (EN+WL): Прилагат се различни процедури за първото назначение на старши съдебни служители (съдии във висши съдилища и по-горни инстанции), които са представени по-горе, както и за назначаването на младши съдебни служители (областни съдии и по-долни инстанции).

На графика 57 е представена възможната свобода на преценка, с която разполага изпълнителната власт (например президентът на републиката, правителството) или парламентът при първото назначаване на съдии в първоинстанционни съдилища по предложение на предлагащите органи (например съдебен съвет, съд)⁹⁰. Височината на колоната зависи от това дали изпълнителната власт изобщо може да отхвърли кандидат за съдия, дали може да избира само измежду предложените кандидати или може да избере и назначи друг кандидат, дори да не е предложен от компетентния орган. Важна гаранция в случай че кандидатът не бъде назначен, е задължението да се посочат причини, както и възможността за съдебен контрол. Стойността представлява фактическо представяне на правната система, без да се прави качествена оценка на ефективността на гаранциите. Например следва да се отбележи, че в няколко държави, в които изпълнителната власт или парламентът разполагат с правомощия да отхвърлят кандидат за съдия, това никога не се е случвало (например в NL, AT, SK, SE, UK (EN+WL) и UK (SC)) или се е случвало много рядко (например в LV, SI и FI).

⁹⁰ В точка 44 от Препоръката се предвижда, че решенията за подбора и кариерното развитие на съдиите следва да се основават на обективни критерии, залегнали в закона или определени от компетентните органи. Тези решения следва да се основават на качествата на кандидата, като се отчитат необходимите квалификации, умения и способност за разглеждане на дела чрез прилагане на правото, като същевременно се зачита човешкото достойнство. В точка 48 се предвижда, че неуспелият кандидат следва да има право да оспори решението или поне процедурата, съгласно която е било взето решението.

Графика 57: Назначаване на съдии: компетентност на изпълнителната власт и на парламента*⁹¹ (по-висока стойност означава по-голяма възможност за свобода на преценка)

* На всяка държава членка се присъжда по една точка, ако изпълнителната власт/парламентът може да отхвърля предложен кандидат и да избере друг кандидат измежду предложените; една точка се присъжда, ако не е въведено задължение за изпълнителната власт/парламента да посочва причините, поради които не назначава кандидат за съдия; две точки се присъждат, ако изпълнителната власт може да отхвърли кандидат и да избере който и да е друг кандидат; и две точки се присъждат, ако няма съдебен контрол, в случай че кандидатът не бъде назначен. DE: няма данни; IE: правителството може да назначи лице, което не е посочено в списъка, изпратен от Консултативния съвет за назначаване в съдебната система, но на практика това не се прави. Окончателното назначаване се извършва от президента, който няма право на отказ; EL (административни): окончателното назначаване се извършва от президента, който няма право на отказ; LT: президентът не може да назначава съдии, без да се консултира със съдебния съвет; ако съдебният съвет представи положително становище на президента, последният е свободен да вземе окончателното решение; ако съдебният съвет представи отрицателно становище на президента, последният трябва да следва това становище при вземането на окончателното решение; LU: няма обвързващ текст по този въпрос, но до момента назначаващият орган никога не е отхвърлял кандидат за съдия, предложен за назначаване от Commission du recrutement et de la formation des attaches de justice; PL: Върховният административен съд понастоящем проучва дали президентът трябва да посочва причини и дали трябва да се прилага съдебен контрол, в случай че кандидатът не бъде назначен за съдия; RO: президентът може да откаже да назначи старши съдия или прокурор само веднъж. Мотивираният отказ се изпраща до Висшия съдебен съвет. SK: Президентът евентуално би могъл да откаже да назначи кандидат за съдия, но това никога не се е случвало; FI: ако президентът не назначи предложения кандидат, той няма право да избере друг кандидат, а може еднократно да върне кандидатурата за допълнително разглеждане; SE: ако правителството желае да назначи кандидат, който не е представен от Съвета за предлагане на съдии, то е задължено по закон да поиска ново становище от Съвета по отношение на въпросния кандидат; UK(EN+WL) и UK(NI): посоченият назначаващ орган е лорд-канцлерът (министърът на правосъдието на Обединеното кралство), който препоръчва кандидат за съдия за официално назначаване от кралицата; UK(SC): посоченият назначаващ орган е министър-председателят на Шотландия, който препоръчва кандидат за съдия за официално назначаване от кралицата. Ако министър-председателят на Шотландия отхвърли кандидат за съдия, предлагащият орган (Съвет за назначаване в съдебната система на Шотландия) може да предложи отново този кандидат за съдия на министър-председателя.

На графика 58 се посочва кой взема решение във връзка с атестирането на съдиите и какви критерии се използват (например количествени, качествени). В Препоръката се предвижда, че когато съдебните органи установяват системи за атестиране на съдиите, тези системи следва да се основават на обективни критерии⁹².

⁹¹ Данните са събрани посредством актуализиран въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с ENCI. Отговорите на държави членки, в които няма съдебни съвети или които не членуват в ENCI, са получени чрез сътрудничество с Мрежата на председателите на върховните съдилища на ЕС.

⁹² В точка 58 от Препоръката се предвижда, че когато съдебните органи установяват системи за атестиране на съдиите, тези системи следва да се основават на обективни критерии. Те следва да бъдат публикувани от компетентния съдебен орган. Процедурата следва да позволява на съдиите да изразяват мнението си по извършваните от тях дейности и по оценката на тези дейности, както и да оспорват оценките пред независим орган или съд.

Графика 58: Индивидуално атестиране на съдии*⁹³

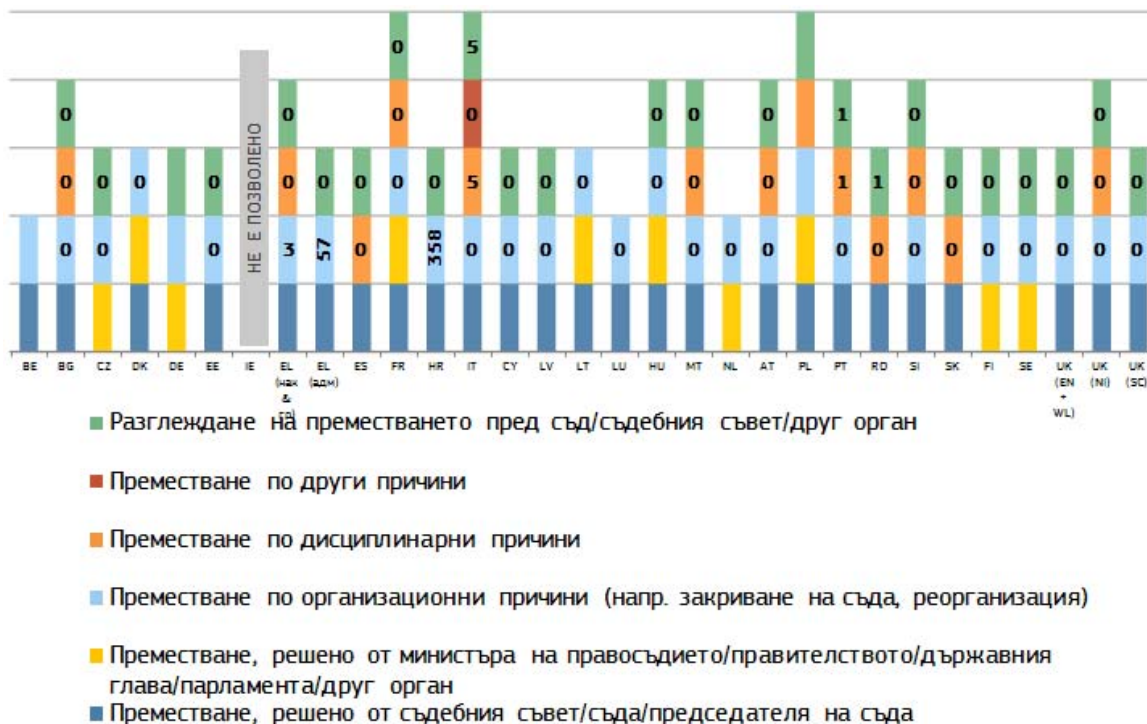
* На всяка държава членка се дават две точки, ако атестирането се извършва от един орган или институция, и една точка, ако тази компетенция се поделва между два органа или две институции. Една точка се присъжда, ако държавата използва количествени и качествени критерии, а две точки се присъждат, ако се използват само количествени критерии. UK (EN+WL): няма данни; EL: атестирането на съдиите в наказателни и граждански отделения се извършва от съдебния съвет, а атестирането на съдиите в административни отделения — от органа за съдебни инспекции; IT: съдии в наказателни и граждански отделения — оценяват се качествени и количествени критерии; съдии в административни отделения — оценяват се количествени критерии.

Графика 59 показва дали преместването на съдии без тяхното съгласие е позволено и ако това е така, кои органи вземат решенията за преместванията, причините за преместванията и дали е възможно тези решения да бъдат обжалвани. Числата показват колко съдии са били преместени през 2015 г., без те да са дали съгласието си за това, поради организационни, дисциплинарни или други причини, и колко от тях са обжалвали такова преместване (ако липсват числа, това означава, че няма налични данни)⁹⁴.

⁹³ Данните са събрани посредством актуализиран въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с ENCI. Отговорите на държави членки, в които няма съдебни съвети или които не членуват в ENCI, са получени чрез сътрудничество с Мрежата на председателите на върховните съдилища на ЕС.

⁹⁴ Точка 52 от Препоръката съдържа гаранции за несменяемостта на съдиите. Съдиите не следва да бъдат премествани на друга съдийска длъжност без тяхното съгласие, освен в случаи на дисциплинарни наказания или реформа на организацията на съдебната система.

Графика 59: Преместване на съдии без тяхното съгласие*⁹⁵ (несменяемост на съдиите)

* BE: преместване по организационни причини само в рамките на съда; CZ: съдия може да бъде преместен само в съд от същата инстанция или съд, който е с една инстанция по-висш или по-нисш (като всички са в един и същ съдебен район); DE: преместване за не повече от три месеца и само по заместване; FR: министърът на правосъдието може да премести съдия по организационни причини в редки случаи, като например закриването на съд, или по причини от правно естество, като например назначения за определен срок (за председател на съд или за специализирани функции); HR: преместени са съдии във връзка с осъществяването на реформата на съдебната карта; IT: трима съдии и двама магистрати са преместени по дисциплинарни причини от CSM (съвет на съдилищата по граждански и наказателни дела), като всички те са обжалвали преместването; CPGA (съвет на административните съдилища) може да премества само по дисциплинарни причини и не е извършил никакви премествания на съдии; LT: временно преместване в случай на спешна нужда да се гарантира надлежното функциониране на съда; RO: само временно преместване до една година на основание на дисциплинарни санкции; FI: преместване при реорганизация на функциите на публичната администрация.

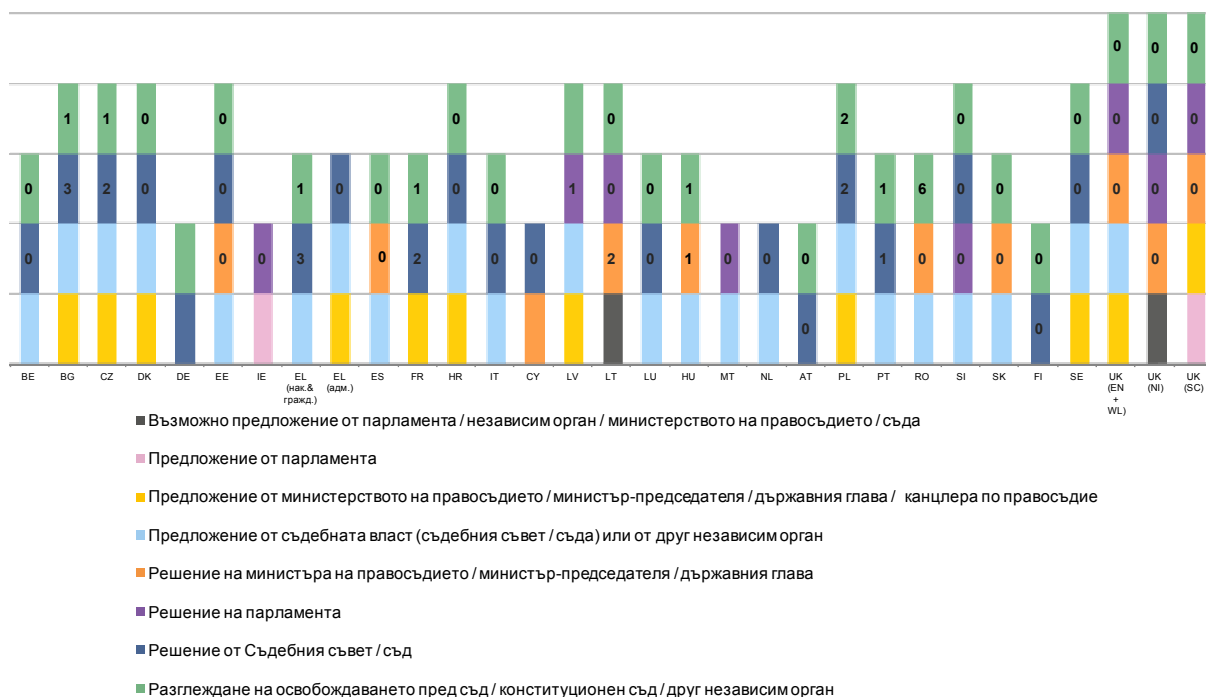
Графика 60 показва органите, разполагащи с правомощия да предлагат и вземат решения за освобождаване от длъжност на първоинстанционни и второинстанционни съдии⁹⁶. Горната част на колоната показва кой орган взема окончателното решение⁹⁷, а долната част показва, когато е релевантно, кой орган предлага освобождаване от длъжност или с кого трябва да се проведе консултация преди вземането на решение. Числата показват колко съдии (от всички съдебни инстанции) са били освободени от длъжност през 2015 г. от даден орган и колко от тях са обжалвали освобождаването (ако липсват числа, това означава, че няма налични данни).

⁹⁵ Данните са събрани посредством актуализиран въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с ENCI. Отговорите на държави членки, в които няма съдебни съвети или които не членуват в ENCI, са получени чрез сътрудничество с Мрежата на председателите на върховните съдилища на ЕС. Държавите членки са представени по азбучния ред на географските им имена на оригиналния език. Височината на колоните не отразява непременно ефективността на гаранциите.

⁹⁶ Точки 46 и 47 от Препоръката изискват от националните системи да осигурят гаранции за защита при освобождаване от длъжност на съдии.

⁹⁷ В зависимост от основанията за освобождаване от длъжност и ранга на съдията (например председател на съд) това решение може да бъде взето от един орган или от два различни органа.

Графика 60: Освобождение от длъжност на първоинстанционни и второинстанционни съдии*⁹⁸

* Числата показват колко съдии са били освободени от длъжност през 2015 г. от даден орган и колко от тях са обжалвали освобожданието (ако липсват числа, това означава, че няма налични данни). UK (EN+WL): не са били освободени от длъжност щатни съдии, работещи на пълно работно време. Били са освободени от длъжност само един съдия в трибунал, работещ на непълен работен ден (на хонорар), и петнадесет нещатни непрофесионални магистрати. В някои страни изпълнителната власт има задължение — законоустановено или произтичащо от установената практика — да следва предложението, внесено от съдебния съвет, за освобожданието от длъжност на съдия (напр. ES и LT).

– Дейност на съдебните мрежи –

Европейските съдебни мрежи⁹⁹ продължиха да проучват правните гаранции за защита на независимостта на съдебната власт. През септември 2016 г. бе проведено съвместно обсъждане с членове на ENCJ, NPSC и ACA-Europe за събиране на идеи относно качеството и независимостта на правосъдните системи, в рамките на което Комисията насърчи тези мрежи да усъвършенстват проверката на ефективността на гаранциите за независимост на съдебната власт. ENCJ постигна напредък по тази проверка (например по отношение на непрехвърляемостта на съдии и финансирането на съдебната система) и проведе ново проучване сред съдиите (относно усещането на съдиите за независимостта на съдебната власт и усещането на съдиите за това дали назначенията и повишенията се основават на способностите и опита на съдиите). Резултатът от тази дейност ще бъде представен по-нататък през 2017 г. и би могъл да се използва в следващи издания на Информационното табло.

⁹⁸ Данните са събрани посредством актуализиран въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с ENCJ. Отговорите на държави членки, в които няма съдебни съвети или които не членуват в ENCJ, са получени чрез сътрудничество с Мрежата на председателите на върховните съдилища на ЕС. Държавите членки са представени по азбучния ред на географските им имена на оригиналния език. Височината на колоните не отразява непременно ефективността на гаранциите.

⁹⁹ По-специално Европейската мрежа на висшите съдебни съвети (ENCJ), Мрежата на председателите на върховните съдилища в ЕС (NPSJC), Асоциацията на държавните съвети и върховните административни юрисдикции в ЕС (ACA-Europe).

3.3.4 Обобщение относно независимостта на съдебната власт

Независимостта на съдебната власт е основен елемент на ефективната правосъдна система. Тя играе изключително важна роля за утвърждаването на принципите на правовата държава, справедливостта на съдебното производство и доверието на гражданите и предприятията в правната система. Поради тази причина всяка реформа в сектора на правосъдието следва да е насочена към утвърждаването на принципите на правовата държава и спазване на европейските стандарти относно независимостта на съдебната власт. Информационното табло представя тенденциите в усещането за независимост на съдебната власт, както и информацията относно правните гаранции за защита на съдиите в определени ситуации, в които тяхната независимост може да бъде застрашена.

- Информационното табло за 2017 г. представя промените в *усещането за независимост* съгласно проучванията сред гражданите (Евробарометър) и дружествата (Евробарометър и Световен икономически форум):
  - Всички проучвания показват като цяло *сходни резултати*, особено сред държавите членки с най-ниско или най-високо равнище на усещане за независимост на съдебната власт.
  - Проучването на СИФ, представено за пети път, показва, че усещането за независимост, изразено от страна на предприятията, се е *подобрило или е останало стабилно* в повече от две трети от държавите членки както при съпоставянето му с предходната година, така и през годините от 2010 г. насам. В сравнение с 2010 г. се забелязват подобрения в няколко държави членки с ниско равнище на усещане за независимост (графика 55).
  - Сред причините за усещането за липса на независимост на съдилищата и съдиите *намесата или натискът от страна на правителството или политиците* е най-често изтъкваната причина, следвана от натиск поради икономически или други специални интереси. И двете причини продължават да се открояват при няколко държави членки, в които усещането за независимост е на особено ниско равнище (графики 54 и 56).
  - Сред причините за положителното усещане за независимост на съдилищата и съдиите повече от три четвърти от дружествата и гражданите (еквивалентно съответно на 38 % и 44 % от всички отговорили) посочват *гаранциите, предоставяни от статута и поста на съдиите*.
- Информационното табло е насочено по-специално към определени гаранции, свързани със статута на съдиите — от тяхното назначаване, атестиране и евентуалното им преместване без тяхно съгласие до потенциалното им освобождаване от длъжност:
  - Що се отнася до първото назначаване на съдии в съдилища от първа инстанция, изглежда в повечето държави членки съдебният съвет или друг независим орган предлага кандидатите, които да бъдат назначени за съдии (графика 56). В повечето държави членки изпълнителната власт (например президентът на републиката или друг държавен глава, правителството, министърът на правосъдието) назначава съдиите, като свободата на преценка е различна (графика 57).
  - Що се отнася до индивидуалното атестиране на съдиите (графика 59), във всички държави членки атестирането се извършва или от съдебния съвет, или от председателите на съдилищата (или други съдии). Макар че няколко държави членки не атестират индивидуално съдиите, тези, които го правят, обикновено използват както количествени, така и качествени критерии.
  - Що се отнася до преместването на съдии без тяхно съгласие и освобождаването от

длъжност на съдии в съдилища от първа и втора инстанция, в почти всички държави членки преместените или освободените от длъжност съдии могат да обжалват решението или да поискат съдебен контрол в тази връзка. Графиките показват, че в почти всички държави членки броят на съдиите, освободени от длъжност или преместени без тяхно съгласие, е нисък и че повечето премествания са поради организационни причини (графики 59 и 60).

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

След пет издания Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2017 г. показва напредък: ефективността на правосъдните системи като цяло се е подобрила, редица държави членки показват решимост за провеждане на реформи в правосъдните системи, Съветът ежегодно отправя препоръки към някои държави членки, съдебната власт сътрудничи активно на Комисията, а Европейският парламент подкрепя действията на ЕС в тази област от самото начало. Продължават да съществуват предизвикателства и трябва да бъдат положени допълнителни усилия, за да се постигнат устойчиви резултати за гражданите. Принципите на правовата държава и бъдещето на Европа заслужават тези усилия.